

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL
DEVELOPMENT FUND

Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013 **EUROPA ŚRODKOWA**

Podręcznik wnioskodawcy
3. nabór projektów

Oryginał w języku angielskim dostępny jest na stronie*:
www.central2013.eu

*W przypadku rozbieżności pomiędzy **wersją** w języku polskim i **wersją** w języku angielskim niniejszego dokumentu, obowiązuje **wersja angielska**

SPIS TREŚCI

1 OGÓLNE INFORMACJE NA TEMAT PROGRAMU	4
1.1 Obszar wsparcia programu dla Europy Środkowej	5
1.2 Cel Programu i podejście strategiczne	6
1.3 Budżet Programu	7
1.4 Dokumenty związane z Programem	8
1.5 Zarządzanie Programem	10
2 ZAKRES TEMATYCZNY I GENEROWANIE WARTOŚCI DODANEJ	12
2.1 Główne cechy Projektów składanych w ramach Programu dla Europy Środkowej	13
2.1.1 Wspólne kwestie zainteresowania i zasięg geograficzny	13
2.1.2 Zaangażowana współpraca	13
2.1.3 Innowacja i baza wiedzy	14
2.1.4 Znaczenie przeprowadzania faktycznego wdrażania – rodzaje działań	14
2.2 Szczegółowy opis Priorytetów i Obszarów interwencji	18
2.2.1 Priorytet 1 – Wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej	18
2.2.2 Priorytet 2 – Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej	20
2.2.3 Priorytet 3 – Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska	22
2.2.4 Priorytet 4 – Podniesienie konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów	24
3 PODSTAWOWE WYMAGANIA WOBEC PROJEKTÓW	27
3.1 Konsorcja partnerskie	28
3.1.1 Definicja partnera projektowego	28
3.1.2 Minimalne wymogi współpracy partnerskiej	29
3.1.3 Partnerzy stowarzyszeni	29
3.1.4 Wymogi w stosunku do partnerów wiodących	29
3.1.5 Lokalizacja partnerów i działań	30
3.1.6 Umiejscowienie działań	31
3.2 Wielkość projektów i finansowanie	32
3.2.1 Indykatywna wielkość projektów	32
3.2.2 Wysokość wsparcia	32
3.2.3 Program dla Europy Środkowej a uregulowania wsparcia dotyczące pomocy publicznej	33
3.2.4 Postanowienie odnośnie do współfinansowania	34
3.3 Czas trwania projektu	35
4 PRZYGOTOWANIE WNIOSKÓW PROJEKTOWYCH	36
4.1 Opracowanie wniosku projektowego	37
4.2 Opracowanie formularza aplikacyjnego	38
4.2.1. Struktura formularza aplikacyjnego – przegląd	39
4.2.2 Część 1 – Podstawowe informacje	39
4.2.3 Część 2 – Projekt w zarysie	39
4.2.4 Część 3 – Plan pracy	45
4.3 Budżet projektu	49
4.3.1 Podstawy budżetu	49
4.3.2 Określenie linii budżetowych	50
4.4 Prognoza wydatków	54
4.5 Kwalifikowalność	54
4.5.1 Okres kwalifikowalności	54
4.5.2 Ogólne kryteria kwalifikowalności	54
4.6 Inne zasady finansowe	55
5 ZGŁOSZENIE WNIOSKU PROJEKTOWEGO, WYBÓR I ZAWARCIE UMOWY	58

5.1 Wniosek projektowy	59
5.1.1 Przygotowanie wniosku	59
5.1.2 Pakiet aplikacyjny	59
5.1.3 Nabór wniosków i kanały informacyjne	60
5.2 Proces oceny	60
5.2.1 Ocena zgodności administracyjnej	61
5.2.2 Ocena zdolności finansowej	63
5.2.3 Kryteria techniczno-finansowe.....	63
5.2.4 Analiza zgodności z zasadami pomocy publicznej.....	64
5.2.5 Procedura wyboru; podejmowanie decyzji i komunikacja z wnioskodawcami wiodącymi	64
5.2.6 Zawarcie umowy.....	64
6 WSPARCIE PROGRAMU DLA PROJEKTÓW.....	66
6.1 Wsparcie Programu dla projektów.....	67
6.1.1 Strona internetowa Programu.....	67
6.1.2 Wydarzenia związane z Programem	67
6.2 Promocja projektu	68
6.3 Kapitalizacja oraz sieci współpracy i wymiany doświadczeń.....	69
ANEKS 1 Priorytet 1 - obszary interwencji.....	70
ANEKS 2 Priorytet 2 - obszary interwencji.....	74
ANEKS 4 Priorytet 4 - obszary interwencji.....	84
ANEKS 5 Wskaźniki.....	88
ANEKS 6 TABELA OCENY TECHNICZNO-FINANSOWEJ.....	95

Diagramy

DIAGRAM 1 – OBSZAR PROGRAMU DLA EUROPY ŚRODKOWEJ	5
DIAGRAM 2 – INSTYTUCJE PROGRAMU	10
DIAGRAM 3 – PRIORYTETY I OBSZARY INTERWENCJI	12
DIAGRAM 4 – PROCES OCENY	64
DIAGRAM 5 – PROCES SELEKCJI; PODEJMOWANIE DECYZJI I KOMUNIKACJA Z WNIOSKODAWCAMI WIODĄCYMI	67

Tabele

TABELA 1 – KRAJE I REGIONY UCZESTNICZĄCE W PROGRAMIE DLA EUROPY ŚRODKOWEJ	5
TABELA 2 – DOSTĘPNE FUNDUSZE	7
TABELA 3 – PRZEGLĄD PRIORYTETÓW	7
TABELA 4 – FUNDUSZE PRZYPADAJĄCE NA POSZCZEGÓLNE PRIORYTETY	7
TABELA 5 – TYPY DZIAŁAŃ	16
TABELA 6 – WYSOKOŚĆ WSPARCIA PRZYPADAJĄCA NA KRAJ	35
TABELA 7 – STRUKTURA FORMULARZA APLIKACYJNEGO - PRZEGLĄD	39
TABELA 8 – STRUKTURA PODZIAŁU PRACY I REZULTATY	47
TABELA 9 – PAKIETY ROBOCZE	47
TABELA 10 – PREDEFINIOWANE ZADANIA	48

1 OGÓLNE INFORMACJE NA TEMAT PROGRAMU

1.1 Obszar wsparcia programu dla Europy Środkowej

Obszar współpracy obejmuje terytorium, bądź części terytorium ośmiu państw członkowskich UE oraz przygraniczny obszar zachodniej Ukrainy. Trzy z nich były już członkami UE-15, pięć dołączyło w roku 2004.

Kraje i regiony objęte współpracą zostały wyszczególnione w poniższym zestawieniu:

Tabela 1 – Kraje i regiony uczestniczące w Programie dla Europy Środkowej

Austria – cały kraj
Republika Czeska – cały kraj
Niemcy – Badenia-Wirtembergia, Bawaria, Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Turynia
Węgry – cały kraj
Włochy - Piemont, Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste, Liguria, Lombardia, Provincia Autonoma Bolzano/Bozen, Provincia Autonoma Trento, Veneto, Friuli-Wenecja Julijska, Emilia-Romagna
Polska - cały kraj
Republika Słowacka - cały kraj
Słowenia - cały kraj
Ukraina – Wołyń, Lwów, Iwano-Frankowsk, obwód Zakarpacki i Czerniowiecki

Mapa 1: Obszar programu

1.2 Cel Programu i podejście strategiczne

Główny cel programu został sformułowany jako odpowiedź na odnowioną agendę lizbońską (wzrost, konkurencyjność, zatrudnienie) oraz goeteborską (zrównoważony rozwój). Agenda lizbońska, stanowiąca narzędzie mające pozwolić na uczynienie europejskiej gospodarki najbardziej konkurencyjną na świecie, utrzymuje, że potencjał wzrostu istniejący we wszystkich regionach musi zostać aktywowany celem poprawy równowagi geograficznej rozwoju gospodarczego. W konsekwencji oczekuje się, że potencjalna stopa wzrostu w Unii jako całości może być podniesiona.

Goeteborska strategia zrównoważonego wzrostu stanowi o tym, iż gospodarcze, społeczne i środowiskowe skutki wszelkich polityk powinny zostać zbadane i skoordynowane w celu wzmocnienia synergii pomiędzy zrównoważonym rozwojem i wzrostem.

W odniesieniu do powyższego, Program dla Europy Środkowej na lata 2007-2013 formułuje swój główny cel:

**Wzmocnienie spójności terytorialnej, wspieranie wewnętrznej integracji
oraz poprawa konkurencyjności obszaru Europy Środkowej**

Główny cel programu będzie osiągany przy następującym strategicznym podejściu:

Wspieranie konkurencyjności obszaru Europy Środkowej poprzez wzmacnianie struktur innowacyjności i dostępności.

Innowacyjność i dostępność są zasadniczymi czynnikami w poprawie konkurencyjności Europy Środkowej. Innowacja jest jedną z sił napędowych gospodarczego dobrobytu, pomaga ona w przejściu do gospodarki opartej na wiedzy i stanowi podstawę dobrobytu gospodarczego. Dostępność, zarówno w kategoriach stopnia łączności oraz dostępu do infrastruktury ITC jest niezbędnym warunkiem lepszego wykorzystania potencjału innowacyjnego obszaru Europy Środkowej i wzmocnienia jej wewnętrznej integracji oraz spójności terytorialnej.

Poprawa równomiernego i zrównoważonego terytorialnego rozwoju poprzez podniesienie jakości środowiska oraz rozwój atrakcyjnych miast i regionów w obszarze Europy Środkowej.

Równomierny i zrównoważony rozwój terytorialny jest warunkiem niezbędnym dla rozwoju gospodarczego i pomaga neutralizować niezamierzone skutki wzrostu. Składa się nań również kształtowanie odpowiedzialności za środowisko i zasoby naturalne, mającej pozwolić na zabezpieczenie ich dla przyszłych pokoleń. Podnoszenie ogólnej jakości środowiska oraz redukcja negatywnych skutków zagrożeń ze strony żywności, oraz działalności człowieka, są związane z tym celem. Miasta i regiony Europy Środkowej muszą osiągnąć taki rozwój terytorialny poprzez podjęcie kroków mających uczynić je miejscami atrakcyjnymi dla inwestycji oraz zamieszkania.

1.3 Budżet Programu

Program dla obszaru Europy Środkowej finansowany jest przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). Udział EFRR w Programie wynosi 246.011.074 euro. Całkowity budżet Programu wynosi 298.295.837 euro.

Tabela 2 – Dostępne fundusze

Wkład Wspólnoty	Wkład krajowy (krajowe środki publiczne + krajowe środki prywatne)	Środki ogółem
246.011.074	52.284.763	298.295.837

Zamiarem Programu jest finansowanie projektów, które przyczynią się do osiągnięcia swoich celów koncentrując się na następujących priorytetach:

Tabela 3 – Przegląd priorytetów

Priorytet 1	Wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej
Priorytet 2	Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej
Priorytet 3	Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska
Priorytet 4	Podniesienie konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów

Część budżetu przypadającą na każdy Priorytet przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4 – Fundusze przypadające na poszczególne Priorytety

	Wkład Wspólnoty (EFRR) (A)	Wkład krajowy (publiczny i państwowy) (B)	Środki ogółem (A+B)
Priorytet 1: Wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej	49.202.215	10.077.562	59.279.777
Priorytet 2: Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej	63.962.879	13.100.831	77.063.710
Priorytet 3: Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska	63.962.879	13.100.831	77.063.710
Priorytet 4: Podniesienie konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów	54.122.436	11.085.318	65.207.755
Priorytet 5: Pomoc techniczna	14.760.664	4.920.221	19.680.885
Suma	246.011.074	52.284.763	298.295.837

1.4 Dokumenty związane z Programem

Dokumenty oraz odnośniki do stron internetowych zamieszczających dokumenty wymienione poniżej dostępne są na internetowej stronie Programu Europa Środkowa www.central2013.eu

A) Dokumenty istotne dla Programu

- Program operacyjny dla Europy Środkowej, Europejska Współpraca Terytorialna 2007-2013,
- Raport z oceny ex-ante, PO Współpraca Transnarodowa "EUROPA ŚRODKOWA" 2007–2013, 29 maja 2007
- Strategiczna Ocena Środowiskowa (SEA), Raport środowiskowy, Program dla Europy Środkowej, 2007-2013, 31 maja 2007

B) Istotne akty prawne UE

Rozporządzenie Rady (EC) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności (*Rozporządzenie Ogólne*) z późn. zmian.:

określa wspólne zasady, standardy wdrażania trzech instrumentów spójności: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności. W oparciu o zasadę wspólnego zarządu dzielonego między Unią, państwami członkowskimi i regionami, rozporządzenie to określa znowelizowany proces programowania w oparciu o strategiczne wytyczne Wspólnoty dotyczące spójności oraz następujące po nich decyzje, jak i wspólne standardy odnośnie do zarządzania finansowego, kontroli i oceny. Zreformowany system decyzyjny stanowić będzie o prostszym, proporcjonalnym i bardziej zdecentralizowanym zarządzaniu funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności.

Rozporządzenie (EC) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: rozporządzenie dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (*Rozporządzenie EFRR*) późn. zmian.:

określa rolę i obszary interwencji takie jak promocja inwestycji publicznych i prywatnych, przyczyniających się do redukcji regionalnych dysproporcji na terenie Unii. EFRR wspierać będzie programy odnoszące się do kwestii regionalnego rozwoju, zmiany gospodarczej, wzmocnionej konkurencyjności oraz współpracy terytorialnej w całej UE. Priorytety wsparcia obejmują badania, innowacje, ochronę środowiska i zapobieganie zagrożeniom, przy zachowaniu istotnej roli inwestycji infrastrukturalnych, szczególnie w regionach najmniej rozwiniętych.

Rozporządzenie Komisji (EC) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 roku ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Rady (EC) nr 1083/2006 (*Rozporządzenie implementacyjne*) późn. zmian.:

Rozporządzenie implementacyjne Komisji Europejskiej odnośnie do funduszy strukturalnych i spójnościowych 2007-2013 stanowi jeden zestaw szczegółowych reguł zarządzania finansowymi instrumentami polityki spójności.

Rozporządzenie Komisji (EC) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 ustanawiające Fundusz spójności i uchylające Rozporządzenie (EC) nr 1164/94 (*Rozporządzenie dotyczące Funduszu spójności*):

Fundusz Spójności przyczynia się do interwencji w dziedzinie środowiska i ponad europejskich sieci transportowych. Dotyczy państw członkowskich z dochodem narodowym brutto (DNB) mniejszym niż 90% średniej dla Wspólnoty, co oznacza, że obejmuje on nowe państwa członkowskie, a także Grecję i Portugalię. Hiszpania będzie kwalifikować się do Funduszu spójności na zasadzie przejściowej. W nowym okresie Fundusz przyczyniać się będzie, wraz z EFRR do realizacji wieloletnich programów inwestycyjnych zarządzanych w sposób zdecentralizowany, raczej niż będzie polegał na akceptacji poszczególnych projektów przez Komisję.

Odniesienia do innych dokumentów legislacyjnych zawarte są w *Podręczniku wdrażania* oraz w *Wytycznych w zakresie audytu i kontroli* zamieszczonych na stronie programu: www.central2013.eu

C) Inne istotne dokumenty wymienione w Programie operacyjnym

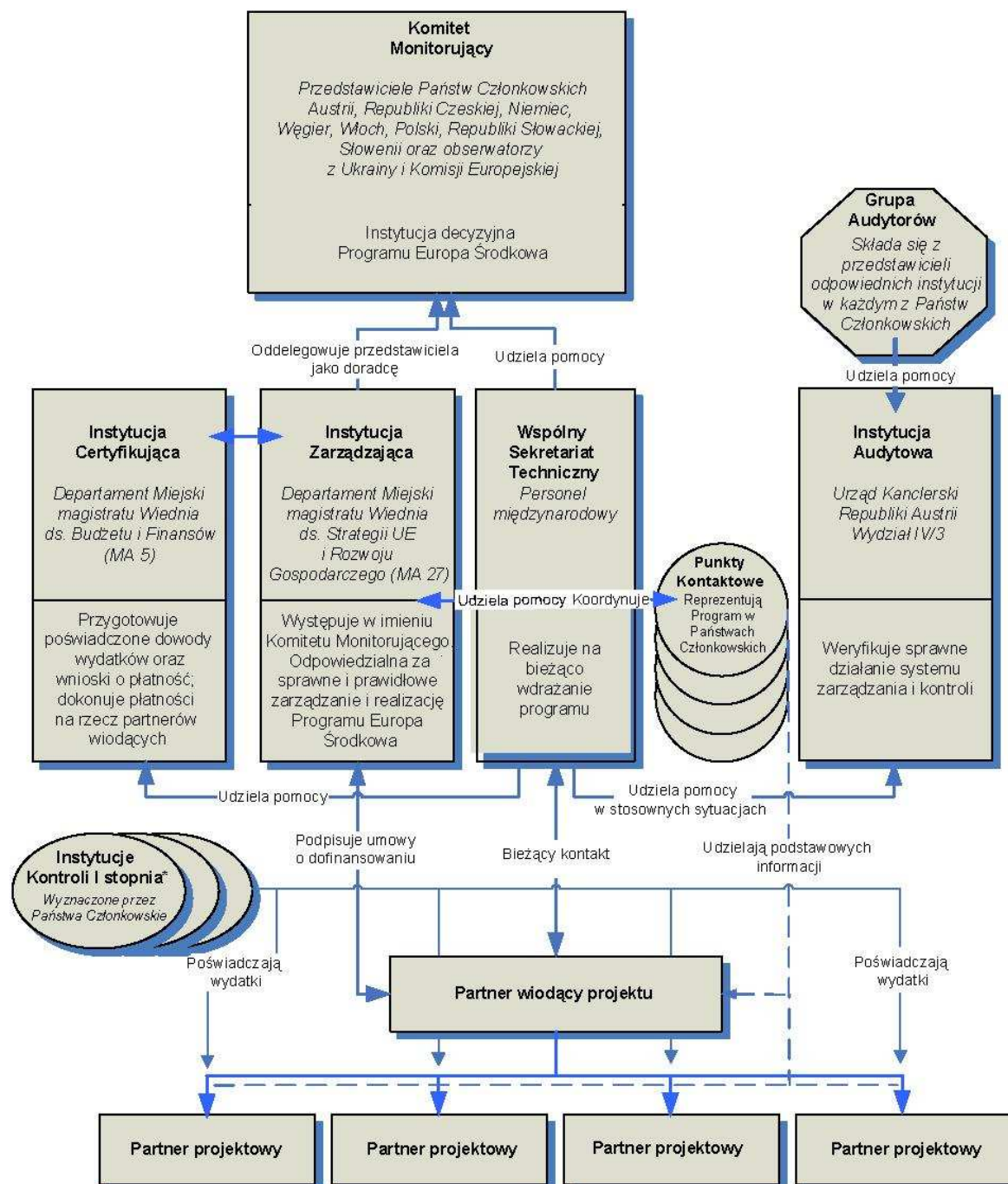
- UNESCO: Konwencja dotycząca ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, 1972
- Strategia zrównoważonego wzrostu UE, 2005, Raport dla Rady i Parlamentu Europejskiego, COM (2005) 658 wersja ostateczna
- Raport z wiosennego szczytu Rady Europejskiej: wspólne działania dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy początek strategii Lizbońskiej, COM(2005)24
- Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: strategiczne wytyczne dla Wspólnoty na okres 2007 – 2013, 2006, CDRR 05-0010-05
- Protokół z Kyoto, 2005
- Transeuropejskie sieci transportowe TEN-T
- Raport Grupy Wysokiego Szczebla: Sieci współpracy dla pokoju i rozwoju, 2005, (Paneuropejskie korytarze transportowe)
- Analiza inicjatyw dotyczących transportu miejskiego, rok drugi, 2005
- Strategia „i2010 –Europejskie społeczeństwo informacyjne w roku 2010” w: Raporcie porównawczym na temat społeczeństwa informacyjnego, Komisja Europejska 2005
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO) dla wszystkich państw członkowskich
- Strategiczne wytyczne Wspólnoty odnośnie do polityki spójności na lata 2007–2013, (2006/702/EC)
- Trzeci Raport nt. spójności, 2004
- Czwarty Raport nt. spójności, 2007
- Agenda terytorialna UE (*wspomniana jako przygotowywana w PO, przyjęta w Lipsku w maju 2007*) Dyrektywa Flora- Fauna- Siedlisko (92/43/EEC)
- Dyrektywa Ptasia (79/409/EEC)
- System ekologiczny NATURA 2000
- Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw przyjęta przez Radę Europejską w roku 2000
- Europejska perspektywa rozwoju regionalnego (ESDP), 1999, Lipsk
- Biała księga „Europejska polityka transportowa na rok 2010: czas na decyzje”

Na internetowej stronie Programu znajdują się odnośniki do wszystkich ww. dokumentów.

1.5 Zarządzanie Programem

Kraje członkowskie Austria, Republika Czeska, Niemcy, Węgry, Włochy, Polska, Słowacja, Słowenia i stały obserwator Ukraina, uczestniczące w Programie dla Europy Środkowej, we wzajemnym porozumieniu ustanowiły wspólną strukturę zarządzania, koordynacji i nadzoru wdrażania Programu.

Diagram 1 - Instytucje Programu

*) Instytucje Kontroli I stopnia zostaną wyznaczone zgodnie z artykułem 16 rozporządzenia EFRR;

❖ **Komitet Monitorujący**

Komitet Monitorujący kieruje Programem oraz zapewnia jakość i efektywność jego wdrażania, a także zatwierdza projekty do finansowania. Składa się on z przedstawicieli państw członkowskich uczestniczących w Programie. Jako państwo partnerskie w Programie, Ukraina jest członkiem Komitetu Monitorującego ze statusem obserwatora. Lista członków Komitetu Monitorującego dostępna jest na internetowej stronie Programu.

❖ **Instytucja Zarządzająca**

Instytucja Zarządzająca odpowiedzialna jest za zarządzanie programem i jego wdrażanie w oparciu o zasadę solidnego zarządzania finansowego i zgodnie z rozporządzeniami UE regulującymi fundusze EFRR.

❖ **Instytucja Certyfikująca**

Rolą Instytucji Certyfikującej jest certyfikowanie (poświadczanie) deklaracji wydatków i wniosków o płatność, przed przekazaniem ich Komisji. Instytucja ta jest również odpowiedzialna za przekazywanie płatności EFRR partnerom wiodącym.

❖ **Wspólny Sekretariat Techniczny**

Wspólny Sekretariat Techniczny wspiera Instytucję Zarządzającą, Komitet Monitorujący oraz Instytucję Certyfikującą i – w stosownych sytuacjach - Instytucję Audytową w zarządzaniu Programem; dostarcza również wytycznych dla wnioskodawców i partnerów projektowych.

❖ **Sieć Punktów Kontaktowych**

Państwa członkowskie uczestniczące w Programie dla obszaru Europy Środkowej utworzyły również Punkty Kontaktowe reprezentujące Program w ich krajach. Koordynowane przez Wspólny Sekretariat Techniczny, punkty te mają na celu dopełniać jego działanie poprzez dostarczanie wnioskodawcom pierwszych informacji i porad oraz przez przyczynianie się do propagowania osiągniętych rezultatów.

Szczegóły dotyczące kontaktu z członkami wyżej wymienionych struktur dostępne są na stronie internetowej Programu dla Europy Środkowej.

❖ **Instytucja Audytowa**

Głównym zadaniem Instytucji Audytowej jest zapewnienie, by audyty przeprowadzane były na projektach w oparciu o odpowiednią próbę i zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi standardami audytowymi w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków.

Audyty z działalności będą rozłożone na cały czas trwania Programu.

Zgodnie z Artykułem 14(2) Rozporządzenia EFRR, Instytucja Audytowa wspomagana będzie przez **Grupę Audytorów** składającą się z przedstawicieli właściwych instytucji z każdego z Państw Członkowskich uczestniczących w Programie operacyjnym.

❖ **System kontroli**

Zgodnie z Artykułem 16 Rozporządzenia EFRR, każde Państwo Członkowskie ustanowiło system kontroli umożliwiający zweryfikowanie dostarczenia współfinansowanych produktów i usług, zasadność wydatków zadeklarowanych w ramach projektów lub części projektów wdrażanych na jego terytorium, oraz zgodność tych wydatków i związanych z nimi projektów, lub części projektów, z przepisami Wspólnoty oraz przepisami krajowymi.

Na podstawie wybranego systemu każde Państwo członkowskie wyznaczyło kontrolerów odpowiedzialnych za weryfikowanie legalności i prawidłowości wydatków zadeklarowanych przez każdego z partnerów wiodących biorących udział w projekcie. Jedynie ci kontrolerzy mają prawo przeprowadzania kontroli wydatków.

Szczegółowe informacje dotyczące wymogów kontrolnych w danym kraju dostępne są na stronie internetowej Programu, pod zakładką „Pracując z Programem dla Europy Środkowej/informacje odnośnie do poszczególnych krajów” (Working with CENTRAL/Country-specific information).

2 ZAKRES TEMATYCZNY I GENEROWANIE WARTOŚCI DODANEJ

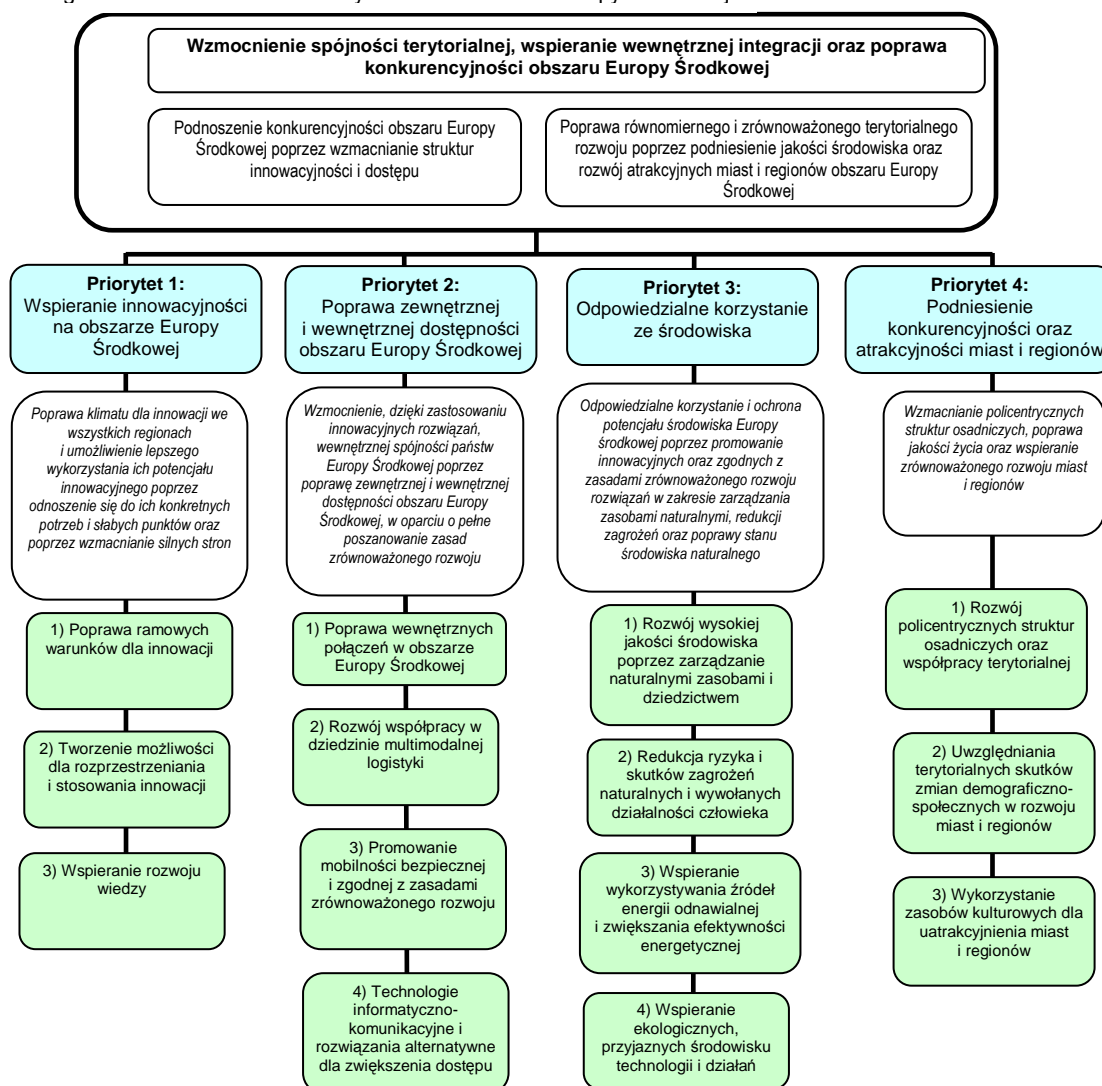
Celem niniejszego rozdziału podręcznika jest dostarczenie potencjalnym wnioskodawcom szczegółowych wskazówek odnośnie do wyboru najbardziej odpowiedniego dla projektu Priorytetu i Obszaru interwencji. Opis zakresu tematycznego dostarcza kandydatom informacji na temat przedmiotu finansowania przez program **(CO)** a odnośnie horyzontalne wymogi projektów informują o tym, **JAK** projekty dostarczyć mogą wyraźną wartość dodaną.

Należy zauważyć, iż wymogi horyzontalne wspomniane w tym rozdziale nie stanowią kompletnej listy wymogów projektowych. Inne ważne wymogi projektowe, jak ogólne wymogi partnerstwa, współfinansowanie i kryteria wyboru omówione są w kolejnych rozdziałach.

Zakres tematyczny w zarysie

Program dla Europy Środkowej ma **4 Priorytety tematyczne** (innowacja, dostępność, środowisko oraz konkurencyjność) podzielone na, łącznie, **14 Obszarów interwencji**. Zarys Priorytetów i Obszarów interwencji przedstawiony został poniżej:

Diagram 3: Schemat hierarchiczny celów dla obszaru Europy Środkowej

Każdy projekt obrać musi jeden Priorytet i jeden Obszar interwencji, które najlepiej odpowiadają zakresowi tematycznemu projektu. Tematyczne odniesienia od innych Obszarów interwencji (jeśli takowe istnieją, max. 3) mogą również zostać wykazane w formularzu aplikacyjnym. Na przykład, projekt dotyczący głównie transportu multimodalnego (P 2.2) może również odnosić się do kwestii efektywności energetycznej (P 3.3), jeśli uzna się to za konieczne.

2.1 Główne cechy Projektów składanych w ramach Programu dla Europy Środkowej

Program dla Europy Środkowej finansuje projekty stanowiące wyraźną wartość dla obszaru współpracy Europy Środkowej. Z tego powodu, w ramach określonych Priorytetów i Obszarów interwencji, wszystkie projekty finansowane w Programie dla Europy Środkowej muszą **dostarczać wyraźną wartość dodaną, jak również dążyć do uzyskania konkretnych produktów i rezultatów oraz faktycznego wdrożenia**. Wspólne działania o konkretnych, widocznych oraz ukierunkowanych na wdrożenie produktach i rezultatach będą preferowane bardziej niż zwykle nawiązywanie kontaktów i wymiana doświadczeń.

To, czy projekt generuje wartość dodaną jest efektem kluczowych czynników takich jak: rozpatrywane kwestie (czy transnarodowa współpraca jest niezbędna), zaangażowana współpraca partnerska (czy jest ona odpowiednia dla osiągnięcia planowanych transnarodowych produktów i rezultatów) oraz stopień innowacyjności (czy produkty i rezultaty są nowatorskie w odniesieniu do bieżącej sytuacji). W celu wzmocnienia programowej przejrzystości i siły oddziaływania, projekty muszą również przynosić konkretne produkty i rezultaty, jak również umożliwiać faktyczne wdrożenie (czy prowadzą one do czegoś konkretnego i widocznego).

2.1.1 Wspólne kwestie zainteresowania i zasięg geograficzny

W ramach Programu dla Europy Środkowej każdy projekt musi dotyczyć kwestii, którymi nie mogą się zająć w sposób satysfakcjonujący poszczególne regiony, czy państwa samodzielnie. W sensie praktycznym, oczekuje się, że każdy projekt odnosić się będzie do następujących kwestii:

- **kwestii mającej wpływ na jasno sprecyzowany transnarodowy obszar geograficzny** przekraczający granice krajowe i regionalne (np. większe obszary fizycznogeograficzne, zbudowane przez człowieka korytarze, policentryczne obszary miejskie, strefy rozwoju gospodarczego i inne obszary transnarodowe), lub
- **wspólnej kwestii zainteresowania** stanowiącej dowód na to, iż współpraca transnarodowa prowadzi do bardziej innowacyjnych i efektywnych rozwiązań.

Projekty nieodnoszące się do kwestii o znaczeniu transnarodowym lub związane z zagadnieniem możliwym do sfinansowania w ramach programów współpracy transgranicznej nie uzyskają wsparcia w ramach Programu dla Europy Środkowej. Dodatkowo, projekty, które mogą uzyskać dofinansowanie z innych programów finansowanych z funduszy strukturalnych, nie uzyskają wsparcia w ramach Programu dla Europy Środkowej.

2.1.2 Zaangażowana współpraca

Szczególną siłą programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej jest zdolność zbliżania do siebie kluczowych jednostek w obszarze współpracy, jak i promowania współpracy międzyregionalnej poprzez, na przykład, wymianę doświadczeń. Administracja publiczna, B+RT (badania i rozwój technologii), biznes i społeczeństwo są kluczowymi aktorami, do których skierowana jest Europejska Współpraca Terytorialna.

W celu efektywnego wykorzystania tej siły, oczekuje się, że wszystkie projekty angażować będą partnerów najbardziej stosownych dla osiągnięcia przewidywanych produktów i rezultatów. Partnerzy w projekcie muszą **być w stanie wypracować, wdrożyć i spopularyzować wspólnie ukształtowane podejścia i narzędzia**. W zależności od celów projektu może to wiązać się z zaangażowaniem krajowych, regionalnych i lokalnych władz, jak również innych podmiotów takich jak instytucje badawczych, pośredników, agencji oraz wielu innych. Przedsięwzięcia o charakterze

czysto badawczym i nastawione na rozwój technologiczny, bez wyraźnych powiązań z innymi podmiotami (administracją publiczną/ przemysłem) nie będą finansowane.

Udział instytucji prywatnych, w tym prywatnych firm, ma duże znaczenie dla poprawy jakości projektów. Prywatne instytucje mogą być partnerami projektów (a w przypadku Priorytetu 1 mogą również występować w roli Partnera Wiodącego). Mogą także być zaangażowani w projekt w roli podwykonawców na zlecenie partnera projektowego lub też współtworzyć środowisko projektu.

Instytucje, które w głównej mierze zamierzają świadczyć usługi dla partnerstwa powinny być rozpatrywane jako eksperci zewnętrzni, a związane z ich usługami koszty powinny być zawarte w linii budżetowej ekspertyzy zewnętrznej.¹

2.1.3 Innowacja i baza wiedzy

Ukierunkowanie programu na innowację wiąże się z **koniecznością przyjmowania przez wszystkie projekty podejścia opartego na wiedzy** oraz przywiązywania szczególnej wagi do generowania, stosowania, jak i przekazywania wytworzonej wiedzy. Jednym z ważnych aspektów tej kwestii jest połączenie odpowiednich podmiotów w partnerstwo, jak i wytworzenie środowiska projektu, które zapewni wymianę wiedzy oraz know-how.

Innym ważnym aspektem jest efektywne **sięganie poza granice współpracy partnerskiej** zarówno w trakcie opracowywania projektów, jak i podczas ich wdrażania:

- **Podczas opracowywania projektu**, wszystkie projekty muszą uwzględniać poprzednie wysiłki (np. projekty INTERREG, Cel 1 i 2, inne europejskie projekty, jak i sieci współpracy, a także stowarzyszenia zawodowe) w celu uniknięcia dublowania pracy. Jednakże, projekty będące jedynie kontynuacją poprzednich projektów współpracy, niewnoszące wyraźnej wartości dodanej nie będą finansowane.
- **Podczas wdrażania** projekty muszą angażować grupy docelowe w sposób efektywny. Ukierunkowane zarządzanie wiedzą oraz rozprzestrzenianie informacji jest standardowym wymogiem dla wszystkich projektów w ramach Programu dla Europy Środkowej. **Zaleca się, zatem, nawiązanie kontaktów z innymi inicjatywami odnośnie do tych samych zagadnień.**

2.1.4 Znaczenie przeprowadzania faktycznego wdrażania – rodzaje działań

Termin „ukierunkowany na wdrażanie” (*ang. implementation-oriented*) rozumiany jest jako wykluczający projekty czysto badawcze, bądź mające na celu jedynie tworzenie sieci współpracy i wymiany doświadczeń, jako że żadne z nich nie jest samo w sobie celem Programu. Innymi słowy, studia, opracowania i inne badania bezpośrednie (kwestionariusze, wywiady, zbieranie danych) bądź badania pośrednie (przegląd literatury) – mimo, iż zasadniczo kwalifikowalne do finansowania w ramach niniejszego programu - muszą jednak stanowić część szerszej zakrojonych działań w ramach projektu, które prowadziłyby do faktycznego wdrożenia wspólnie wypracowanych produktów i rezultatów.

W celu dostarczenia kandydującym projektodawcom bardziej praktycznych wskazówek odnośnie do interpretacji terminu „ukierunkowanie na wdrożenie”, program **wstępnie określa pięć typów działań.**

1. Wspólna strategia + opracowanie planu działania
2. Transnarodowe opracowanie narzędzi
3. Ustanowienie wspólnego zarządzania
4. Przygotowanie inwestycji
5. Działania pilotażowe (inwestycje na małą skalę)

---

¹ Patrz rozdział 4.3.2

W uzasadnionych przypadkach kandydaci pragnący wypracować inny (ukierunkowany na wdrożenie) typ działania mogą wybrać:

6. Inne

Poszczególne typy działań różnią się w zależności od podejmowanych kroków, produktów oraz rezultatów. W formularzu aplikacyjnym, wnioskodawcy proszeni są o **wybranie przynajmniej jednego typu działania** i określenie KLUCZOWYCH produktów wypracowanych poprzez to działanie/ (te działania)

W tabeli poniżej przedstawiono podstawowe cechy każdego typu działań, jak również podano przykłady KLUCZOWYCH produktów, to jest głównych produktów projektu, jak i tych, które będą ukierunkowane na rezultaty.

Tabela 5 – Typy działań

Typy działań	Opis	Przykład KLUCZOWEGO produktu
Wspólna strategia + opracowanie planu działania	<p>Opracowanie wspólnej strategii/ planu działania, przy udziale odpowiednich interesariuszy oraz późniejsze wdrożenie LUB</p> <p>Wdrożenie już istniejących strategii bądź planów działania (regionalnych, krajowych, o szerszym zasięgu w UE)</p> <p>Strategia/ plan działania powinna/powinien obejmować strategię/plan działania dla całego regionu, jak i dla każdego uczestniczącego regionu partnerskiego; powinny one opisywać dobre praktyki/ doświadczenia wdrożone już w innych regionach, na których opiera się plan działań (metodologie, procesy, techniki, zaangażowani interesariusze).</p>	<p>Transnarodowa strategia i plan działania</p> <p>Środki wdrażania</p> <p>...</p>
Transnarodowe opracowanie narzędzi	Wspólne opracowanie nowego i trwałego narzędzia, bądź przystosowanie już istniejącego narzędzia do kontekstu transnarodowego (np. przeanalizowanie konkretnego problemu/ zjawiska (firmy powstające w regionie, potencjał kapitału ryzyka...), w celu monitorowania konkretnych zjawisk (zagrożeń naturalnych, ruchu ulicznego, ruchu turystycznego) dla promowania pewnych produktów (np. innowacyjnych planów finansowania, turystyki na obszarze parków narodowych, bądź w pobliżu obiektów dziedzictwa kulturowego)	<p>Narzędzie wspólnego zarządzania</p> <p>Oparty na wielu kryteriach system wspomagający proces decyzyjny</p> <p>Programy finansowania ...</p>
Ustanowienie wspólnego zarządzania	Ustanowienie wspólnego i trwałego mechanizmu zarządzania dla kwestii o znaczeniu transnarodowym	<p>Mechanizm współpracy</p> <p>...</p>
Przygotowanie inwestycji	Działania wyraźnie przyczyniające się do przygotowania konkretnych inwestycji w kontekście transnarodowym, do późniejszego sfinansowania przez inwestorów	<p>Studium wykonalności</p> <p>Analiza kosztów i korzyści</p> <p>Ocena wpływu na środowisko</p> <p>Preinwestycja</p> <p>...</p>
Działania pilotażowe, w tym inwestycje	Praktyczne przetestowanie usługi, narzędzia, metody bądź podejścia wypracowanych w toku transnarodowej współpracy (np. pomimo ograniczonej wersji/ obszaru/czasu trwania itp.) Działanie pilotażowe musi być bezprecedensowe w porównywalnym środowisku i odpowiednie do wykazania efektywności i wykonalności zamierzonej strategii wdrażania (zobacz również tekst w ramce na kolejnej stronie)	<p>Pilotażowy system monitoringu</p> <p>Pilotażowe udogodnienie</p> <p>Pilotażowa usługa</p> <p>Pilotażowe szkolenie</p> <p>Pilotażowa inwestycja</p>
Inne	w dobrze uzasadnionych przypadkach dopuszczalne są inne ukierunkowane na wdrażanie typy działań	

Transnarodowe projekty jako ścieżki prowadzące do inwestycji

Program transnarodowej współpracy nie może być traktowany jako program inwestycyjny w zwyczajowym rozumieniu tego terminu. Z uwagi na ograniczony budżet i charakter współpracy cechujące program, pojęcie inwestycji musi się różnić od tego z programów inwestycyjnych (np. Cel 1 i 2).

Istnieją dwie główne ścieżki prowadzące do inwestycji w Programie dla Europy Środkowej:

Działania przedinwestycyjne odnosi się do **przygotowania inwestycji (Typ działania „Przygotowanie inwestycji”)** do późniejszego sfinansowania poprzez dopełniające źródła takie jak Cel 1 i 2, EBI, lub źródła krajowe. Może to, na przykład, obejmować zaangażowanie organów decyzyjnych i ogółu społeczeństwa w celu podejmowania decyzji i opracowania dokumentów koniecznych do oszacowania wykonalności takich inwestycji w kategoriach ekonomicznych, prawnych i środowiskowych.

Wszelkie projekty przedinwestycyjne muszą tworzyć stosowne powiązania z odpowiednimi źródłami finansowania już na etapie opracowywania projektu i utrzymywać/ wzmacniać te powiązania podczas wdrażania projektu. Przedstawiciele odpowiednich instytucji finansujących powinni być włączeni we współpracę partnerską lub stanowić kluczowy aspekt środowiska projektu. Projekty przedinwestycyjne niewykazujące wiarygodnych powiązań z dopełniającymi źródłami finansowania inwestycji właściwej nie będą finansowane.

Inwestycje pilotażowe (Typ działania „Działanie pilotażowe”) udowadniają wykonalność i efektywność danej inwestycji w celu wykorzystania rezultatów inwestycji pilotażowych do realizacji dalszych inwestycji na większą skalę. Rezultaty inwestycji pilotażowej powinny być przenaszalne a przeniesienie rezultatów powinno stanowić część projektu. Inwestycje pilotażowe mogą być podjęte w kilku partnerskich regionach lub, w dobrze uzasadnionych przypadkach, jedynie w paru lub nawet w jednym miejscu.

Inwestycje (zarówno przedwstępne, jak i pilotażowe) **muszą wykazywać wyraźną transnarodową wartość dodaną**. Muszą one spełniać przynajmniej dwa z wymienionych niżej kryteriów:

- stanowić część lub być efektem transnarodowego projektu współpracy,
- mieć skutek transnarodowy,
- tworzyć fizyczne powiązanie lub funkcjonalny związek pomiędzy regionami i/lub
- mieć charakter demonstracyjny/ modelowy lub pilotażowy, pozytywnie zaopiniowany i oceniony przez partnerów; rezultaty takich „inwestycji pilotażowych” powinny być przenaszalne, a transnarodowy transfer rezultatów powinien stanowić część projektu.

W przypadku, gdy zaproponowane inwestycje nie spełnią powyższych wymagań, zostaną one uznane za niekwalifikowane, a ich koszt zostanie usunięty z budżetu projektu.

2.2 Szczegółowy opis Priorytetów i Obszarów interwencji

2.2.1 Priorytet 1 – Wsparcie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej

Innowacja jest powszechnie uważana za jedną z najważniejszych sił napędowych dobrobytu gospodarczego. Nie wiąże się ona jedynie z paroma branżami zaawansowanej technologii, lecz stanowi zasadniczy czynnik każdej branży, czy sektora gospodarki. W wielkim uproszczeniu, jest to pierwotny „przełomowy pomysł”, albo produkt lub usługa będąca rezultatem tegoż pomysłu. Innowacja może być lepiej zdefiniowana jako proces, poprzez który tworzona jest wiedza, która następnie przekuwana jest na nowe produkty, usługi czy procesy, w sektorze prywatnym lub państwowym.

Innowacja jest procesem systemowym, raczej niż liniowym, łączącym wielu różnych graczy i często odbywającym się w dłuższym czasie. Dobrze funkcjonujące systemy zapewniają swobodny przepływ informacji na różnych płaszczyznach pomiędzy badaczami, przedsiębiorcami, inwestorami, organami władzy publicznej i wieloma innymi jednostkami. Systemy takie mogą zawierać elementy techniczne, lecz przede wszystkim są one sieciami współpracy jednostek. Dlatego też bliskość jest ważną cechą większości systemów innowacyjnych.

Cel

Poprawa klimatu dla innowacji we wszystkich regionach i umożliwienie lepszego wykorzystania ich potencjału innowacyjnego poprzez odnoszenie się do ich konkretnych potrzeb i słabych punktów oraz poprzez wzmocnienie silnych stron.

Podejście transnarodowe

Zasadniczo, współpraca transnarodowa nie powinna pomijać faktu, iż regionalne i krajowe polityki innowacyjności mają wysoce konkurencyjny charakter. Dlatego też współpraca transnarodowa na polu innowacji musi odnieść się do istniejących ograniczeń w gotowości do swobodnej wymiany spostrzeżeń i wiedzy. Wspólnym celem jest **pokonanie narodowej/regionalnej konkurencyjności w dążeniu do uczynienia całej Europy Środkowej, jako takiej, bardziej konkurencyjną**. We wspólnym dążeniu do innowacji siłą napędową powinno być czerpanie z jej różnorodności w celu **dopełniania polityk narodowych/ regionalnych** na tych obszarach, gdzie odnosi to najlepszy skutek.

W zakresie innowacji **współpraca transnarodowa może być szczególnie owocna w następujących przypadkach:**

- **kwestie wpływające na jasno określony transnarodowy obszar geograficzny przekraczający narodowe/ regionalne granice** takie jak koordynacja/ zharmonizowanie polityk i działań innowacyjnych, transnarodowe ukierunkowanie systemów innowacyjności, stworzenie transnarodowych klastrów innowacyjności, oraz transnarodowa sieć edukacyjno-szkoleniowa **obszarów policentrycznych, większych regionów transnarodowych oraz krajów**.
- **wspólne kwestie zainteresowania** takie jak innowacyjne podejścia do promowania regionów pozostających w tyle, wykorzystywanie rozwiązań transferu technologii oraz doświadczeń we wspieraniu MSP, stworzenie efektywnych powiązań pomiędzy administracją publiczną, placówkami badawczymi oraz sektorem prywatnym, jak i nowe podejścia do zagadnień drenażu mózgów oraz ulepszenia kapitału ludzkiego.

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne poprzednie inicjatywy.

Oczekuje się, że wszystkie projekty będą brać pod uwagę rezultaty poprzednich inicjatyw (projektów, profesjonalnych sieci współpracy itp.) jeżeli tylko charakter tych inicjatyw odpowiada zakresowi tematycznemu projektu. W tym względzie od wszystkich projektów oczekuje się szczególnie wykorzystania osiągnięć poprzednich programów EFRR, z uwzględnieniem ogólnym INTERREG IIIB, a CADSES w szczególności; INTERREG IIIC (współpraca międzyregionalna), Urbact i Eson. W niektórych przypadkach istotne będą również Cel 1 i 2 oraz programy INTERREG

A, jak i inne programy unijne (niefinansowane poprzez EFRR) takie jak Ramowy Program Badawczy (Research Framework Programme).

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne bieżące inicjatywy

W ramach tego Priorytetu, projekty powinny szczególnie uwzględniać relacje synergiczne i komplementarne z:

- Innymi programami współpracy terytorialnej, łącznie z innymi programami transnarodowymi (np. Przestrzeń Alpejska, Europa Południowo-Wschodnia, Region Morza Bałtyckiego) i współpracy międzyregionalnej (IVC) dla wymiany doświadczeń, a także Cel 1 i Cel 2 dla inwestycji)
- Innymi odpowiednimi programami i inicjatywami UE obejmującymi 7PR (Siódmy Program Ramowy), CIP (Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji), wraz z EIP - Programem na rzecz przedsiębiorczości i innowacji oraz ICT PSP – Program wsparcia rozwoju informatyki i Telekomunikacji), EFS (Europejski Fundusz Społeczny), JEREMIE-wspólne europejskie środki dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises), i2010 (Europejskie społeczeństwo informacyjne w roku 2010) oraz eContent Plus.
- Oprócz Strategii lizbońskiej oraz goeteborskiej i polityki spójności – w zależności od tematycznego ukierunkowania projektu – istnieją inne, odpowiednie, polityki i strategie, takie jak Europejska agenda społeczna.

Potencjalni partnerzy

Potencjalnymi partnerami są wszyscy krajowi, regionalni, lokalni decydenci i podmioty działające w obszarach edukacji, transferu wiedzy, technologii, rynku pracy, rozwoju regionalnego, takie jak lokalne i regionalne organy władzy publicznej, agencje rozwoju regionalnego, izby handlowe, MSP (małe i średnie przedsiębiorstwa), uniwersytety, szkolnictwo wyższe, stowarzyszenia, instytucje transferu technologii, placówki B+RT, instytucje badawcze, regionalne międzynarodowe ośrodki doskonałości B+RT; regionalne agencje innowacyjności, inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki edukacyjno-szkoleniowe, usługi rynku pracy, partnerzy społeczni (np. związki zawodowe zaangażowane w dialog społeczny) stowarzyszenia pracodawców, związki zawodowe, jak i wszystkie grupy społeczne znajdujące się w danym Obszarze interwencji.

Indykatywna (orientacyjna) lista kluczowych terminów:

1 ²	B+RT
3	transfer technologii / rozwój klastrów
5	wsparcie MSP oraz ich sieci współpracy i wymiany doświadczeń
7	przedsiębiorca/ przedsiębiorczość, firmy nowopowstałe, spółki akademickie („odpryskowe” ang. <i>spin-offs</i>)
9	wsparcie innowacyjnych MSP
11	rozwiązania ICT (w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych)
12	(sieć) TEN-ICT
13	ICT - e-usługi / usługi publiczne
14	ICT dla MSP
15	dostęp do ICT i zastosowanie gospodarcze
69	rynek pracy i zmiany demograficzne
70	rynek pracy, w tym pracy sezonowej, robotnicy napływowi
72	edukacja i szkolenia
73	rozwój wiedzy
74	edukacyjno-szkoleniowe sieci badawcze
80	sprawowanie władzy i partnerstwo / sieci współpracy
81	instytucjonalne uczenie się/ kształtowanie polityki

Szczegółowy opis obszarów interwencji w ramach Priorytetu 1 przedstawiony jest w Aneksie 1.

---

2 Numery kodów jak w załączniku 7.5 Programu Operacyjnego dla Europy Środkowej

2.2.2 Priorytet 2 – Poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej

Dostępność jest koniecznym uwarunkowaniem wzrostu i rozwoju gospodarczego. Swobodne przemieszczanie się ludzi, towarów, usług i informacji zwiększa efektywność i poprawia perspektywy rozwoju. Korytarze transportowe oferują istotne korzyści, takie jak lepszy dostęp do rynków, jak i zwiększone możliwości logistyczne regionów usytuowanych w centralnych miejscach sieci. Szczególnie w kontekście rozszerzonej Unii Europejskiej **rozwój transportu i infrastruktury informacyjnej jest fundamentalny dla osiągnięcia pełnej integracji rynków krajowych i regionalnych, jak i równomiernego i zrównoważonego rozwoju.**

Obecnie, w Europie Środkowej istnieją regiony wysoce dostępne (np. te usytuowane w południowych Niemczech, północnych Włoszech, jak i regionach stołecznych), lecz również duże obszary wiejskie i peryferyjne o niedostatecznej dostępności. Na przykład, gęstość sieci transportowych jest zazwyczaj niższa w regionach usytuowanych w południowych częściach obszaru współpracy. Podobnie, rozwój priorytetowych korytarzy Wschód-Zachód jest dość zaawansowany, podczas gdy postęp w budowie priorytetowych korytarzy Północ-Południe jest mniejszy. Wzajemne połączenia pomiędzy sieciami i węzłami komunikacyjnymi (ang. hubs) (np. portami morskimi, lotniczymi, stacjami kolejowymi) wymagają ulepszenia, podobnie jak logistyka transportu (multimodalnego) oraz interoperacyjność poszczególnych obsługujących ten sektor podmiotów.

Cel

Wzmocnienie, dzięki zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań, wewnętrznej spójności państw Europy Środkowej poprzez poprawę zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej, w oparciu o pełne poszanowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Podejście transnarodowe

Jako, że łańcuch jest jedynie tak silny, jak jego najsłabsze ogniwo – nieskoordynowane i fragmentaryczne ulepszenia dostępności w państwach członkowskich i regionach są raczej nieefektywne w porównaniu ze wspólnymi wysiłkami i stwarzaniem brakujących ogniw, równoległych inwestycji i innych sytuacji zbliżonych do optymalnych. W tym świetle transnarodowe wysiłki powinny mieć na celu:

- **kwestie wpływające na jasno określony transnarodowy obszar geograficzny przekraczający narodowe/ regionalne granice**, takie jak skoordynowanie różnych rodzajów transportu (intermodalność), połączenia (sieci transportowe) i węzły (współpraca w dziedzinie logistyki multimodalnej), harmonizacja strategii transportowych, szczególnie w odniesieniu do połączeń długodystansowych i sieci drugorzędnych, sprawność krajowych sieci transportowych i eliminacja fizycznych przeszkód, harmonizacja płaszczyzn kontaktu oraz integracja transportu i rozwoju terytorialnego ponad granicami państw, jak i ulepszenie politycznych i instytucjonalnych ram dla lepszej infrastruktury na przestrzeni transnarodowego obszaru.
- **wspólne kwestie zainteresowania** takie jak zasada zrównoważonego rozwoju w transporcie, wykorzystywanie innowacyjnych rozwiązań transportowych dla obszarów wielkomiejskich, miejskich, wiejskich, oddalonych oraz odosobnionych, praktyki mające zwiększyć opłacalność i zrównoważony wzrost w transporcie poprzez wspólne uczenie się i wdrażanie, a także nowe rozwiązania problemów przeciążenia ruchu w obszarach wielkomiejskich bądź rozwiązania oferujące alternatywny dostęp.

Oczekuje się, że projekty angażować będą odpowiednich partnerów z dziedziny transportu, zdolnych wypracować i wdrożyć zamierzone produkty i rezultaty. Może to, na przykład, sugerować zaangażowanie krajowych aktorów, takich jak kompetentni decydenci, bezpośrednio w projekt, lub włączenie ich jako istotną część do środowiska projektu. Podobnie, projekty dotyczące korytarzy wymagają zaangażowania odpowiednich regionów jako partnerów, bądź włączenie ich do środowiska projektu. Projekty transportowe powinny stosować podejście oparte na uczestnictwie wielu interesariuszy, co powinno znaleźć również odzwierciedlenie we współpracy partnerskiej i/ lub środowisku projektu.

Jako że zrównoważony rozwój jest nadrzędną zasadą całego programu, wszelkie projekty w ramach tego Priorytetu powinny uwzględniać zasadę zrównoważonego rozwoju środowiska w najwyższym możliwym stopniu. Dlatego też wszystkie projekty powinny w odpowiedni sposób odnosić się do kwestii potencjalnych negatywnych wpływów na środowisko. Dla dodatkowego podkreślenia znaczenia środowiska, mobilność bezpieczna i zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju jest również kwestią istotną dla oddzielnego Obszaru interwencji (P 2.3) dla projektów transportowych mających głównie na względzie środowisko.

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu - istotne poprzednie inicjatywy.

Oczekuje się, że wszystkie projekty będą brać pod uwagę rezultaty poprzednich inicjatyw (projektów, profesjonalnych sieci współpracy itp.) jeżeli tylko charakter tych inicjatyw odpowiada zakresowi tematycznemu projektu. W tym względzie od wszystkich projektów oczekuje się szczególnie wykorzystania osiągnięć poprzednich programów EFRR, z uwzględnieniem ogólnym Interreg IIIB, a CADSES w szczególności; Interreg IIIC (współpraca międzyregionalna), Urbact i Espon. W niektórych przypadkach istotne będą również Cel 1 i 2 oraz programy Interreg A, jak i inne programy unijne (niefinansowane poprzez EFRR) takie jak Ramowy Program Badawczy (Research Framework Programme).

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne bieżące inicjatywy.

W ramach tego Priorytetu, projekty powinny szczególnie uwzględniać relacje synergiczne i komplementarne z innymi programami współpracy terytorialnej, łącznie z innymi programami transnarodowymi (np. Przestrzeń Alpejska, Europa Południowo-Wschodnia, Region Morza Bałtyckiego) i współpracy międzyregionalnej (IVC) dla wymiany doświadczeń, a także Cel 1 i Cel 2 dla inwestycji)

Inne odpowiednie programy i inicjatywy UE obejmują sieci TEN-T (z uwzględnieniem autostrad morskich), 7PR (Siódmy Program Ramowy – Transport, ICT), CIP (Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji), wraz z ICT PSP- Programem wsparcia rozwoju informatyki i Telekomunikacji, wspólna inicjatywa wsparcia projektów w regionach europejskich JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions), program rewitalizacji żeglugi śródlądowej NAIADES (Integrated Action Programme for Inland Waterway Transport), Marco Polo II, Inicjatywa CIVITAS i program QuickStart.

Oprócz Strategii Lizbońskiej oraz goeteborskiej i Polityki spójności – w zależności od tematycznego ukierunkowania projektu – istnieją inne, odpowiednie, polityki i strategie, takie jak strategia dotycząca zrównoważonego rozwoju- EU SDS (EU Sustainable Development Strategy), Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego (European Spatial Development Perspective -ESDP 1999), oraz Biała księga na temat Europejskiej Polityki Transportowej do roku 2010.

Potencjalni partnerzy

Potencjalnymi partnerami są wszyscy krajowi, regionalni, lokalni decydenci i podmioty działające w obszarach transportu, logistyki, bezpieczeństwa w transporcie, ICT, takie jak władze krajowe, regionalne i lokalne, stowarzyszenia transportu publicznego, firmy transportowe, dostawcy infrastruktury, centra logistyczne, platformy logistyczne, instytuty badań stosowanych z zakresu transportu i mobilności, stowarzyszenia regionalne, regionalne agencje innowacyjności, MSP, związki transportowe, grupy interesu oraz wszelkie inne grupy obywateli i ich przedstawiciele, których dotyczą wspomniane priorytety.

Kluczowe terminy

11 ³	rozwiązania ICT (w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych)
12	TEN-ICT
13	ICT - e-usługi / usługi publiczne
15	dostęp do ICT i zastosowanie ekonomiczne
17	dostępność (kolej)

---

³ Numery kodów jak w załączniku 7.5 Programu Operacyjnego dla Europy Środkowej

19	dostępność (aktywa kolei)
21	dostępność (autostrady)
25	transport miejski / organizacja ruchu
26	transport multimodalny / logistyka
27	powiązania /interoperacyjność / bezpieczeństwo w transporcie
28	zintegrowane planowanie transportu i mobilności
29	porty lotnicze
30	porty
32	drogi wodne
52	czysty transport miejski
81	instytucjonalne uczenie się / kształtowanie polityki

Szczegółowy opis obszarów interwencji w ramach Priorytetu 2 przedstawiony jest w Aneksie 2.

2.2.3 Priorytet 3 – Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska

Posiedzenie Rady w Goeteborgu dodaje wymiar środowiskowy do Strategii lizbońskiej i podkreśla potrzebę ochrony i poprawy stanu zasobów naturalnych. Ochrona środowiska teraz i dla przyszłych pokoleń jest jednym z uwarunkowań zrównoważonego rozwoju. Jest to szczególnie istotne dla Europy Środkowej, gdzie ma miejsce proces nadrabiania zaległości w dziedzinie gospodarki, stwarzając zarówno korzyści, jak i zagrożenia dla środowiska.

Europa Środkowa dysponuje wyjątkowymi dobrami natury, takim jak górny Dunaj, obszar Karpat, i Alpy, ale też części Morza Bałtyckiego i Adriatyckiego. Rzeki tworzą wyraźne połączenia między zachodnimi i wschodnimi (Dunaj) oraz północnymi i południowymi częściami obszaru (Łaba, Odra).

Cel

Odpowiedzialne korzystanie i ochrona potencjału środowiska Europy Środkowej poprzez promowanie innowacyjnych oraz zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju rozwiązań w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi, redukcji zagrożeń oraz poprawy stanu środowiska naturalnego.

Podejście transnarodowe

W obszarze środowiska aspekt transnarodowy jest szczególnie widoczny w następujących przypadkach:

- **kwestie wpływające na jasno określony transnarodowy obszar geograficzny przekraczający narodowe/ regionalne granice** takie jak opracowanie i wdrożenie strategii dla transnarodowych zasobów naturalnych (np. systemów rzecznych, terenów górskich, siedlisk naturalnych, zasobów wód gruntowych) bądź koordynacja działań zmierzających do kontroli zagrożeń wynikających z działalności człowieka, w aspekcie transnarodowym.
- **wspólne kwestie zainteresowania**, takie jak efektywne wdrożenie dyrektyw i polityki Unii Europejskiej, opracowanie narzędzi i technologii oraz wdrożenie wymagające zróżnicowanego know-how i doświadczenia, wykorzystanie wspólnych standardów środowiskowych, zharmonizowanie podejść.

Wszystkie projekty powinny stanowić platformę szerokiego zaangażowania i komunikacji pomiędzy wszystkimi odpowiednimi interesariuszami związanymi z kwestiami środowiskowymi. W wielu przypadkach będzie to wiązało się z zaangażowaniem kompetentnych władz krajowych i regionalnych (np. dla zharmonizowania standardów środowiskowych i ustawodawstwa). W szczególności w odniesieniu do energii odnawialnej i efektywności energetycznej program wspiera współpracę partnerską, która nie tylko prezentuje naukową, bądź technologiczną wiedzę

fachową, lecz również angażuje odpowiednich partnerów dla dalszego zastosowania i popularyzacji produktów i rezultatów.

Program nie będzie wspierał programów ograniczających się do zbierania danych środowiskowych, wyłącznego opracowywania strategii, nawiązywania kontaktów i wymiany doświadczeń, kampanii mających na celu podniesienie świadomości kwestii środowiskowych, jak i monitoringu środowiskowego, bez wdrażania w perspektywie. Działania te muszą uzupełniać przedsięwzięcia o transnarodowym znaczeniu prowadzące do faktycznego wdrożenia.

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne poprzednie inicjatywy.

Oczekuje się, że wszystkie projekty będą brać pod uwagę rezultaty poprzednich inicjatyw (projektów, profesjonalnych sieci współpracy itp.) jeżeli tylko charakter tych inicjatyw odpowiada zakresowi tematycznemu projektu. W tym względzie od wszystkich projektów oczekuje się szczególnie wykorzystania osiągnięć poprzednich programów EFRR, z uwzględnieniem ogólnym INTERREG IIIB, a CADSES w szczególności; INTERREG IIIC (współpraca międzyregionalna), Urbact i Espon. W niektórych przypadkach istotne będą również Cel 1 i 2 oraz programy INTERREG A, jak i inne programy unijne (niefinansowane poprzez EFRR) takie jak Ramowy Program Badawczy (Research Framework Programme), LIFE, IEE (Intelligent Energy Europe- „Inteligentna Energia-Europa”) i Natura 2000.

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne bieżące inicjatywy.

W ramach tego Priorytetu, projekty powinny szczególnie uwzględniać relacje synergiczne i komplementarne z innymi programami współpracy terytorialnej, łącznie z innymi programami transnarodowymi (np. Przestrzeń Alpejska, Europa Południowo-Wschodnia, Region Morza Bałtyckiego) i współpracy międzyregionalnej (IVC) dla wymiany doświadczeń, a także Cel 1 i Cel 2 dla inwestycji.

Inne odpowiednie programy i inicjatywy UE obejmują LIFE+, Instrument Finansowy Ochrony Ludności (Civil Protection Financial Instrument), Szósty Program Działań Środowiskowych EAP 6 (Environmental Action Programme) i jego cztery obszary priorytetowe, Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji CIP (Competitiveness and Innovation Framework Programme) wraz z programem Inteligentna Energia dla Europy IEE (Intelligent Energy Europe Programme), inicjatywa wspólnego wsparcia projektów w regionach europejskich JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions), Europejski Program Zmian Klimatu ECCP (EU Climate Change Programme), Transeuropejskie sieci energetyczne TEN-E (Trans-European Energy Networks) oraz Natura 2000.

Oprócz Strategii lizbońskiej oraz goeteborskiej i Polityki spójności – w zależności od tematycznego ukierunkowania projektu – istnieją inne, odpowiednie, polityki i strategie, takie jak Europejska Strategia Zrównoważonego Rozwoju EU SDS (EU Sustainable Development Strategy), Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego ESPD 1999 (the European Spatial Development Perspective), stosowne konwencje (Konwencja ochrony Dunaju, Konwencja Alpejska i Karpacka) jak i wiele innych.

Działania kwalifikujące się do finansowania przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (European Agricultural Fund for Rural Development), z uwzględnieniem programu LEADER 2007-2013 oraz Europejski Fundusz Rybacki EFF (European Fisheries Fund) nie będą finansowane przez ten program.

Potencjalni partnerzy

Potencjalnymi partnerami są wszyscy krajowi, regionalni, lokalni decydenci oraz instytucje działające w obszarze środowiska, zarządzania zasobami naturalnymi, gospodarki wodnej, zarządzania zagrożeniami środowiskowymi, efektywności energetycznej takie jak: władze lokalne i regionalne, środowiskowe grupy interesu, stowarzyszenia środowiskowe, regionalne agencje innowacyjności, instytuty stosowanych badań środowiskowych, stowarzyszenia, dostawcy energii, MSP, grupy interesu, jak i wszystkie grupy obywateli i ich przedstawiciele działający w tym Obszarze Interwencji.

Kluczowe Terminy

3 ⁴	transfer technologii / rozwój klastrów
6	procesy czystej produkcji i eko-innowacje
11	rozwiązania ICT
13	ICT- e-usługi / usługi publiczne
39	energia wiatrowa
40	energia słoneczna
41	energia z biomasy
42	energia odnawialna
43	efektywność energetyczna i oszczędność
44	zagospodarowanie odpadów
45	gospodarowanie zasobami wody pitnej
46	utylicacja ścieków
47	jakość powietrza
48	kontrola i zapobieganie zanieczyszczeniu
49	zmiana klimatyczna / złagodzenie
50	rekultywacja obszarów przemysłowych
51	bioróżnorodność / ochrona przyrody
52	czysty transport miejski
53	zapobieganie i kontrola ryzyka
54	gospodarowanie zasobami naturalnymi
55	dobra naturalne
56	dziedzictwo naturalne
81	instytucjonalne uczenie się / kształtowanie polityki

Szczegółowy opis obszarów interwencji w ramach Priorytetu 3 przedstawiony jest w Aneksie 3.

2.2.4 Priorytet 4 – Podniesienie konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów

Obszar Europy Środkowej posiada bardzo silne regiony stołeczne oraz liczne miasta średniej wielkości, które są nośnikami wzrostu gospodarczego. W obszarach tych koncentracja funkcji administracyjnych, politycznych i ekonomicznych, jak i potencjału innowacyjnego jest z reguły wysoka. Jednocześnie, jednakże, w niektórych regionach wiejskich ma miejsce spadek potencjału ekonomicznego, w szczególności w regionach peryferyjnych lub obszarach o niekorzystnej lokalizacji. Taki nierównomierny rozwój terytorialny pogarszany jest zazwyczaj dodatkowo przez bardzo wybiórczy napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do obszarów miejskich, szczególnie w nowych państwach członkowskich.

Nierównomierny rozwój terytorialny obszaru Europy Środkowej jest odzwierciedlony we wzrastających społeczno-ekonomicznych rozbieżnościach w obszarach miejskich ze względu na segregację społeczną i przestrzenną. Terytorialne skutki takich tendencji mogą zagrozić konkurencyjności tego obszaru współpracy. Bardziej policentryczny rozwój może przyczynić się do uniknięcia takich dysproporcji. Promowanie współpracy miejskiej i regionalnej pomiędzy odpowiednimi aktorami może pomóc w przełamaniu schematu „rdzeń/periferia”, jak i wpłynąć na zmiany demograficzno-społeczne (np. zjawisko starzenia się społeczeństwa) oraz prowadzić do zwiększenia wzrostu i konkurencyjności.

Cel

Wzmacnianie policentrycznych struktur osadniczych, poprawa jakości życia oraz promowanie zrównoważonego rozwoju miast i regionów.

Podejście transnarodowe

---

4 Numery kodów jak w załączniku 7.5 Programu Operacyjnego dla Europy Środkowej

Transnarodowa wartość dodana w ramach tego Priorytetu jest najlepiej widoczna w projektach zajmujących się następującymi kwestiami:

- **kwestie wpływające na jasno określony transnarodowy obszar geograficzny przekraczający narodowe/ regionalne granice** takie jak opracowanie i wdrożenie transnarodowych strategii dla obszarów policentrycznych i większych ponadnarodowych obszarów miejskich/ regionalnych, z uwzględnieniem zwiększenia roli małych i średnich miast oraz przygotowania transnarodowych struktur politycznych i instytucjonalnych oraz zaangażowanie w trwałą współpracę aktorów ze środowisk miejskich jak i regionalnych, w transnarodowym kontekście geograficznym.
- **wspólne kwestie zainteresowania** przynoszące dowód na to, iż transnarodowa współpraca prowadzi do bardziej innowacyjnych i efektywnych rozwiązań takich jak wdrożenie nowych rozwiązań kwestii miejskich i regionalnych (np. rozprzestrzeniającej się zabudowy miejskiej, zmian społecznych, waloryzacji zasobów kulturowych), które oczekują podjęcia efektywnych działań; transnarodowa reakcja na potrzebę współpracy miejsko-regionalnej i modelowe rozwiązania mające na względzie bardziej równomierną strukturę osadniczą.

Współpraca partnerska w ramach tego Priorytetu nie może ograniczać się wyłącznie do szczebla lokalnego, lecz angażować szczebel strategiczny i polityczny w celu pokonania przeszkód administracyjno-instytucjonalnych. W odniesieniu do opracowania strategii zachęca się do włączania w projekty różnorodnych aktorów i przyjmowania innowacyjnych modeli współpracy nad planowaniem i wdrażaniem. Jako że różnorodne kwestie w ramach tego Priorytetu są z natury przekrojowe, wymagane jest nawiązanie wielosektorowej współpracy partnerskiej, z myślą o możliwościach jednoczenia wysiłków i przyjęcia podejścia angażującego wielu aktorów.

Indykatywne (orientacyjne) i środowisko projektu - istotne poprzednie inicjatywy.

Oczekuje się, że wszystkie projekty będą brać pod uwagę rezultaty poprzednich inicjatyw (projektów, profesjonalnych sieci współpracy itp.) jeżeli tylko charakter tych inicjatyw odpowiada zakresowi tematycznemu projektu. W tym względzie od wszystkich projektów oczekuje się szczególnie wykorzystania osiągnięć poprzednich programów EFRR, z uwzględnieniem ogólnym INTERREG IIIB, a CADSES w szczególności; INTERREG IIIC (współpraca międzyregionalna), Urbact i Espon. W niektórych przypadkach istotne będą również Cel 1 i 2 oraz programy INTERREG A, jak i inne programy unijne (niefinansowane poprzez EFRR) takie jak Ramowy Program Badawczy (Research Framework Programme).

Indykatywne (orientacyjne) środowisko projektu – istotne bieżące inicjatywy.

W ramach tego Priorytetu, projekty powinny szczególnie uwzględniać relacje synergiczne i komplementarne z innymi programami współpracy terytorialnej, łącznie z innymi programami transnarodowymi (np. Przestrzeń Alpejska, Europa Południowo-Wschodnia, Region Morza Bałtyckiego) i współpracy międzyregionalnej (IVC), URBACT II i ESPON 2013 dla wymiany doświadczeń, a także Cel 1 i Cel 2 dla inwestycji.

Inne odpowiednie programy i inicjatywy UE obejmują EFS - Europejski Fundusz Społeczny (ESF - European Social Fund) oraz Program Kultura 2007-2013, jak i Europejska Sieć Wiedzy Urbanistycznej (European Urban Knowledge Network)

Oprócz Strategii lizbońskiej oraz goeteborskiej i Polityki spójności – w zależności od tematycznego ukierunkowania projektu – istnieją inne, odpowiednie, polityki i strategie, takie jak Europejska Agenda Społeczna oraz Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego (European Spatial Development Perspective -ESDP 1999)

Działania kwalifikujące się do finansowania przez Europejski funduszu rolny na rzecz rozwoju obszarów wiejskich EAFRD (European Agricultural Fund for Rural Development), z uwzględnieniem programu LEADER 2007-2013 nie będą finansowane przez ten program.

Potencjalni partnerzy

Potencjalnymi partnerami są wszyscy krajowi, regionalni lokalni decydenci oraz instytucje działające w dziedzinach rozwoju miejskiego i regionalnego, transportu, mieszkalnictwa, kultury, turystyki, jak: władze lokalne i regionalne, MSP, instytucje planistyczne i badań stosowanych, agencje rozwoju, regionalne agencje innowacyjności, grupy interesu, operatorzy transportu publicznego, spółdzielnie mieszkaniowe i korporacje mieszkaniowe, grupy inicjatyw kulturowych, instytucje działające w sektorze ochrony zdrowia, organizacje ponadnarodowe działające w obszarze kultury, jak i wszystkie grupy obywateli, których dotyczą Obszary Interwencji tego priorytetu.

Kluczowe terminy

- 13⁵ ICT - e-usługi/ publiczne usługi ICT (w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych)
- 25 transport miejski / organizacja ruchu
- 27 powiązania /interoperacyjność / bezpieczeństwo w transporcie
- 28 zintegrowane planowanie transportu i mobilności
- 52 czysty transport miejski
- 57 zintegrowana turystyka
- 58 dziedzictwo kulturowe
- 59 infrastruktura kulturowa
- 60 usługi kulturowe
- 61 zintegrowany rozwój miejsko-wiejski, policentryczność
- 69 rynek pracy i zmiany demograficzne
- 70 rynek pracy, w tym pracy sezonowej, robotnicy napływowi
- 80 sprawowanie władzy i partnerstwo / sieci współpracy
- 81 instytucjonalne uczenie się / kształtowanie polityki

Szczegółowy opis obszarów interwencji w ramach Priorytetu 4 przedstawiony jest w Aneksie 4.

---

⁵ Numery kodów jak w załączniku 7.5 Programu Operacyjnego dla Europy Środkowej

3 PODSTAWOWE WYMAGANIA WOBEC PROJEKTÓW

3.1 Konsorcja partnerskie

3.1.1 Definicja partnera projektowego

W Programie dla Europy Środkowej partnerami projektowymi mogą być:

- a) **władze publiczne szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego** takie jak ministerstwa, samorządy regionalne, jednostki administracyjne, samorządy miejskie oraz ich wydziały;
- b) **instytucje o charakterze publicznym⁶** (*Public Equivalent Bodies*), takie jak stowarzyszenia rozwoju regionalnego oraz agencje innowacyjności i rozwoju. Oznacza to jakąkolwiek jednostkę:
  - i) stanowiącą zgodnie z prawem publicznym lub prywatnym w konkretnym celu zaspokojenia potrzeb o charakterze powszechnym, nie mających charakteru przemysłowego ani handlowego, oraz;
  - ii) posiadającą osobowość prawną, i
  - iii) finansowaną w większej części przez państwowe, regionalne, bądź lokalne władze, czy też inne podmioty podległe prawu publicznemu lub podlegającą tym podmiotom w zakresie nadzoru kierowniczego lub posiadającą radę organizacyjną, kierowniczą lub nadzorczą, ponad połowa której wyznaczana jest przez państwowe, regionalne, bądź lokalne władze lub inne podmioty podległe prawu publicznemu.
- c) **Instytucje prywatne**, w tym prywatne firmy posiadające osobowość prawną.

Jeżeli chodzi o instytucje prywatne, ubiegając się o finansowanie powinny mieć one na uwadze fakt, iż brak przedpłat i luki czasowe występujące od momentu poniesienia kosztów do chwili ich zrefundowania mogą mieć wpływ na płynność finansową. Jeśli stanowiłoby to ograniczenie, instytucje prywatne mogą również uczestniczyć w projektach jako podwykonawcy dla władz publicznych bądź instytucji o charakterze publicznym występujących jako Partnerzy wiodący lub pozostali partnerzy projektowi, w celu realizacji części operacji przewidzianych w projekcie. Podwykonawcy wyłaniani są w procedurze zamówień publicznych.⁷

Zgodnie z powyższym firmy konsultingowe, których własna działalność oraz ta świadczona na rzecz projektu dotyczy zapewnienia koordynacji, zarządzania, komunikacji oraz usług z zakresu zarządzania wiedzą (np. działań przewidzianych w pakietach roboczych 0, 1, 2⁸) nie powinni być zaangażowani w projekt w charakterze partnera. Udział tego typu partnerów będzie przedmiotem dalszych analiz.

Oprócz trzech typów wymienionych powyżej, określonych już w Programie operacyjnym dla Europy Środkowej, również organizacje międzynarodowe mogą kwalifikować się jako partnerzy. Tym niemniej, powinno się w tym względzie rozgraniczyć, co następuje: podczas, gdy międzynarodowe organizacje działające w świetle krajowego prawa któregośkolwiek z państw członkowskich Programu dla Europy Środkowej mogą być uważane za partnerów kwalifikowalnych, te organizacje międzynarodowe, które działają według prawa międzynarodowego mogą uczestniczyć w Programie za wyraźnym przyzwoleniem, zgodnie z tym, co wymagane jest od każdego partnera EU, ze wszystkimi wymogami wynikającymi z Traktatu i rozporządzeń Rady i Komisji odnoszących się do ram Programu dla Europy Środkowej, wraz z – lecz nie wyłącznie z – następującymi:

- Przestrzeganie stosownych polityk Wspólnoty, z uwzględnieniem poszanowania zasad zamówień publicznych;
- Akceptacja wymogów kontroli krajowej określonych w ramach Programu dla Europy Środkowej przez państwo członkowskie, w którym znajduje się organizacja występująca jako partner.

---

6 Jednostki działające według prawa publicznego zgodnie z artykułem 1(9) dyrektywy 2004/18/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 odnośnie do zamówień publicznych.

7 Więcej informacji na ten temat w Wytycznych w zakresie kontroli i audytu.

8 Szczegółowy opis niniejszych pakietów roboczych znajduje się w rozdziale 4.2.4.

- Zgoda na poddawanie się audytom i kontrolom dokonywanym przez wszystkie jednostki upoważnione do przeprowadzania takich kontroli w ramach Programu dla obszaru Europy Środkowej, łącznie z Instytucją Zarządzającą, Instytucją Audytową oraz Europejskim Trybunałem Obrachunkowym jak i stosownymi organami krajowymi państw członkowskich, w których umiejscowiona jest organizacja występująca jako partner. Przechowywanie wszelkich dokumentów wymaganych z tytułu tych kontroli musi pozwalać na przeprowadzanie ich w geograficznym obszarze objętym Programem dla Europy Środkowej;
- Ostateczna odpowiedzialność finansowa za wszelkie sumy wypłacone nienależnie.

W tym względzie, te wnioski projektów, które angażują do współpracy partnerskiej organizacje międzynarodowe działające według prawa międzynarodowego muszą zawierać w pakiecie aplikacyjnym deklarację *ad-hoc* (dostępną na internetowej stronie Programu) do podpisania przez te instytucje. W przypadku przyjęcia tychże wniosków, oprócz Umowy o dofinansowaniu do podpisania z Partnerem wiodącym, niewykluczona będzie możliwość podpisania bezpośrednich dwustronnych umów pomiędzy Instytucją Zarządzającą a tymi instytucjami.

3.1.2 Minimalne wymogi współpracy partnerskiej

Minimalne wymogi ustalone dla Programu dla Europy Środkowej oznaczają, że konsorcja partnerskie angażować powinny:

- co najmniej **trzech partnerów finansujących**
- z co najmniej **trzech krajów** oraz
- z których co najmniej **dwóch partnerów usytuowanych jest w unijnych regionach Europy Środkowej**.

Partnerzy zaangażowani w operacje powinni być odpowiednimi podmiotami z faktycznymi kompetencjami do tworzenia, wdrażania oraz propagowania produktów i rezultatów. Wszyscy partnerzy powinni być zaangażowani w projekt w sposób proporcjonalny i być w stanie wiarygodnie określić w zarysie korzyści osiągnięte ze współpracy partnerskiej i transnarodowej. Program w szczególności zachęca do wielodyscyplinarnej i międzysektorowej współpracy partnerskiej. Mimo, że nie wyklucza się większych konsorcjów, rekomendowana liczba partnerów wynosi **od 8 do 12** w zależności od wybranego typu działań.

3.1.3 Partnerzy stowarzyszeni

Jako że warunek współfinansowania stanowi jedno z wymagań koniecznych do spełnienia w celu bycia uznanym za partnera w projekcie, podmioty pragnące być zaangażowane ze statusem obserwatora lub podmiotu stowarzyszonego bez wnoszenia finansowego wkładu do projektu, nie mogą zostać włączone do konsorcjum partnerskiego. Tym niemniej, te podmioty wspierające wymienione będą w stosownym aneksie/części formularza aplikacyjnego.

Proszę zauważyć, iż podmioty te nie podlegają wymogom wymienionym w poprzednim punkcie i że wszelkie wydatki dokonane przez nie będą w ostatecznym rozrachunku ponoszone przez którąkolwiek z instytucji występujących jako partnerzy finansujący, aby móc być uznane za kwalifikowalne.

W każdym przypadku, zaangażowanie instytucji stowarzyszonych nie może być sprzeczne z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych. Dlatego też, wydatki poniesione przez te podmioty powinny być zasadniczo ograniczone do zwrotu kosztów podróży i zakwaterowania związanych z ich udziałem w spotkaniach dotyczących projektu.

3.1.4 Wymogi w stosunku do partnerów wiodących

Program dla Europy Środkowej określa dalsze wymogi, konkretnie w odniesieniu do Partnerów wiodących (PW)⁹:

- PW powinien być usytuowany w obszarze objętym Programem dla Europy Środkowej lub spełniać wymogi umożliwiające jego włączenie do Programu dla Europy Środkowej jako partnera (jako wyjątek od reguły przedstawionej w kolejnym paragrafie)

---

⁹ Włoscy Wnioskodawcy wiodący proszeni są o kontakt ze swoim Punktem Kontaktowym

- PW muszą być krajowymi, regionalnymi lub lokalnymi organami władzy publicznej (3.1.1a) bądź instytucjami o charakterze publicznym (3.1.1b), również, gdy uważane są za przedsięwzięcia zgodne z reżimem pomocy publicznej¹⁰.
- Instytucje prywatne (3.1.1c) mogą również występować w roli partnerów wiodących, lecz tylko w propozycjach projektowych składanych w Priorytecie 1. W pozostałych priorytetach instytucje prywatne kwalifikowalne są tylko w roli partnera w projekcie.
- Organizacje międzynarodowe działające według prawa krajowego mogą również występować jako Partnerzy wiodący.
- Natomiast instytucje prywatne (3.1.2c) i organizacje międzynarodowe działające według prawa międzynarodowego kwalifikowalne są jedynie jako partnerzy.

W ramach równoważnej współpracy partnerskiej, fundusze przeznaczone dla PW nie powinny przekraczać 50% całości wnioskowanego EFRR. W ujęciu ogólnym, zrównoważone zaangażowanie finansowe partnerów stanowi kryterium jakości i jako takie podlegać będzie oszacowaniu podczas oceny jakości przedkładanych propozycji projektów.

3.1.5 Lokalizacja partnerów i działań

Jednym z podstawowych założeń Programu dla Europy Środkowej jest wspieranie działań związanych ze współpracą pomiędzy Partnerami wiodącymi a partnerami projektowymi umiejscowionymi w obszarze współpracy objętym tymże Programem a przedstawionym w punkcie 1.1 niniejszego Podręcznika.

Wyjątkiem w ogólnej zasadzie dotyczącej lokalizacji partnerów poza obszarem współpracy jest przypadek takich krajowych organów publicznych lub jednostek równorzędnych organom publicznym, które mogą zakresem swoich działań obejmować pewne części terytorium kwalifikowanego, lecz które mieszczą się poza nim (tj. ministerstwa). Niemieckie i włoskie instytucje odpowiadające tej definicji pod każdym względem, zarówno w kategoriach praw, jak i obowiązków, uważane są za **partnerów zasymilowanych**, działających podobnie jak partnerzy z obszaru Programu dla Europy Środkowej.

Ponadto, w odpowiednio uzasadnionych przypadkach, EFRR może finansować **współpracę wykraczającą poza geograficzny obszar Programu dla Europy Środkowej**. W przypadkach tych znajdują zastosowanie następujące zasady:

- **a. Partnerzy z UE** spoza obszaru objętego Programem dla Europy Środkowej. Na mocy Artykułu 21 ust. 2 Rozporządzenia EFRR w wyjątkowych i dobrze uzasadnionych wypadkach z EFRR mogą być finansowane wydatki poniesione przez partnerów spoza obszaru Programu dla Europy Środkowej, lecz mających siedzibę w granicach Unii Europejskiej (zasada 20% elastyczności). W takich wyjątkowych przypadkach należy jasno wykazać, że wydatek taki przyniesie korzyść regionom z obszaru Programu. Poziom dofinansowania dla takich partnerów wynosi do 75% poniesionych kosztów. Jednak fundusze alokowane w ramach jednego projektu na zasadzie 20% elastyczności nie mogą przekroczyć 20% całego EFRR przyznanego na projekt. Partnerzy, o których tu mowa być jedynie partnerami projektowymi; partner wiodący musi obligatoryjnie mieć siedzibę w regionach UE objętych programem lub spełniać warunki pozwalające uznać go za partnera zasymilowanego. Uczestnictwo partnerów z UE jest otwarte dla wszystkich państw Unii Europejskiej, w projektach składanych we wszystkich czterech priorytetach programu niezależnie od statusu prawnego partnerów. Niemniej, w przypadku uznania działań planowanych przez tych partnerów za naruszające zasady pomocy publicznej, nie będą mogli oni uczestniczyć w projekcie.

W przypadku zatwierdzenia projektu, w którym uczestniczą partnerzy z UE spoza obszaru Programu dla Europy Środkowej, udział takiego / takich partnerów w projekcie jest uzależniony od podpisania porozumienia *ad hoc* pomiędzy państwem członkowskim, w którym ma siedzibę partner a Instytucją Zarządzającą programem. W tym celu partnerzy z UE spoza obszaru Programu dla Europy Środkowej powinni skontaktować się

---

¹⁰ Zobacz rozdział 3.2.3.

z odpowiednimi władzami krajowymi przed złożeniem projektu, w którym uczestniczą, aby upewnić się, że ich państwo członkowskie jest gotowe spełnić powyższy wymóg.

- **b. Partnerzy z krajów trzecich.** Uczestnictwo w projektach składanych w ramach Programu dla Europy Środkowej otwarte jest dla instytucji pochodzących z krajów trzecich. W większości przypadków uczestnictwo partnera z państwa trzeciego odbędzie się z wykorzystaniem jego funduszy własnych, ale partnerzy pochodzący z krajów kwalifikujących się do dofinansowania w ramach programów EISP (ang. ENPI)¹¹ lub IPA¹² mogą być zaangażowani w projekty również z wykorzystaniem tychże instrumentów finansowych. W żadnym wypadku partnerzy z krajów trzecich nie będą otrzymywać bezpośrednio dofinansowania z Programu dla Europy Środkowej. Informacja o dostępności funduszy z EISP dla partnerów pochodzących z pięciu regionów Ukrainy wymienionych w rozdziale 1.1 lub dla tych spośród władz publicznych czy instytucji pokrewnych publicznym, które mają kompetencje do działania na terenie tych pięciu regionów, zostanie ogłoszona w stosownym czasie po potwierdzeniu przez Komisję Europejską.

3.1.6 Umiejscowienie działań

Zgodnie z przedstawioną informacją odnośnie do geograficznego umiejscowienia partnerów, i traktując, co następuje, jako podstawową zasadę, Program dla Europy Środkowej wspiera działania w ramach współpracy mające miejsce w obszarze współpracy przedstawionym w punkcie 1.1 niniejszego podręcznika.

Zasada ta dotyczy również partnerów niemieckich i włoskich uczestniczących w projektach Programu dla Europy Środkowej, lecz spełniających wymogi dla partnerów zasymilowanych. W tych przypadkach, nawet jeśli niezbędne działania związane z zarządzaniem mogą odbywać się poza obszarem Programu dla Europy Środkowej, wszystkie podstawowe działania tematyczne muszą być wdrożone na obszarze Programu.

Dla wszystkich innych działań poza obszarem Programu dla Europy Środkowej przestrzegane być muszą następujące zasady:

- Działania wdrożone na terytorium UE, lecz poza obszarem Programu dla Europy Środkowej będą uważane za kwalifikowalne jedynie wówczas, gdy zostanie wyraźnie wykazane, iż działania takie są korzystne dla regionów z obszaru Programu. Odnośne koszty mogą być dofinansowane w ramach EFRR jedynie wtedy, gdy zostały one poniesione przez partnera z obszaru Programu dla Europy Środkowej. Niezależnie od tego czy koszty projektu zostały poniesione na terenie kraju partnera czy poza nim, ponoszone są one na zasadzie 20% elastyczności opisanej w 3.5.a.
- Zgodnie z Artykułem 21.3 Rozporządzenia EFRR, EFRR może sfinansować wydatki poniesione we wdrażaniu projektów, lub części projektów na terytorium wykraczającym poza obszar Wspólnoty Europejskiej do wysokości 10% kwoty jego wkładu do Programu Operacyjnego, tam, gdzie są one z korzyścią dla regionów Wspólnoty. Jednakże w przypadku Programu dla Europy Środkowej fundusze przydzielone pojedynczemu projektowi zgodnie z 10% zasadą elastyczności nie mogą również przekraczać 10% całości wkładu EFRR wniesionego w ten projekt. Ta opcja elastyczności może zostać wykorzystana do wdrożenia działań w jakimkolwiek państwie trzecim pod warunkiem, że korzyść dla obszaru Europy Środkowej z działań prowadzonych na terenie państw trzecich została jasno przedstawiona w propozycji projektowej.

Fundusze przydzielone w ramach opcji 10% elastyczności powinny być wydawane na odpowiedzialność unijnego Partnera wiodącego lub partnera projektowego usytuowanego w obszarze współpracy Programu dla Europy Środkowej w celu zapewnienia odpowiedniej

---

11 Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa. Państwa kwalifikujące się do dofinansowania w ramach EISP: Algieria, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Egipt, Gruzja, Izrael, Jordan, Liban, Libia, Mołdawia, Maroko, Autonomia Palestyńska, Rosja, Syria, Tunezja, i Ukraina.

12 Instrument Pomocy Przedakcesyjnej. Państwa kwalifikujące się do dofinansowania w ramach IPA: Państwa kandydujące (Chorwacja, Turcja i Była Jugosłowiańska Republika Macedonii) oraz państwa potencjalnie kandydujące (Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra i Serbia, wraz z Kosowem zgodnie z rozporządzeniem 1244 Rady Bezpieczeństwa NZ).

kontroli finansowej. Skorzystanie z zasady 10% elastyczności musi zostać opisane w formularzu aplikacyjnym i zatwierdzone przez KM.

3.2 Wielkość projektów i finansowanie

3.2.1 Indykatywna wielkość projektów

Typowe projekty w ramach Programu dla Europy Środkowej będą mieć budżet kształtujący się **od 1 do 5 milionów euro**. W wyjątkowych przypadkach finansowane być mogą również projekty mniejsze, jak i większe.

Partnerzy powinni zapewnić by rozmiar operacji prawdziwie odzwierciedlał działania przewidziane w planie pracy i by była ona oparta na zasadach rzetelnego zarządzania finansowego.

Maksymalny wkład EFRR na operację ustalony zostanie w umowie o dofinansowanie. Nawet jeśli zarejestrowane wydatki z tytułu operacji będą wyższe, kwota EFRR nie zostanie zwiększona.

3.2.2 Wysokość wsparcia

Wsparcie różnej wysokości zostanie przydzielone w Programie dla Europy Środkowej w zależności od państwa członkowskiego, w którym mieści się instytucja uczestnicząca w operacji, jej prawnego i ekonomicznego profilu, oraz charakteru działań, które mają być podjęte:

- a) wkład EFRR do wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez partnera wiodącego i partnerów projektowych mających status organu władzy publicznej – bądź spełniających wymogi niezbędne do bycia uznanym za organ równorzędny organom publicznym – i mieszczących się w **Republice Czeskiej, na Węgrzech, w Polsce, Słowacji i w Słowenii** stanowić będzie do 85% na wszystkie priorytety. Ta sama stopa współfinansowania stosowana będzie w odniesieniu do partnerów prywatnych¹³ z tych państw, nieprowadzących działalności rynkowej w ramach projektów jak również do międzynarodowych organizacji ubiegających się o fundusze a mieszczących się w tych krajach. Wkład EFRR do wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez Partnera wiodącego i partnerów projektowych mających status organu władzy publicznej – bądź spełniających wymogi niezbędne do bycia uznanym za instytucję o charakterze publicznym – i mieszczących się w obszarze współpracy w **Austrii, Niemczech i Włoszech** stanowić będzie do 75% na wszystkie priorytety. Ta sama stopa współfinansowania stosowana będzie w odniesieniu do partnerów prywatnych nieprowadzących działań rynkowych w ramach projektów oraz do międzynarodowych organizacji ubiegających się o fundusze a mieszczących się w tych krajach.
- b) wkład EFRR do wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez jakiegokolwiek partnera publicznego czy prywatnego, prowadzającego działania wchodzące w zakres pomocy publicznej, ograniczony będzie do progów ustalonych zasadą *de minimis*. W przypadku braku innych publicznych źródeł finansowania EFRR przyznany zgodnie z zasadą *de minimis* pokryje 85% lub 75% kwalifikowalnych kosztów, w zależności od lokalizacji partnera. Tym niemniej, jeżeli partnerzy otrzymają dodatkowe dofinansowanie publiczne (np. krajowe plany współfinansowania na szczeblu centralnym) będzie to rozliczane jako przydział w myśl zasady *de minimis* i, w konsekwencji, maksymalna kwota EFRR, która może zostać otrzymana ulega automatycznemu obniżeniu. To ograniczenie nie ma zastosowania dla organizacji międzynarodowych o jakimkolwiek charakterze.
- c) Jak zostało to opisane w 3.1.5a) dofinansowanie z ERFF dla partnerów z UE, spoza obszaru współpracy Europy Środkowej powinno wynieść do 75% we wszystkich 4 priorytetach z uwzględnieniem ograniczenia 20% całości EFRR projektu.

---

13 Także dla Partnerów wiodących w Priorytecie 1

3.2.3 Program dla Europy Środkowej a uregulowania wsparcia dotyczące pomocy publicznej

♦ Ramy ogólne

Wszelka pomoc publiczna w ramach Programu dla Europy Środkowej musi być zgodna z proceduralnymi i materialnymi zasadami dotyczącymi pomocy publicznej stosowanymi w momencie przyznawania tegoż wsparcia. Unijne zasady dotyczące pomocy publicznej znajdują zastosowanie we wszystkich przypadkach, gdzie zaangażowana jest pomoc ze strony funduszy publicznych. Pomoc publiczna uważana jest za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, jeśli zakłóca ona, lub może zakłócać, konkurencję w Unii Europejskiej. Zasady Wspólnoty dotyczące pomocy publicznej ograniczają wsparcie, które może być udzielone ze strony funduszy publicznych by wspierać projekty angażujące podmioty prywatne i państwowe podejmujące rynkowe działania gospodarcze.

Także w trzecim naborze wniosków państwa członkowskie biorące udział w Programie dla Europy Środkowej zgodziły się na udzielanie pomocy EFRR poprzez środki niebędące sprzeczne z tym, co określono w artykule 87.1 traktatu. Z tego powodu, wsparcie dla uczestniczących w projekcie jednostek prowadzących działalność rynkową (przedsiębiorstw), ustanowionych na mocy prawa publicznego, lub prywatnych, będzie przyznawane zgodnie z zasadą *de minimis*. Z uwagi na obowiązujące limity pomoc taka nie zakłóca funkcjonowania rynku i narusza zasad pomocy publicznej.

Wymogi zasady *de minimis* oznaczają, że przedsiębiorstwom (to jest firmom prywatnym wraz z organami władzy publicznej i jednostkami równorzędnymi organom publicznym podejmującym działania gospodarcze na rynku) przyznane zostanie wsparcie w ramach Programu dla Europy Środkowej, jeśli mogą udowodnić, iż nie otrzymały one pomocy publicznej, której całkowita suma przekraczałaby 200.000 euro na przestrzeni trzech lat fiskalnych. Próg ten obniżony jest do 100.000 euro w sektorze transportu drogowego. Wsparcie dla rolnictwa, hydroponiki, rybołówstwa, górnictwa węglowego oraz eksportu regulują szczególne zasady *de minimis* ze znacząco niższymi pułapami.

Wsparcie publiczne, dozwolone do pułapu 200.000 euro (lub do 100.000 euro dla działań prowadzonych w sektorze transportu drogowego) obejmuje wszelką pomoc przyznaną przez krajowe, regionalne i lokalne władze, bez względu na to, czy środki pochodzą ze źródeł krajowych, czy też są częściowo finansowane przez Unię Europejską. Pułap stosowany jest w odniesieniu do całości wszelkiej pomocy publicznej uważanej za pomoc *de minimis* i nie będzie wpływać na możliwość uzyskania przez beneficjenta innego wsparcia w ramach innych programów przyjętych przez Komisję¹⁴.

Więcej informacji na temat unijnych uregulowań prawnych w obszarze pomocy publicznej znaleźć można w Vademecum dotyczącym zasad Wspólnoty odnośnie do pomocy publicznej, które przedstawia w zarysie podstawy zasad UE dotyczących pomocy publicznej. Ostatnia wersja Vademecum dostępna jest na internetowej stronie DG Competition, pod adresem:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/legislation.html

Można również konsultować się ze stosownymi krajowymi organami władzy, aby uzyskać bardziej szczegółowe informacje na temat zasad i ograniczeń regulujących kwestie pomocy publicznej.

♦ Zastosowanie praktyczne

Jak określono już w paragrafie 3.2.2.c), to specyficzny charakter działań, które podejmowane będą w ramach przedstawianych wniosków, wykorzystany zostanie jako podstawa do oceny tego, czy istnieje potrzeba stosowania ograniczeń wynikających z wymogów pomocy publicznej, czy nie. Innymi słowy, bez względu na status prawny zaangażowanych partnerów **reżim *de minimis* stosowany będzie jedynie do tych działań wdrażających przyjęte projekty, które zaburzają, lub mogą zaburzyć konkurencję w ramach Unii Europejskiej.**

Jeśli działania w projektach będą podlegały zasadom dotyczącym pomocy publicznej, finansowe ograniczenia z niego wypływające stosować się będą nie tylko do firm prywatnych, lecz również do

---

¹⁴ "Pomoc *de minimis* nie będzie sumować się z pomocą publiczną w rozumieniu tych samych kosztów kwalifikowalnych, jeżeli skutkiem takiego zsumowania byłaby intensywność wsparcia przekraczająca ustaloną w szczególnych okolicznościach dla każdego przypadku przez rozporządzenie o zbiorowym wyłączeniu lub decyzją podjętą przez Komisję (art. 2.5 rozporządzenia (EC) 1998/2006).

tych organów władzy publicznej i jednostek równorzędnych organom publicznym działających jako przedsięwzięcia w projekcie. Organizacje międzynarodowe nie będą podlegały reżimowi *de minimis* i we wszystkich przypadkach mają być przyrównane do organów publicznych.

Wnioskodawcy, z wyjątkiem organizacji międzynarodowych powinni wypełnić stosowną deklarację odnośnie do wsparcia publicznego przewidzianą przez Program, w celu poinformowania o dostosowaniu działań, jakie zamierzają podjąć do reżimu wsparcia publicznego.

3.2.4 Postanowienie odnośnie do współfinansowania

Jak już określono, operacje angażować mogą jedynie partnerów wnoszących swój wkład. Na tej podstawie, część wydatków niefinansowana przez EFRR będzie gwarantowana poprzez środki ze współfinansowania krajowego.

- a) **Współfinansowanie publiczne** to fundusze publiczne na szczeblu centralnym, regionalnym, bądź lokalnym uzyskane poprzez specjalne programy współfinansowania opracowane przez państwa członkowskie lub wniesione bezpośrednio przez partnerów o statusie publicznym z ich własnych środków. Współfinansowanie pochodzące od jednostek równorzędnych organom publicznym spełniające wszystkie trzy wymogi wyszczególnione w ustępie 3.1.1 uważane są również za współfinansowanie. Podobnie, fundusze dopełniające (*match funding*) wnoszone przez organizacje międzynarodowe przynależą do tej kategorii¹⁵.
- b) **Współfinansowanie prywatne** odnosi się do kwoty funduszy własnych wnoszonych jako fundusze dopełniające przez instytucje prywatne (lub jednostki publiczne przyrównane do nich).

Wkład każdego Partnera wiodącego, czy innego beneficjenta w projekcie, tak publicznego, jak i prywatnego, musi być potwierdzony poprzez odpowiednio podpisane, datowane i opieczetowane poświadczenie współfinansowania, które dołączone być musi do formularza aplikacyjnego. Wymóg ten dotyczy partnerów pochodzących z państw członkowskich UE spoza obszaru współpracy objętego Programem dla Europy Środkowej. Partnerzy pochodzący z państw trzecich muszą dostarczyć oświadczenie o współfinansowaniu dla całości swoich wydatków w budżecie projektu.

---

¹⁵ Należy pamiętać, że dostęp organizacji międzynarodowych do grantów krajowych nie może zostać zagwarantowany.

Tabela 6 – Wysokość wsparcia przypadająca na kraj

Typ partnera ¹⁶	Lokalizacja	Kraje	Maksymalne EFRR
<ul style="list-style-type: none"> Partnerzy wdrażający działania niepodlegające pomocy publicznej: <ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe 	Obszar Programu dla Europy Środkowej	HU, CZ, SI, PL, SK	Do 85%
<ul style="list-style-type: none"> Partnerzy wdrażający działania niepodlegające pomocy publicznej: <ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe 	Obszar Programu dla Europy Środkowej	IT, DE, AT	Do 75%
<ul style="list-style-type: none"> Partnerzy wdrażający działania podlegające pomocy publicznej: <ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe 	Obszar Programu dla Europy Środkowej	HU, CZ, SI, PL, SK	200.000 euro (lub 100.000 euro w sektorze transportu drogowego).
<ul style="list-style-type: none"> Partnerzy wdrażający działania podlegające pomocy publicznej: <ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe 	Obszar Programu dla Europy Środkowej	IT, DE, AT	200.000 euro (lub 100.000 euro w sektorze transportu drogowego).
<ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe <p>We wszystkich przypadkach, dla projektów, których działania nie naruszają zasad pomocy publicznej.</p>	Poza obszarem Programu dla Europy Środkowej, ale w granicach UE	BE, BG, CY, DK, EE, ES, FI, FR, GR, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PT, RO, SE, UK plus DE oraz IT ¹⁷	<ul style="list-style-type: none"> do 75% ale nie więcej niż 20% całkowitego EFRR na projekt
<ul style="list-style-type: none"> Krajowe, regionalne i lokalne organy władzy publicznej Jednostki o charakterze publicznym Podmioty prywatne Organizacje międzynarodowe 	Poza obszarem UE	Jakikolwiek	<ul style="list-style-type: none"> Brak współfinansowania EFRR Wkład z innych funduszy takich jak ENPI lub IPA Udział z funduszami własnymi

3.3 Czas trwania projektu

Projekty składane w ramach Programu dla Europy Środkowej muszą wyraźnie określać zamierzony czas trwania w formularzu aplikacyjnym. Rekomendowanym czasem trwania jest okres od **30 do 36 miesięcy**. Jednakże, projekty o większej intensywności współpracy lub angażujące większe zasoby finansowe mogą wymagać dłuższego okresu wdrażania i trwać **do 48 miesięcy**. Ponadto, ustalając datę początkową dla danej operacji partnerzy powinni brać pod uwagę ramy czasowe dla procesu selekcji. Wreszcie, nawet jeśli Program zmierza do wczesnego rozpoczęcia operacji, zaraz po ich zatwierdzeniu, potencjalne opóźnienia w fazie początkowej nie powinny być lekceważone.

Biorąc pod uwagę datę zamknięcia projektu i, zważywszy na fakt, iż Program zamknięty być musi do końca roku 2015, wszystkie działania w ramach projektów muszą być zakończone przed końcem roku 2014.

Więcej o powiązanej z ramami czasowymi kwalifikowalności kosztów w ustępie 4.5.1.

¹⁶ Zgodnie z klasyfikacją przedstawioną w punkcie 3.1.1

¹⁷ Dla instytucji zlokalizowanych poza obszarem Programu dla Europy Środkowej, które nie spełniają wymogów przedstawionych jako wyjątek w regule, a o którym mowa w punkcie 3.1.5

4 PRZYGOTOWANIE WNIOSKÓW PROJEKTOWYCH

4.1 Opracowanie wniosku projektowego

Przygotowanie wniosku projektowego jest wyrażeniem intencji rozwiązania problemów, bądź ulepszenia bieżącej sytuacji w obszarze objętym Programem dla Europy Środkowej. Jak już opisano szeroko w poprzednich rozdziałach, wniosek powinien odpowiadać priorytetom Programu, określać konkretne rozwiązania i produkty oraz zapewniać trwałe rezultaty przy poszanowaniu polityk unijnych oraz krajowych.

Wnioskodawcy powinni również rozważyć, czy zamysł projektu nie wydaje się pasować lepiej do innych programów.

Przygotowanie wniosku projektu powinno być postrzegane jako proces budowania fundamentów projektu (współpracy partnerskiej, wkładu każdego z partnerów, szczegółowego planu pracy, budżetu, zamierzonych osiągnięć itd.) Praca nad efektywnym przygotowaniem oznacza nakład pracy w przyjętą propozycję projektu i wdrożenie. Dlatego też, wysiłki włożone w przygotowanie, nie powinny być niedoszacowane.

Istnieje 5 kluczowych czynników dla tworzenia wniosku projektu:

- Jakość działania (cele zgodne ze strategią i prawodawstwem UE, powiązanie projektu ze strategiami krajowymi obowiązującymi w państwach partnerów krajowych i odnoszącymi się do danego priorytetu/obszaru interwencji, cele powiązane z potrzebami grup docelowych/ ostatecznych beneficjentów) jakość i znaczenie oczekiwanych rezultatów, oraz wskaźniki produktów)
- Jakość podejścia (klarowne określenie pakietu roboczego i efektów, stosowność celów i wskaźników sukcesu, jakość metodologii, założeń i ryzyka, stosowność obranego podejścia w dochodzeniu do celów, zaangażowanie kluczowych interesariuszy w przygotowanie /wdrażanie projektu, jak i w wykorzystanie osiągniętych rezultatów.
- Innowacyjność wniosku (korzyści przewyższające typowe zyski, jakie beneficjentom przyniosłyby standardowe działania lub świadczone usługi, w szczególności poprzez innowacyjne podejścia, np. organizacyjne, technologiczne, finansowe).
- Organizacja zespołowa (równomierny podział pracy pomiędzy partnerami i jasne określenie ról i zakresu odpowiedzialności, struktury zarządzania, uczestnictwa odpowiednich organizacji, wykorzystanie wspólnej metodologii zarówno w na etapie przygotowania, jak i wdrażania).
- Propagowanie rezultatów (interakcja z rezultatami projektu, efektywne wykorzystanie rezultatów, popularyzacja działań i kapitalizacja rezultatów).

Wprowadzająca analiza istotnych dokumentów.

Przed przystąpieniem do przygotowywania wniosku projektowego należy przestudiować dogłębnie następujące dokumenty¹⁸:

- Stosowne akty prawne UE
- Strategiczne dokumenty UE istotne dla sektora priorytetowego i obszarów interwencji będących przedmiotem zainteresowania wniosku
- Program operacyjny dla Europy Środkowej
- Niniejszy *Podręcznik wnioskodawcy* (zawierający zagadnienia techniczne, administracyjne i finansowe)
- Pakiet aplikacyjny
- Pozostałe istotne informacje zawarte są w *Podręczniku wdrażania* oraz *Wyttycznych w zakresie audytu i kontroli*.

---

18 Zob. również rozdział 1.4

Budowanie konsorcjum partnerskiego

Dobranie odpowiednich partnerów będących w stanie aktywnie przyczyniać się do osiągnięcia określonych celów jest zasadniczym aspektem opracowywania projektu. Poszukiwanie partnerów powinno rozpocząć się we wczesnej fazie pracy nad projektem, w celu odpowiedniego zaangażowania stosownych doświadczonych partnerów i zbudowania zaufania i pewnych relacji. Szukanie dobrych partnerów jest zatem pierwszym skutecznym krokiem w odpowiednim zarządzaniu projektem i zapewnieniu mu dobrej jakości produktów i rezultatów.

Program określa konkretne przepisy regulujące zasady uczestnictwa. Nakładają one ograniczenia co do narodowości i statusu prawnego partnerów. Respektowanie tych przepisów jest obowiązkowe.

Konieczne jest zapewnienie, by konsorcjum partnerskie posiadało całość kompetencji potrzebnych do przeprowadzenia wszystkich działań przewidzianych w projekcie. Możliwe jest wniesienie części niezbędnych kompetencji poprzez zaangażowanie podwykonawców.

Generalnie, im większa liczba partnerów, tym trudniejsze jest zarządzanie projektem. Dlatego też powinno się angażować do projektu jedynie partnerów niezbędnych do osiągnięcia jego celów. Partnerzy włączeni jedynie w celu poszerzenia zasięgu geograficznego współpracy partnerskiej będą bardziej przeszkodą, niż pomocą w projekcie.

Kryteria wyboru partnerów są następujące:

- Wszyscy partnerzy muszą być kwalifikowalni i odpowiedni do Programu dla Europy Środkowej
- Partnerzy posiadają całość niezbędnych kompetencji (jeśli nie, należy przewidzieć podwykonawców)
- Wszyscy partnerzy mają dobrze określone i niezbędne role
- Wszyscy partnerzy przyczynią się finansowo poprzez realizację przypisanych im działań do wdrożenia projektu
- Zaangażowanie grup docelowych i odbiorców pośrednich jest adekwatne
- Projekt leży w interesie każdego z partnerów.

Program może wspierać ten etap poprzez udogodnienia takie jak organizowanie forów poszukiwania partnerów, imprez dla określonych grup, przedstawianie propozycji projektów w specjalnej zakładce „Przedstaw swój pomysł projektu” (*Post your project idea*) na internetowej stronie Programu, jak i dostarczanie informacji poprzez seminaria informacyjne (info days) i imprezy krajowe, również ze wsparciem Punktów Kontaktowych. Wnioskodawców zaprasza się do udziału w takich wydarzeniach w celu nawiązania kontaktów z potencjalnymi partnerami. WST nie podejmuje żadnej odpowiedzialności za kompetencje i wiarygodność partnerów znalezionych poprzez którąś z tych metod poszukiwań.

4.2 Opracowanie formularza aplikacyjnego

Program dla Europy Środkowej wymaga wyraźnego wymiaru transnarodowego: podejście to wykracza zatem poza czyste wdrożenie oddzielnych lokalnych, regionalnych, bądź krajowych działań.

Aby ułatwić kandydatom składanie wniosków projektów dobrej jakości Program dla Europy Środkowej opracował formularz aplikacyjny, którego struktura powinna poprowadzić wnioskodawcę przez tworzenie projektu.

4.2.1. Struktura formularza aplikacyjnego – przegląd

Formularz aplikacyjny składa się z 5 sekcji

Sekcja	Tytuł
1	Podstawowe informacje
2	Projekt w zarysie
2.1	Adekwatność
2.2	Metodologia projektu
2.3	Trwałość projektu i zarządzanie wiedzą
2.4	Konsorcjum partnerskie
3	Plan pracy
4	Współpraca partnerska a budżet
5	Budżet projektu

4.2.2 Część 1 – Podstawowe informacje

Część ta obejmuje podsumowanie najważniejszych informacji zawartych w formularzu aplikacyjnym, takich jak opis konsorcjum partnerskiego, jego budżetu, finansowania projektu. Większość informacji zawartych w podpunktach jest automatycznie uzupełniana przez sam formularz poprzez przenoszenie danych do innych podpunktów dokumentu (szare okienka).

4.2.3 Część 2 – Projekt w zarysie

Część ta obejmuje opis głównych aspektów wniosku projektowego: jego adekwatność, metodologię wdrażania, zgodność projektu z zasadą zrównoważonego wzrostu i konsorcjum partnerskie.

Wnioskodawca wiodący musi wybrać i/lub określić liczbowo, tam, gdzie to konieczne przewidywane wskaźniki działania. Oprócz wskaźników zawartych w Programie operacyjnym, Program dla Europy Środkowej opracował dodatkowy zestaw wstępnie określonych wskaźników wymienionych w Aneksie 4.

Adekwatność

Część ta musi zawierać ogólny opis projektu, jego cele i ich adekwatność w odniesieniu do Programu dla Europy Środkowej oraz zgodność z odpowiednimi krajowymi i unijnymi politykami. Wnioskodawca będzie również poproszony o przedstawienie wartości dodanej proponowanych projektów w odniesieniu do proponowanych nowych rozwiązań/ interwencji (jak?), jak również innowacyjnego charakteru produktów i rezultatów: procesu, celu i innowacji ukierunkowanej na treść (co?).

Program dla Europy Środkowej nie może być wykorzystany w celu zastąpienia programów Celu Konwergencja i Konkurencyjność bądź jakichkolwiek innych głównych programów na szczeblu krajowym, regionalnym, bądź lokalnym. Dlatego też wszystkie proponowane działania muszą być zgodne z ogólnym celem/celami Programu, jego priorytetami i obszarami interwencji, gwarantując jednocześnie wymiar środowiskowy i ekonomiczny, jak określono w celach strategii goeteborskiej i lizbońskiej. Projekt musi przyczyniać się od poprawy warunków krajowych, regionalnych i lokalnych.

W celu wykazania adekwatności projektu kandydat musi podjąć następujące kroki:

A) Określić główne cele wnioskowanego projektu

Cel ogólny: powinien wyjaśniać, dlaczego projekt ma istotne znaczenie dla docelowych regionów w kategoriach długofalowych korzyści dla ostatecznych beneficjentów oraz szerzej rozumianych korzyści dla innych grup. Nie zostanie to osiągnięte jedynie przez sam projekt. Projekt przyczyni się jedynie do osiągnięcia głównego celu.

Cel szczegółowy: musi być osiągnięty poprzez wdrożenie projektu. Cel szczegółowy powinien być dokładnie określony (np. poprzez identyfikację najważniejszych zagadnień, opis metod, rozwój

rekomendacji, identyfikację priorytetów, zdefiniowanie nowych modeli, tworzenie sieci współpracy, wykonanie działań pilotażowych). Taki cel powinien odnosić się do zasadniczych problemów i być określony w kategoriach trwałych korzyści dla grup docelowych.

Podczas gdy cele ogólne mogą być liczne i nie będą realizowane jedynie przez dany projekt, cel szczegółowy powinien być, teoretycznie, jeden i powinno się go osiągać poprzez wdrożenie projektu.

B) Uzasadnić proponowany projekt

B1 Określenie postrzeganych potrzeb i ograniczeń w docelowych krajach/ regionach.

Naświetlić sytuację poprzez wyjaśnienie bieżącego stanu sprzed wprowadzenia projektu i znaczenia projektu w kontekście docelowych regionów/krajów. Wyjaśnienie to powinno odzwierciedlać sytuację wyjściową i być tak konkretne, jak to możliwe, a także powinno jasno opisywać, dlaczego projekt jest uważany za konieczny z punktu widzenia zaangażowanych regionów/krajów. Prezentacje zbyt ogólnych lub nadmiernie rozbudowanych problemów i kwestii, które odnosić się mogą do całej planety nie wystarczy.

B2 Lista grup docelowych i szacunkowe określenie liczby bezpośrednich i pośrednich beneficjentów.

Do kogo skierowany jest projekt? Jak wielu jest beneficjentów? Beneficjentami bezpośrednimi będą ci, którzy najprawdopodobniej będą bezpośrednio celem projektu bądź będą w sam projekt bezpośrednio zaangażowani. Beneficjentami pośrednimi będą ci, którzy również odniosą korzyść z jego rezultatów, lecz którzy mogą nie być bezpośrednio zaangażowani w działania, lub którzy znajdowali się na dalszej pozycji na liście „priorytetowych” grup docelowych. Każda grupa powinna być, na ile to możliwe wymierna. Liczby powinny być realne.

Należy zauważyć, iż *środowiskiem projektu* jest jakakolwiek osoba, grupa osób, bądź organizacja, która wspiera, bądź jest zainteresowana projektem, lub podlega jego oddziaływaniu, lecz niekoniecznie jest zaangażowana bezpośrednio we współpracę jako partner. Nawiązanie kontaktów z jednostkami reprezentującymi te grupy i bieżące informowanie ich na temat projektu, jego celów, jak i ram czasowych oraz osiągniętych rezultatów ma fundamentalne znaczenie.

Decydenci i interesariusze są typowymi grupami docelowymi Programu dla Europy Środkowej. Ich oczekiwania, jak i ich ocena wykonalności i użyteczności stanowią o sukcesie, bądź klęsce projektu. Dla przykładu, projekt zajmujący się ochroną przeciwpowodziową, który nie angażuje odpowiedzialnych instytucji krajowych i regionalnych prawdopodobnie nie osiągnie faktycznego wdrożenia środków przeciwpowodziowych. W zależności od celów danego projektu decydenci uwzględniać mogą odpowiednią administrację szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, polityków, przyszłych inwestorów, dostawców infrastruktury i wielu innych.

Projekt wyjaśniać powinien powody wyboru grup docelowych i obrazować fakt, iż jest to wybór strategiczny oraz uzasadniać wykazywane liczby. Zaprezentować należy korzyść, jaką projekt przyniesie grupom docelowym.

B3 Transnarodowy charakter projektu;

Wnioskodawcy muszą wyjaśnić, dlaczego kwestie, których dotyczy ich projekt nie mogą być w wystarczający sposób potraktowane na szczeblu krajowym, regionalnym, bądź lokalnym i dlaczego rezultaty projektu transnarodowego mają być bardziej efektywne w stosunku do międzyregionalnych bądź transgranicznych.

B4 Wkład w polityki UE¹⁹

Ta część formularza aplikacyjnego koncentruje się na poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia i niedyskryminowania - kwestiach dodatkowych w stosunku do celów goeteborskich i lizbońskich opisanych w rozdziale 3 Programu Operacyjnego.

Rozwój nienaruszający równowagi środowiskowej. Projekty powinny również być zbieżne z celami ochrony i ulepszenia stanu środowiska przewidzianymi w Artykule 17 Rozporządzenia ogólnego i Artykule 6 Traktatu.

---

¹⁹ Więcej informacji w Wytycznych w zakresie kontroli i audytu

Wymóg ten jest szczególnie istotny w przypadku operacji, w ramach których przewidziane są prace infrastrukturalne i, ogólnie, realizacja inwestycji. W zależności od charakteru prac do przeprowadzenia, podjęta być musi ocena oddziaływań na środowisko.

Równouprawnienie. Aby uzyskać wsparcie w ramach tego Programu, projekty powinny być zgodne z Artykułem 16 Rozporządzenia ogólnego, dotyczącego równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zwalczania dyskryminacji na tle płci, rasy, pochodzenia etnicznego, religii lub przekonań, niepełnosprawności, wieku, czy orientacji seksualnej.

Innowacyjność. Projekt wykazywać musi **elementy innowacyjne** tworzenie korzyści przewyższających typowe zyski, jakie beneficjentom przyniosłyby standardowe działania lub świadczone usługi, w odniesieniu do następującego szczebla/szczebli innowacyjności:

- Innowacja ukierunkowana na proces: wspieranie opracowywania nowych rozwiązań, metod i narzędzi oraz ulepszania istniejących (np. wykorzystania ICT itp.)
- Innowacja ukierunkowana na cel: koncentrowanie się na formułowaniu nowych celów i strategii i/lub
- Innowacja ukierunkowana kontekstowo: związana z innowacją w strukturach i systemach politycznych i instytucjonalnych.

Metodologia projektu

Metodologia/podejście jest „spoiwem” spinającym wszystkie części projektu w jedną całość.

Metody wdrażania i przyczyny proponowanej metodologii sugerują analizę problemu (przyczyny i skutki), analizę celów (naprawioną sytuację, jaką chciałoby się zobaczyć w przyszłości) oraz analizę strategii (decyzja odnośnie do tego, jakie cele mają być zawarte w projekcie i jaka strategia wykorzystana do ich osiągnięcia).

Krótki przykład: ustalono, że problemem jest nieodpowiednia gospodarka wodna na określonym terenie. Pożądanym celem jest poprawa tej sytuacji. Przyjęta strategia może wprowadzać plan działań skoncentrowany na uczeniu się w oparciu o problemy */Problem Based Learning/* (jednakże potrzebne będzie wyjaśnienie, że PBL jest najlepszą strategią, w przeciwieństwie do innej, bardziej tradycyjnej. Nie ma potrzeby wchodzenia w szczegóły naukowych zalet takiej metodologii (np. badań, które mają być przeprowadzone, itd.) – należy trzymać się strategii projektu.

Metodologia obejmuje proponowaną strukturę zarządzania (zespół doradczy, komitety sterujące, koordynatora projektu, kierowników projektów itd.) oraz opis metod, które mają być zastosowane dla zapewnienia odpowiedniego przepływu informacji pomiędzy partnerami, procedury decyzyjne, które zostaną przyjęte (komunikacja wewnętrzna).

Metodologia obejmuje również procedury oceny wewnętrznej gotowego projektu. Wniosek projektu musi wykazywać, iż stworzone zostały mechanizmy „kontroli jakości” (np. kwestionariusze, oceny, regularne przeglądy postępu dokonywane za pomocą sprawozdań) oraz informować, jak zostały one wykorzystane do ulepszenia/ dostosowania wdrażania w stosownym przypadku. Ocena wewnętrzna nie oznacza jedynie, że czynności te podejmowane być powinny jedynie przez zespół projektu, odwołanie się do opinii zewnętrznej (ocena zewnętrzna, kwestionariusze dla grup docelowych) stanowią również cenne mechanizmy oceny.

Opis metodologii obejmuje określenie poziomu zaangażowania i działania innych organizacji (partnerów i innych) w ramach projektu. Równomierne zaangażowanie wśród partnerów powinno być odzwierciedlone w wykonywanych działaniach. Rola każdego partnera musi być uzasadniona, podobnie jak i powody jego zaangażowania. Może to być uprzednia współpraca, kompetencje techniczne. Nie należy zakładać, że jest się (lub nasi partnerzy są) już wcześniej dobrze znani.

Podczas wypełniania tej części formularza aplikacyjnego wnioskodawcy powinni wziąć pod uwagę następujące kwestie:

A) Wymagane jest, by projekty oparte były na doświadczeniu/ projektach i innych inicjatywach wcześniej wdrożonych w celu uniknięcia dublowania wysiłków. Z tego powodu wymagane jest, by projekty przedstawiały w zarysie przeszłe i bieżące inicjatywy istotne dla projektu, takie jak Cel 1 i Cel 2 Funduszy strukturalnych, programy współpracy terytorialnej, inicjatywę Regiony na rzecz zmian

gospodarczych, inne istotne programy i inicjatywy UE istotne dla danego priorytetu (np. LIFE, CIP, programy B+RT, PROINNO itd.) a także inne istotne inicjatywy i sieci współpracy. Ważne jest, aby pokazać, w jaki sposób nowy projekt wykorzysta rezultaty i uprzednio zdobyte doświadczenia. Należy unikać zwykłego wymieniania projektów i inicjatyw powiązanych tematycznie.

W przypadku realizacji inwestycji, stosowne studia wykonalności i oceny oddziaływań na środowisko mogą być wymagane w późniejszej fazie.

B) Wnioskodawca musi przedstawić szczegółową *analizę ryzyka* i ostatecznych planów awaryjnych. Powinna ona zawierać listę z wyszczególnieniem zagrożeń związanych z każdym proponowanym działaniem wraz z odnośnymi środkami ich łagodzenia. Dobra analiza ryzyka przedstawiać będzie różnorodne typy ryzyka z uwzględnieniem ryzyka materialnego, środowiskowego, politycznego, gospodarczego i społecznego.

C) W celu uniknięcia przedstawiania wniosków projektów skupiających się na działaniach technicznie nieodpowiednich i nieukierunkowanych na wdrażanie, program określa typy działań²⁰, z których co najmniej jedno musi być określone przez wnioskodawcę. Do każdego typu działania przyporządkowane są konkretne kluczowe produkty.

Jako że projekt dążyć powinien do uzyskania wysokich poziomów namacalnych i istotnych, z punktu widzenia strategii, produktów, program pośród możliwych typów działań zawiera „działania pilotażowe”, które mogą zostać zastosowane do współfinansowania *inwestycji*. Inwestycje stanowią mogą integralny aspekt działań podejmowanych w ramach projektu, pod warunkiem, że mają one charakter transnarodowy. Cechy inwestycji zostały opisane w paragrafie 2.1.4

D) Jeżeli chodzi o Zarządzanie każdy projekt musi przestrzegać zasady Partnera wiodącego, co oznacza, że spośród wszystkich partnerów realizujących projekt, jeden wybierany jest do występowania jako Partner wiodący i jako taki, do bycia łącznikiem pomiędzy partnerami w projekcie i instytucjami Programu.

Partner wiodący przyjmuje odpowiedzialność za zarządzanie i koordynację, komunikację, wdrażanie i koordynację działań pomiędzy zaangażowanymi partnerami, wraz z pełną odpowiedzialnością administracyjną i finansową. Należy zauważyć, że nawet jeśli zadania z zakresu zarządzania i koordynacji zostaną zlecone podwykonawcy, Partner wiodący pozostaje w pełni odpowiedzialny wobec prawa za te działania/zadania.

W odniesieniu do powyższego, projekt w swojej konstrukcji uwzględniać powinien, na szczeblu Partnera wiodącego, zaangażowanie konkretnych kompetencji dla zapewnienia solidnego zarządzania.

Propozycja projektowa musi opisywać podstawową strukturę zarządzania i koordynacji uwzględniającą proces podejmowania decyzji (np. skład Komitetu Sterującego Projektem, jego kompetencje i procedury) i sposób, w jaki zorganizowane zostanie bieżące zarządzanie. Procedury zarządzania muszą być opisane i zilustrowane na schemacie organizacyjnym i załączone do formularza aplikacyjnego. Należy przedstawić rolę i zakres odpowiedzialności partnerów.

Koordynator projektu odpowiedzialny jest za organizowanie pracy związanej z projektem. Koordynator powinien posiadać kwalifikacje do zarządzania projektami europejskimi i umiejętności w wybranej tematycznej dziedzinie priorytetowej projektu; on/ona działać będzie jako siła napędowa współpracy partnerskiej w celu mobilizowania jej do osiągania celów wyznaczonych we wniosku w odpowiednim czasie. Koordynator projektu jest odpowiedzialny za przedkładanie na czas sprawozdań z postępu, jak i za ich treść.

Kierownik finansowy projektu odpowiedzialny jest za rachunki, sprawozdawczość finansową, wewnętrzne zarządzanie funduszami EFRR oraz budżet projektu i krajowe współfinansowanie. Kierownik finansowy projektu pracował będzie w bliskim kontakcie z Koordynatorem projektu i partnerami projektowymi w celu zapewnienia efektywnego zarządzania finansowego operacji, a ponadto monitorowania wydatków i płatności. W celu wypełnienia tych zadań osoba ta powinna być zaznajomiona z zasadami księgowymi, transakcjami międzynarodowymi, przepisami UE, krajowymi oraz zasadami kwalifikowalności (w szczególności z tematem zamówień publicznych). Bardzo ważne jest również, by Kierownik finansowy był w stanie sporządzać prognozy przepływu środków i ściśle je kontrolować.

---

²⁰ Więcej szczegółów nt. typów działań i inwestycji w rozdziale 2

Kierownika projektu i Finansowego kierownika projektu powinno się również przewidzieć na szczeblu partnerów projektu.

Efektywne zarządzanie projektem niekoniecznie wymaga pełnego zaangażowania różnych osób do objęcia wyżej wymienionych stanowisk: wyznaczenie ekspertów zewnętrznych do wykonania konkretnych zadań może również być brane pod uwagę w przypadku, gdy Partner wiodący/ partner projektowy nie posiadają konkretnych kompetencji.

Trwałość i zarządzanie wiedzą

A) Zrównoważony rozwój i przenaszalność

Wnioskodawca musi wyjaśnić jak zapewniona będzie przenaszalność oraz zgodność projektu z zasadą zrównoważonego wzrostu, po jego ukończeniu. Może to wiązać się z kwestiami koniecznych dalszych działań uzupełniających, wbudowanych strategii, własności itd, aczkolwiek nie musi.

Spełniając ten wymóg należy rozróżnić 3 wymiary zrównoważonego wzrostu:

- Trwałość finansową (finansowanie działań po zakończeniu projektu, źródła przychodów dla pokrycia wszelkich przyszłych kosztów działania i utrzymania, itd.);
- Trwałość instytucjonalną (jakie struktury pozwolą, i jak, na utrzymanie rezultatów działania po jego zakończeniu? Należy odnieść się do kwestii lokalnej „własności” efektów projektu.)
- Trwałość polityczną (jakie oddziaływanie strukturalne będzie mieć dany projekt? – np. czy prowadzić będzie do ulepszanego prawodawstwa, przepisów proceduralnych, metod itd.)

B) Zarządzanie wiedzą.

Oczekuje się, iż projekty:

1. Zapewnią konsorcjom partnerskim dostępność najnowocześniejszej wiedzy.
2. Podejmą środki wspierające efektywny przepływ informacji w ramach konsorcjum partnerskiego.
3. Zapewnią, że produkty, rezultaty oraz najlepsze praktyki przenoszone będą poza konsorcjum partnerskie i popularyzowane w efektywny sposób.

Jednym kluczowym aspektem Programu dla Europy Środkowej jest nacisk na dostępność odpowiedniej i aktualnej wiedzy oraz narzędzi dla partnerów projektowych w celu zbudowania solidnych podstaw dla innowacji i w celu uniknięcia dublowania wysiłków. Dlatego też dla prowadzenia projektu wymagane jest właściwe partnerstwo kompetentne w zakresie rozwoju, wdrażania i rozpowszechniania zaplanowanych produktów i rezultatów. Dodatkowo, projekt powinien być tworzony z uwzględnieniem dotychczasowych wysiłków i istniejącej wiedzy w celu uniknięcia wynajdowania rozwiązań już istniejących. Program zachęca również konsorcja partnerskie do docierania do odpowiednich interesariuszy i profesjonalistów w celu zapewnienia efektywnej sieci współpracy wykraczającej poza konsorcja partnerskie. Wiedza powstała w ramach projektu powinna być łatwa do zastosowania i przenoszenia, a także możliwa do wykorzystania w innych inicjatywach, tak wewnątrz, jak i na zewnątrz konsorcjum partnerskiego. Promowanie dostępności odpowiedniej wiedzy dla konsorcjów partnerskich pozwala również na bardziej efektywne generowanie, transfer i zastosowanie wiedzy w ramach Programu w celu skuteczniejszego odnoszenia się do istniejących dysproporcji pomiędzy regionami i nierównomiernego rozwoju regionów w obszarze współpracy. W tym względzie, wszystkie projekty powinny przewidzieć podejmowanie stosownych inicjatyw w trakcie wdrażania. Polega to na przykład na:

- aktywnym uczestnictwie w odpowiednich imprezach i inicjatywach
- organizowaniu wspólnych przedsięwzięć /biuletynów dotyczących tematycznie powiązanych projektów/ sieci współpracy
- ciągłej wymianie informacji
- przekazywaniu istotnych informacji /doświadczeń /osiągnięć do sieci współpracy obejmujących cały obszar UE/ na strony internetowe

W tym względzie komunikacja zewnętrzna jest technicznym aspektem wdrażania projektu, ale również zasadniczym działaniem dla zapewnienia trwałości projektu po zakończeniu jego współfinansowania.

Dlatego też, od Partnera wiodącego wymaga się (również poprzez wykorzystanie pakietu roboczego 3) przygotowania planu działań komunikacyjnych obejmujących zewnętrzną (poza partnerstwem) oraz wewnętrzną komunikację, który zostanie załączony do pierwszego raportu z realizacji projektu. Niemniej, należy zwrócić uwagę na najważniejsze kwestie związane z komunikacją jeszcze przed złożeniem wniosku projektowego, aby zapewnić spójność strategii komunikacyjnej od samego początku realizacji projektu. Następujące aspekty muszą być wzięte pod uwagę (m.in.):

- Jak pobudzić szerszą debatę na temat zagadnień poruszanych w projekcie?
- W jaki sposób najlepiej komunikować postępy i rezultaty projektu?
- Do kogo powinna zostać skierowana informacja?
- Jakie grupy docelowe powinny być informowane?
- W jaki sposób najlepiej dotrzeć do różnych grup docelowych?
- W jaki sposób zaplanować działania komunikacyjne (ramy czasowe, osoby odpowiedzialne za poszczególne działania)?

Ze względu na znaczenie działań komunikacyjnych, należy zapewnić ich koordynację

Kierownik do spraw komunikacji jest odpowiedzialny za ogół działań promocyjnych i popularyzacyjnych związanych z projektem. W związku z tym kierownik ds. komunikacji opracowuje, wraz z partnerami projektowymi, plan komunikacyjny projektu. Kierownik ds. komunikacji dba o działania komunikacyjne na wszystkich szczeblach (np.: lokalnym, regionalnym, krajowym, transnarodowym) i skierowanie rezultatów projektów do określonych wcześniej grup docelowych. W celu wypełnienia tych zadań kierownik ds. komunikacji powinien posiadać doświadczenie z dziedziny komunikacji, public relations, informacji lub mediów.

Podobnie jak w przypadku zarządzania i koordynacji, efektywna komunikacja związana z projektem niekoniecznie wymaga by różne osoby zaangażowane w pełnym wymiarze czasu wypełniały wyżej wspomniane zadania: wyznaczenie ekspertów zewnętrznych do realizacji konkretnych zadań może być również brane pod uwagę, w przypadku, gdy partner wiodący/ partner projektowy nie posiadają danych kompetencji.

Konsorcjum partnerskie

Wniosek projektu wykazywać musi, iż wybrane konsorcjum partnerskie odpowiada celom Programu i musi również określić poziom intensywności współpracy. (co najmniej jedna z następujących opcji musi zostać wybrana: wspólne opracowanie, wspólne wdrożenie, i wspólny personel).

Wspólne opracowywanie oznacza, że projekt musi być przygotowany przez przedstawicieli pochodzących z różnych państw. Oznacza to, że wnioski projektowe muszą wyraźnie łączyć pomysły, priorytety i działania interesariuszy różnych państw. Partner wiodący jest koordynatorem tego procesu, ale powinien uwzględniać innych partnerów od początku procesu opracowywania.

Wspólne wdrożenie oznacza, że działania muszą być przeprowadzone i skoordynowane w różnych państwach. Nie wystarcza, że działania odbywają się równolegle: muszą istnieć wyraźne powiązania treści pomiędzy tym, co ma miejsce na terenie różnych państw i regularny kontakt pomiędzy stronami. Partner wiodący jest odpowiedzialny za zapewnienie właściwej koordynacji działań, dotrzymywania planowych terminów i osiągania właściwych poziomów jakości.

Wspólny personel oznacza, że projekt nie powinien dublować funkcji w różnych krajach partnerskich. Dlatego też, bez względu na to gdzie znajduje się dana osoba, istnieć powinien jeden wspólny kierownik projektu, jeden wspólny kierownik finansowy, itd. (oczywiście, więcej personelu może być wymagane w przypadku większych projektów). Personel ten będzie odpowiedzialny za działania związane z całym projektem. Partner wiodący zwykle zatrudnia personel o kluczowym znaczeniu dla projektu.

Dodatkowo, wspólne finansowanie projektu jest warunkiem koniecznym:

Wspólne finansowanie oznacza, że na projekt sporządzana będzie tylko jedna umowa, dlatego też istnieje konieczność posiadania jednego wspólnego budżetu projektu. Budżet ten powinien być podzielony pomiędzy partnerami według wykonywanych działań. Jest też tylko jeden rachunek bankowy projektu (w posiadaniu Partnera wiodącego) i płatności z tytułu Programu dokonywane będą na ten rachunek. Partner wiodący jest odpowiedzialny za zarządzanie i rozdyponowanie tych funduszy oraz przygotowanie raportów z ich wykorzystania.

Współfinansowanie powinno pochodzić z obydwu stron granicy i odzwierciedlać zaangażowanie każdego partnera we wspólny projekt.

Należy podkreślić, iż spełnienie dwóch z tych warunków jest wymogiem minimalnym. W wielu programach projekty spełniają już wszystkie cztery warunki i powinny dalej działać według tych wyższych standardów. Jeśli tylko rozpoczęty został proces integracji, na przykład poprzez wspólne opracowywanie projektu, jest łatwiej dążyć do jego pełnej integracji²¹.

W przypadku działań zleconych (niezwiązanych z zarządzaniem ani komunikacją), wyjaśnione powinny zostać powody, dla których nie mogą być one wdrożone przez konsorcjum partnerskie z wykorzystaniem jego własnych zasobów.

4.2.4 Część 3 – Plan pracy

Przesłanki

Plan pracy w ramach projektu sugeruje posiadanie wyraźnego i szczegółowego zrozumienia wymienionych zadań, ich czasu trwania, ich zależności i ich kolejności.

Formularz aplikacyjny zawiera plan pracy składający się z pakietów roboczych. Każdy pakiet roboczy obejmować będzie zamierzone cele, podejście/ działania, przewidziane produkty i oczekiwane rezultaty, dlatego też może być uważany za projekt w projekcie.

Niektóre cechy pakietu roboczego będącego projektem w projekcie

- Posiada wyraźnie określony cel.
- Wytwarza produkty
- Wskazuje datę rozpoczęcia i zakończenia
- Składa się z pewnej liczby powiązanych działań

Definicja pakietu roboczego: wybrane zasady

- Pakiet roboczy musi wytwarzać co najmniej jeden produkt i/lub produkt kluczowy, jak i oczekiwane rezultaty
- Współzależność pomiędzy pakietami roboczymi powinna być zminimalizowana.
- Role i zakres odpowiedzialności powinny być wyraźnie określone.
- Liczba działań równoległych powinna być racjonalna.

Pakiet roboczy jest podprojektem a nie zbiorem niepowiązanych działań. Jako taki, pakiet roboczy musi przynosić dobrze określone produkty, w kategoriach wyników. Nawet jeśli dany projekt przynosi jedynie produkty dla wewnętrznych celów projektu, te produkty wewnętrzne powinny być wyraźnie określone jako produkt.

Pomiędzy pakietami roboczymi istnieć będzie pewna współzależność. Jednakże, aby utrzymać wyonalność projektu, współzależność ta powinna być sprowadzona do minimum. W szczególności, powinno się unikać określania pakietów roboczych, które byłyby zależne od efektów pośrednich pakietów roboczych.

Jako że projekty UE angażują międzynarodowe konsorcja z partnerami, którzy czasami nie muszą posiadać dogłębnej wzajemnej wiedzy, konieczne jest wyraźne określenie tego, kto i dlaczego powinien uczestniczyć w danym pakiecie roboczym. Zazwyczaj, pracowanie razem nad pakietem roboczym wiąże się z bliską współpracą, co może stwarzać konieczność wykorzystania adekwatnych narzędzi współpracy.

---

21 z "Efektywne zarządzanie programami INTERREG IIIA. Walor ulotek informacyjnych" opublikowany przez INTERACT

Niektóre pakiety robocze będą i powinny odbywać się równolegle. Jednakże, im więcej działań odbywa się równolegle, tym bardziej złożone ogólne zarządzanie projektem. Dlatego też, równoległe pakiety robocze powinny być w miarę niezależne od siebie i angażować, w wysokim stopniu, różnych członków zespołu projektowego.

Program dla Europy Środkowej zamierza finansować projekty ukierunkowane na rezultaty, mające na celu dostarczenie namacalnego wkładu w ulepszenie obszaru Programu dla Europy Środkowej. W gestii każdego wniosku projektowego leży, zatem, wykazanie użyteczności i efektywności proponowanych pomysłów. Program ustanowił system monitoringu skoncentrowany głównie na produktach i procesie zakładania osiągnięcia rezultatów: będzie on w stanie mierzyć swoje osiągnięcia i wypełnić cele Programu²².

Zob. również rozdział 2.

Działania/ produkty i kluczowe produkty/ proces zakładania osiągnięcia rezultatów

Każdy pakiet roboczy podzielony jest na działania. Działanie obejmuje albo pojedyncze zadanie/ produkt albo grupę zadań/produktów ściśle ze sobą powiązanych. Dla każdego działania wskazać należy miesiąc rozpoczęcia oraz zakończenia.

Produkt (rekomendowany 1 do 20 na jedno działanie) jest wymiernym wynikiem projektu i odnosi się od przeprowadzonych działań. Będąc powiązany z działaniami jest on mierzony w jednostkach fizycznych lub pieniężnych i nie charakteryzuje go/ nie towarzyszy mu osąd jakościowy samego działania.

Przykładami produktów (w ujęciu liczbowym) mogą być: liczba przeprowadzonych warsztatów lub konferencji, liczba zrealizowanych publikacji, liczba uczestników itd. Różnych konferencji i publikacji nie należy przedstawiać jako jednego produktu (skumulowanego), aby uniknąć braku czytelności planu pracy i niezrozumiałego rozplanowania działań w czasie. Dla takich produktów (zwłaszcza gdy stanowią one produkty kluczowe), których wypracowanie może przekroczyć kilka okresów sprawozdawczych, należy zdefiniować etapy pośrednie.

Produkty KLUCZOWE są głównymi produktami tworzonymi przez projekt (0 do 4 na działanie, co najmniej 1 na każdy zdefiniowany przez konsorcjum pakiet roboczy). Stanowią one podstawę komunikowania o osiągnięciach projektu, dlatego powinny być dokładnie zdefiniowane i opisane. Każdy produkt kluczowy powinien być wspierany przez kilka produktów osiąganych w trakcie bieżącej realizacji projektu.

Są one bezpośrednio wykorzystywane przez grupy docelowe do osiągania zamierzonych rezultatów. Produkty kluczowe są niezbędne dla zapewnienia jasnego przedstawienia produktów finalnych projektu oraz sposobu ich wykorzystania (założenia procesu).

Każdy produkt kluczowy musi być powiązany z jednym wybranym typem działania (np. jeżeli wybrane zostało transnarodowe opracowywanie narzędzia – narzędzie to – np. system wspierania decyzji opartych na złożonych kryteriach musi zostać określony w Formularzu Aplikacyjnym. Ważne jest, by wybrać kluczowy produkt/produkty zgodnie z typem działania i zamierzonymi rezultatami.

Nie jest ważne osiągnięcie dużej liczby produktów kluczowych. O wiele lepsze jest osiągnięcie niewielu (lub, być może, nawet jednego) produktu pod warunkiem, że będzie on istotny. W pakiecie roboczym powinno być mniej produktów kluczowych niż produktów w ogóle. Opis jakościowy produktów kluczowych powinien również pokazać, w jaki sposób grupy docelowe będą mogły z nich skorzystać.

Rezultat jest bezpośrednim i natychmiastowym skutkiem programu dla bezpośrednich beneficjentów. Dostarcza on informacji na temat zmian, na przykład, w zachowaniu i/lub potencjale lub osiągnięciach beneficjentów. Wskaźniki takie mogą być natury materialnej, bądź finansowej.

---

²² Patrz rozporządzenie EFRR art. 12(4)

Tabela 8 – Struktura podziału pracy i rezultaty

	Plan pracy	Pakiet roboczy	Działanie 1 Działanie 2 Działanie 3 Działanie 4	Produkt Produkt Produkt Produkt	Produkt kluczowy Produkt kluczowy	Rezultaty
	PLAN PRACY	PAKIETY ROBOCZE	DZIAŁANIA	PRODUKTY	KLUCZOWE PRODUKTY	REZULTATY
DEFINICJA	Przedstawia w zarysie pracę zaplanowaną w ramach danego projektu	Logiczne pogrupowanie pracy. PR0 do PR2 są określone przez Program. PR3 do PR6 są określone przez projekt.	Logiczne sekwencje w horyzoncie czasowym	Wymierne produkty takie jak podręczniki, konferencje, narzędzia IT itd.	Główne produkty danego projektu. Zwykle ukierunkowane na rezultaty.	Bezpośrednie efekty produktów kluczowych
ILOŚĆ	1	3+6 (+1 do przygotowania)	2 do 7 na PR	1 do 12 na działanie	0 do 4 na działanie	1 do kilku na produkt kluczowy
USYTUOWANIE W CZASIE	odpowiada czasowi trwania projektu (za wyjątkiem przygotowania projektu)	czas trwania z określonym momentem początkowym i końcowym	czas trwania z określonym momentem początkowym i końcowym	dostępność w określonym momencie	dostępność w określonym momencie	dostępność w określonym momencie

Oprócz wskaźników zawartych w *Programie operacyjnym*, Program dla Europy Środkowej definiuje dodatkowy zestaw wskaźników (Aneks 1)

Pakiety robocze w formularzu aplikacyjnym (FA)

Plan pracy podzielony jest na siedem pakietów roboczych według poniższej tabeli. Pierwsze trzy są predefiniowane: Pakiet roboczy 00 „Przygotowanie projektu” (nieobowiązkowy), Pakiet roboczy 01 „Zarządzanie i koordynacja projektu” oraz 02 „Komunikacja, zarządzanie wiedzą i propagowanie”.

Tabela 9 – Pakiety robocze

Pakiet roboczy (PR)	Nazwa PR
PR 00	Przygotowanie
PR 01	Zarządzanie i koordynacja projektu
PR 02	Komunikacja, zarządzanie wiedzą i propagowanie
PR 03 – PR 06	może być określony przez partnerów poprzez ogólne przedstawienie treści. Tytuł każdego PR powinien wskazywać na wymiar transnarodowy i zamierzone rezultaty, raczej niż działania do wykonania.

A. Pakiet roboczy 00 – przygotowanie

Ten pakiet roboczy odnosi się do wszystkich czynności podejmowanych przez wnioskodawcę mających na celu przygotowanie i opracowanie pomysłu projektu. Koszty deklarowane w tym pakiecie roboczym muszą wykazywać bezpośrednie i dające się udowodnić powiązanie z opracowywaniem projektu i mogą być sfinansowane jedynie wtedy, gdy Komitet monitorujący zatwierdzi wniosek.

Typowe działania mające miejsce w fazie przygotowawczej projektu są następujące:

- opracowanie pomysłu projektu i poszukiwanie partnera

- spotkania z partnerami projektowymi,
- wypełnienie formularza aplikacyjnego,
- uczestnictwo w wydarzeniach związanych z Programem dla Europy Środkowej takich jak: poszukiwania partnerów, dni otwarte, Seminaria dla Wnioskodawców Wiodących (Lead Applicant Briefing), indywidualne konsultacje z WST i Krajowymi Punktami Kontaktowymi itd.

B. Pakiet roboczy 01 – Zarządzanie i koordynacja projektu

W celu pomyślnego osiągnięcia swoich celów projekt musi być zarządzany i koordynowany efektywnie i niezawodnie.

Koordynacja projektu musi nie tylko zapewniać wdrożenie zadań opisanych w formularzu aplikacyjnym zgodnie z przewidzianym terminarzem, lecz również zapewnić jasny podział zadań pomiędzy partnerami, wydajny system zarządzania, ustanowienie systemu finansowego, poświadczanie wydatków przez upoważnionych kontrolerów pierwszego szczebla na szczeblach krajowych, a także narzędzia do monitorowania wyników projektu²³.

Cztery określone z góry obowiązkowe zadania związane z tym pakietem roboczym są opisane poniżej.

Tabela 10 – Predefiniowane zadania

Predefiniowane zadania
Działanie 1 wypełnienie wymogów początkowych (łącznie z podpisaniem umowy partnerskiej)
Działanie 2 codzienne zarządzanie projektem, koordynacja , (narzędzia i procedury, łącznie ze spotkaniami grupy zarządzającej, monitorowaniem postępu działań i przygotowaniem raportów) oraz komunikacja wewnętrzna
Działanie 3 sterowanie i monitorowanie wdrażania projektu struktury i procedury, spotkanie organów decyzyjnych/ komitetu sterującego/ grupy doradczej, ocena postępu projektów i kompetencji zarządzania
Działanie 4 zarządzanie finansowe , (łącznie z monitorowaniem poniesionych wydatków, transferem funduszy i zarządzaniem przepływem gotówki); poświadczanie wydatków

C. Pakiet roboczy 02 – Komunikacja, zarządzanie wiedzą i promocja

Spośród wszystkich czynników i cech niezbędnych dla sukcesu europejskiego projektu współpracy, komunikacja, promocja i zarządzanie wiedzą wyróżniają się jako zarówno fundamentalne, jak i uniwersalne, stanowiąc podstawę projektów.

Dlatego też, w formularzu aplikacyjnym przewidziano oddzielny pakiet roboczy poświęcony komunikacji, promocji i zarządzaniu wiedzą.

Dwa określone z góry obowiązkowe zadania związane z tym pakietem roboczym są opisane poniżej.

Opis do 10 zadań – 2 są określone z góry przez Program
1. Komunikacja i promocja medialna
2. Komunikacja i promocja niemedialna oraz strona internetowa

C.1 Komunikacja/ promocja medialna

Komunikacja i promocja medialna obejmuje wszelkie formy kontaktu z mediami (dzienniki, tygodniki, miesięczniki, magazyny, lokalne oraz ogólnokrajowe radio i telewizja, Internet itp.). Każdemu większemu działaniu informacyjnemu w ramach projektu towarzyszyć mają relacje medialne

²³ Szczegółowe informacje odnośnie do wdrażania projektu są zawarte w Podręczniku wdrażania.

oznajmujące dane działanie i zachęcające przedstawicieli mediów do odnotowania ich. Aby osiągnąć ten cel wskazane jest budowanie relacji z reprezentantami mediów od początku realizacji projektu i pozostawanie z nimi w kontakcie w czasie całej jego realizacji, przekazywanie informacji o nowościach i postępach oraz aktualizowanie ich wiedzy. Zaleca się nawiązanie osobistych relacji z przedstawicielami mediów telefonicznie lub poprzez kontakt osobisty, po wysłaniu materiałów prasowych. Wymagane jest uwzględnienie sporządzenia listy mediów dla każdego partnera i podjęcia kroków mających prowadzić do informowania i kontaktu z tymi mediami w celu skupienia „możliwie jak największej uwagi mediów” na swoich działaniach i rezultatach.

C.2 Komunikacja i propagowanie niemiedialne oraz strona internetowa

Istnieje wiele różnorodnych taktyk służących docieraniu do społeczeństwa niemiedialnego. Obejmują one stworzenie i utrzymywanie dobrej strony internetowej projektu, jak i organizowanie spotkań (events), wydawanie newsletterów i materiałów promocyjnych oraz innych działań dla osiągnięcia celu i zaangażowania publiki docelowej oraz kluczowych graczy ze środowiska projektu.

Należy zauważyć, iż w ramach tego zadania mocno zalecane jest podjęcie jednego istotnego działania informacyjnego podającego do publicznej wiadomości fakt rozpoczęcia projektu i jednego istotnego działania pod koniec projektu informującego o osiągnięciach i rezultatach.

Projekty powinny również przewidywać co najmniej jedno większe działanie PR (Public Relations) oprócz imprez rozpoczynających i wieńczących projekt (np. kampanię PR, wystawy, targi, przemowy).

Istotnym działaniem informacyjnym może być impreza, lub jakakolwiek inna forma kampanii PR rozreklamowana wśród znacznej liczby grup docelowych projektu oraz wśród mediów we wszystkich regionach partnerskich.

Należy zauważyć, że założenie strony internetowej projektu w ciągu pierwszych sześciu miesięcy i jej regularna aktualizacja, przynajmniej dwa razy w roku, jest niezbędnym i obowiązkowym elementem. Ponadto, sprawozdania z postępu zawierać będzie podsumowanie działań i osiągnięć projektu, które zostaną przedstawione na stronie internetowej Programu.

D. Pakiety robocze 03 - 06

Te powiązane pakiety robocze mogą być określone przez sam projekt za pomocą przedstawienia w zarysie treści kluczowych części. Tytuły każdego wybranego pakietu roboczego powinny wskazywać raczej na wymiar transnarodowy i zamierzone rezultaty, niż planowane działania.

Każdy pakiet roboczy musi być podzielony na, maksymalnie, 6 działań.

Działania przeprowadzane w krajach UE poza obszarem Programu dla Europy Środkowej muszą być opisane i uzasadnione w przypadku wszystkich pakietów roboczych, za wyjątkiem pakietu roboczego 00, którego koszty te nie dotyczą.

4.3 Budżet projektu

4.3.1 Podstawy budżetu

Szczegółowy budżet powinien być zawsze przygotowany w oparciu o działania potrzebne dla osiągnięcia celów projektu oraz zasoby wymagane do realizacji tych działań w dozwolonym czasie. Przygotowanie to powinno odbywać się przy współudziale wszystkich partnerów, w tym względnie jeszcze przed złożeniem wniosku.

W kwestiach budżetowych, formularz aplikacyjny Programu dla Europy Środkowej wymaga następujących informacji:

- w części 3 „Plan pracy”, podać należy całkowity koszt każdego działania w ramach pakietu roboczego
- w części 4 „Konsorcjum partnerskie a budżet”, należy zaprezentować rozbięcie budżetu operacji na każdego partnera oraz na każde źródło finansowania;
- w części 5 „Budżet projektu”, całkowity budżet Programu dla Europy Środkowej przedstawiony jest na trzy różne sposoby:

- podzielony na linie budżetowe i pakiety robocze w celu wykazania spójności pomiędzy działaniami przewidzianymi a środkami finansowymi im przydzielonymi
- podzielony na półroczne okresy w celu dostarczenia prognozy docelowych wydatków w danej operacji
- podzielony na partnerów i na pakiety robocze w celu zweryfikowania równomiernego zaangażowania wszystkich partnerów we wdrażanie projektu.

Oprócz powyższych, dla niektórych linii budżetowych wymagane są konkretne szczegółowe informacje.

Nawet jeśli w formularzu aplikacyjnym nie wymaga się wszystkich szczegółów w doniesieniu do partnera, konstrukcja całkowitego budżetu projektu musi być rezultatem dodania szczegółowych budżetów wszystkich partnerów.

Należy pamiętać, że zatwierdzone projekty powinny uwzględniać w umowach partnerskich i raportach początkowych rozbić budżet na linie budżetowe, pakiety robocze, poszczególnych partnerów oraz okresy sprawozdawcze.

Dodatkowo, należy pamiętać, że wszystkie koszty zawarte w szacunkowym budżecie muszą być oparte na kosztach rzeczywistych.

4.3.2 Określenie linii budżetowych

Formularz aplikacyjny programu dla Europy Środkowej przewiduje podział budżetu na następujące linie:

1. Personel
2. Administracja
3. Ekspertyzy zewnętrzne
4. Podróże i zakwaterowanie
5. Spotkania
6. Promocja
7. Sprzęt
8. Inwestycje
9. Inne

Ww. linie budżetowe są wspólne dla wszystkich pakietów roboczych, za wyjątkiem kosztów przygotowawczych, w przypadku których nie dotyczą linii 6-9. Informacje dostarczone niniejszym rozdziale dotyczą wszystkich partnerów z Unii Europejskiej zlokalizowanych zarówno w obszarze Programu, jak i poza nim i mają na celu pomóc partnerom właściwie przyporządkować koszty do każdej kategorii budżetowej. Wskazówki odnośnie do tego, jak przedstawiać te koszty są zawarte Wytocznych w zakresie Audytu i Kontroli Programu dla Europy Środkowej, dostępnych na stronie internetowej programu. **Zaleca się wnioskodawcom zapoznanie się z nimi już na etapie składania wniosku. Dodatkowo na stronie internetowej www.europasrodkowa.gov.pl znajdują się wytyczne dla polskich beneficjentów: Kwalifikowalność wydatków i kontrola 1. stopnia w ramach Programu dla Europy Środkowej-zapraszamy do zapoznania się z treścią dokumentu.**

1. Personel

W tym dziale budżetowym powinno się zawrzeć wszystkie oczekiwane koszty związane z personelem (z uwzględnieniem wynagrodzeń, podatków, składek dokonanych przez pracodawcę na rzecz krajowych programów ubezpieczeń społecznych, itd. – wszystkie obliczone zgodnie z przepisami prawa krajowego dla personelu zatrudnionego bezpośrednio przez organizacje partnerskie formalnie określone w formularzu aplikacyjnym. Koszty te muszą być obliczone na podstawie faktycznej stawki wynagrodzeń w typowych umowach o pracę stosowanych w danych instytucjach partnerskich. Składki nieobowiązkowe (np. plany emerytalne) nie będą włączane do budżetu.

Nawet jeśli w większości przypadków instytucje partnerskie angażować będą do projektu konkretnych członków personelu, będących już na ich listach płac, mogą one również zdecydować się na przyjęcie personelu tymczasowego, do pracy wyłącznie w trakcie wdrażania projektu.

Podczas gdy w pierwszym przypadku oczekiwane zaangażowanie podlega wyliczeniom (jako wskaźnik, np. 50% jego/jej czasu pracy), w drugim koszty będą przypisane w całości do projektu.

Jeżeli będzie to zgodne z krajowymi wymogami odnośnie tych kwestii, to w przypadku, gdy koszty kontroli 1. stopnia partnerów przeprowadzanej przez niezależnych kontrolerów wewnętrznych, mają być one również włączone do tej linii budżetowej.

Koszty wewnętrzne (np. koszty personelu, koszty związane z zapewnieniem usług związanych z przygotowaniem i wdrażaniem projektu) ponoszone przez władze publiczne są kwalifikowane tylko w przypadku kiedy nie wynikają z obowiązków statutowych, bieżącego zarządzania, zadań z zakresu monitoringu, czy kontroli.

Dodatkowe /ad hoc premie za wyniki lub innego rodzaju wzrost wynagrodzeń są kwalifikowane tylko w przypadku zgodności z wytycznymi krajowymi.

2. Administracja

Koszty administracyjne obejmują wszystkie bezpośrednie koszty ogólne (tzn. koszty wywodzące się wyłącznie z projektu) i pośrednie koszty ogólne (np. koszty stałe związane z działaniami przeprowadzanymi w ramach projektu, w oparciu o kwalifikowane koszty realne i wyliczone na zasadzie proporcjonalnej według odpowiednio uzasadnionej, przepisowej i sprawiedliwej metody - nie dopuszcza się dowolnych metod, wyliczeń opartych na ryczałcie lub jednolitej stawce).

Koszty administracyjne mogą obejmować takie pozycje jak:

- materiały biurowe
- kserokopie
- korespondencja
- wynajem biur
- telefon, fax i Internet
- ogrzewanie, elektryczność
- prowizje bankowe za transakcje transnarodowe
- inne koszty administracyjne absolutnie niezbędne dla pomyślnego ukończenia projektu.

W stosownych przypadkach, koszty administracyjne związane z usługami dostarczonymi przez ekspertów zewnętrznych muszą być linii budżetowej „Ekspertyzy (usługi) zewnętrzne”.

3. Ekspertyzy (usługi) zewnętrzne

Pojęcie „Ekspertyza zewnętrzna” obejmuje koszty poniesione na podstawie kontraktów lub pisemnych umów i na podstawie faktur lub wniosków o zwrot kosztów na rzecz usługodawców zewnętrznych, podwyłączonych do realizacji pewnych działań w ramach projektu (np. badań i sondaży, tłumaczeń, koordynacji, zarządzania finansowego bądź kontroli 1. stopnia, jeżeli takowe zostały zlecone podmiotom zewnętrznym i są zgodne z odpowiednimi wymogami krajowymi. Usługi zewnętrzne związane ze spotkaniami i imprezami oraz promocją, nie powinny być przypisywane do „Ekspertyz zewnętrznych”, lecz do odpowiednich linii budżetowych.

W procesie wybierania firmy lub jednostki mającej wykonać usługę zewnętrzną przestrzegane być muszą przepisy dotyczące zamówień publicznych²⁴. Nie ma określonych stawek, ani pułapów ustanowionych przez Program ograniczających budżet w aspekcie fachowej pomocy zewnętrznej. W związku z tym, stosowane są zwyczajowe stawki rynkowe wynikające z procedur dotyczących zamówień publicznych.

Każda usługa zewnętrzna musi być odpowiednio określona w formularzu aplikacyjnym. W szczególności, opisane być muszą następujące elementy: charakter usługi, jej powiązanie z adekwatnym produktem, partnerem odpowiedzialnym oraz budżetem. Jeśli tzw. dzielenie kosztów jest dozwolone przepisami krajowymi, udział każdego z partnerów w takich kosztach musi zostać wskazany.

Rekomendowane jest, aby udział ekspertyz zewnętrznych nie przekraczał 50% wszystkich kosztów kwalifikowanych w projekcie. Wyższy udział tego typu kosztów będzie możliwy, o ile uzasadnia to wybrany typ działań lub w wypadku innego solidnego uzasadnienia.

---

²⁴ Szczegółowe informacje na ten temat w części 4.6 A)

4. Podróże i zakwaterowanie

Ta kategoria kosztów odnosi się do podróży i kosztów zakwaterowania oraz diet pracowników instytucji partnerskich formalnie wyszczególnionych w formularzu aplikacyjnym, związanych z ich uczestnictwem w spotkaniach, seminariach i konferencjach mających miejsce zarówno na terytorium UE, jak i, w stosowych przypadkach, państwach trzecich.

Jeżeli koszty podróży i zakwaterowania partnerów z Państw Trzecich mają być finansowane z budżetu kwalifikowanego projektu, muszą zostać uwzględnione, zapłacone, i rozliczone przez jednego z partnerów UE zlokalizowanego w obszarze Programu dla Europy Środkowej. W przeciwnym razie, koszty te powinny być poniesione z wykorzystaniem funduszy własnych partnerów z Państw Trzecich i nie będą one współfinansowane przez EFRR.

Podobnie jak w przypadku linii budżetowych „Personel” i „Administracja”, budżet na pokrycie kosztów podróży i zakwaterowania jest również zarezerwowany dla personelu zatrudnionego przez organizacje partnerskie formalnie wyszczególnione w formularzu aplikacyjnym. Koszty podróży jakichkolwiek ekspertów zewnętrznych uczestniczących w działaniach związanych z projektem, które mają być finansowane przez projekt muszą być uwzględnione w budżecie w dziale „Ekspertyzy Zewnętrzne”. To samo dotyczy kosztów podróży i zakwaterowania instytucji występujących jako partnerzy stowarzyszeni.

5. Spotkania

Koszty związane z organizacją spotkań (wynajęcie pomieszczeń i sprzętu, catering, tłumaczenie, materiały drukowane, itd.) poniesione na podstawie umów i w oparciu o faktury od wykonawców zewnętrznych. Przepisy regulujące zamówienia publiczne muszą być przestrzegane przy wyborze firmy bądź jednostki mającej zrealizować dane zlecenie.

Może to również obejmować koszt prelegentów z zewnątrz oraz zewnętrznych uczestników spotkań i wydarzeń zorganizowanych w ramach projektu, jeżeli wydatek ten będzie definitywnie dokonany i poniesiony przez partnerów formalnie wyszczególnionych w formularzu aplikacyjnym.

6. Promocja

Wydatki poniesione na materiały prasowe, inserty (dodatki) do gazet, ulotki, programy telewizyjne, broszury, biuletyny oraz koszty innych publikacji niezwiązanych z żadnym konkretnym wydarzeniem, bądź seminarium. Wydatki te dokonane będą na podstawie umów i w oparciu o faktury od usługodawców. Przepisy regulujące zamówienia publiczne muszą być przestrzegane przy wyborze firmy bądź jednostki mającej zrealizować dane zlecenie. Ponadto, aby być uznanymi za kwalifikowalne, wszystkie koszty w tej kategorii muszą być zgodne z wymogami wpływającymi z rozporządzeń UE odnośnie do promocji i informacji²⁵.

7. Sprzęt

Ta linia budżetowa dotyczy zakupu sprzętu IT – z uwzględnieniem oprogramowania - niezbędnego dla celów biurowych oraz pomyślnego zarządzania projektem. Zakupy musi cechować poszanowanie przepisów regulujących zamówienia publiczne. Wybrany powinien zostać najbardziej ekonomiczny typ sprzętu a cechy/ funkcje sprzętu powinny być zgodne z faktycznym planowanym zastosowaniem. Tam, gdzie to absolutnie konieczne, meble biurowe mogą również być uznane za wydatki kwalifikowalne i jako takie przypisane do tej linii budżetowej.

Budżet zakupów sprzętowych musi być sprecyzowany w formularzu aplikacyjnym pod tabelą nr 8. W szczególności, określić należy charakter i ilość sprzętu do kupienia, partner odpowiedzialny za ten zakup oraz związane z nim koszty: ogólnie, informacja taka powinna być możliwie szczegółowa i jasno przyporządkowana do partnera. W trakcie wdrażania, kupno jakiegokolwiek sprzętu niewymienionego wyrażnie w formularzu aplikacyjnym będzie podlegało wcześniejszemu zatwierdzeniu przez instytucje Programu.

Należy zapewnić, by pozycje przedstawione jako wydatki sprzętowe w formularzu aplikacyjnym:

- nie zostały już sfinansowane przez inne subsydia (np. unijne, krajowe, bądź regionalne) oraz

---

²⁵ Szczegółowe informacje na ten temat w części 4.6 B)

- nie zostały już amortyzowane
- nie są już włączone jako koszty pośrednie do innej kategorii takiej jak „Administracja”.

Jako aktywa w głównej mierze podlegające amortyzacji, ich pełny koszt może być wpisany w ciężar budżetu projektu dopiero wtedy, gdy okres czasu począwszy od daty nabycia, na końcowej dacie operacji skończywszy, jest dłuższy niż typowy okres amortyzacji dla każdego typu sprzętu. W przeciwnym wypadku, jedynie część amortyzacji sprzętu odpowiadająca poziomowi faktycznego wykorzystania dla potrzeb projektu może być wzięta pod uwagę. Z tego też powodu zalecane jest, by partnerzy nabywali wszelki potrzebny sprzęt w początkowej fazie projektu, a w każdym razie, znacznie przed jego zamknięciem.

Należy zauważyć, iż sprzęt, którego wyłącznego wykorzystania w ramach Programu dla Europy Środkowej nie można wykazać, powinien być wpisywany w ciężar budżetu na zasadzie proporcjonalnej, również w odniesieniu do amortyzacji.

8. Inwestycje

Już w części 2.1.4 niniejszego podręcznika podano informacje na temat definicji typów działań, które mogą być finansowane przez Program dla Europy Środkowej, z uwzględnieniem tego, co odnosi się do inwestycji.

W kategoriach budżetowych jedynie koszty wyraźnie powiązane z działaniami pilotażowymi i związane z inwestycjami powinny zostać ujęte w tej linii budżetowej. Koszty te obejmują:

- Koszty związane z finansowaniem infrastruktury;
- Koszty związane z zakupem wyposażenia/sprzętu, który nie jest wykorzystywany do pracy biurowej i dlatego nie wchodzi w zakres linii budżetowej sprzęt. Wyposażenie takie może być albo powiązane albo niezwiązane z infrastrukturą i pracami budowlanymi jako takimi;
- Koszty związane z zakupem dóbr, które nie stanowią ani sprzętu komputerowego, ani nie służą do wykorzystania w pracy biurowej (np. panele informacyjne).

Wydatki poniesione na infrastrukturę i prace mogą odnosić się do inwestycji, które będą poczynione ex novo (od podstaw), bądź do adaptacji infrastruktury już istniejącej. W obydwu przypadkach, koszty te są kwalifikowalne wyłącznie wtedy, gdy odnoszą się do działań pilotażowych mających charakter demonstracyjny.

W tabeli 9 formularza aplikacyjnego wydatki inwestycyjne powinny być rozbite na pozycje budżetowe umożliwiające szczegółową prezentację i ocenę kosztów, zarówno dla infrastruktury, prac, sprzętu związanego z inwestycjami oraz innych dóbr. Tam, gdzie przewidziane są prace, informacje na temat wydatków związanych z siłą roboczą i dostarczeniem materiałów budowlanych muszą zostać podane obowiązkowo, a każda pozycja musi być przedstawiona osobno.

Należy odnotować, że w przypadkach, gdzie studium wykonalności i ocena oddziaływania na środowisko potrzebne przed realizacją działań pilotażowych mają być dostarczone w trakcie wdrażania projektu, ich koszty powinny być przyporządkowane do linii budżetowej pod nazwą „Ekspertyzy Zewnętrzne”. Ponadto, w przypadkach tych operacje powinny mieć na względzie to, że pełna dotacja, o którą wnioskowano w formularzu aplikacyjnym (tj. z uwzględnieniem finansowania przez EFRR kosztów związanych z inwestycjami) zostanie przyznana jedynie wtedy, gdy wcześniej wspomniane dokumenty zostaną dostarczone, przeanalizowane i zatwierdzone przez instytucje Programu. Inwestycje realizowane poza obszarem współpracy Programu dla Europy Środkowej (w części UE) nie kwalifikują się.

Przy przyznawaniu kontraktów na realizację prac powinny być starannie przestrzegane przepisy dotyczące zamówień publicznych. Podobnie, przepisy dotyczące promocji i informacji wyłożone w artykule 8 Rozporządzenia Komisji (EC) Nr 1828/20096 powinny być ściśle przestrzegane. Generalnie, przypomina się partnerom, że w zależności od konkretnych celów inwestycji, ich przygotowanie może również podlegać przepisom odnośnie do wsparcia publicznego.

Wszystkie przepisy UE odnoszące się do poszanowania środowiska, które powinny być respektowane przy realizacji kosztów inwestycyjnych, dla zapewnienia ich kwalifikowalności, można znaleźć w sekcji: „Centrum Dokumentów/ obowiązujące prawo UE” na stronie internetowej Programu.

9 Inne

Wszelkie koszty niewchodzące w zakres wszystkich wcześniej wymienionych linii budżetowych powinny być ujęte w linii "Inne koszty". Tam, gdzie przypadek ten znajduje zastosowanie uprasza się partnerów o wypełnienie tabeli 10 formularza aplikacyjnego wyjaśniając charakter kosztu i wskazując zarówno partnera, który będzie go ponosił, jak i kwotę. Przykładem tego typu kosztów może być zakup już istniejącej bazy danych, koszt opłat związanych z udziałem w konferencji lub szkoleniach organizowanych nie bezpośrednio w ramach działań przewidzianych planem prac.

4.4 Prognoza wydatków

Tworząc swoje prognozy wydatków partnerzy powinni wziąć pod uwagę następujące elementy:

- okresy sprawozdawcze są sześciomiesięczne.
- prognoza wydatków powinna być szacunkową oceną faktycznych płatności, które mają być dokonane w każdym okresie sprawozdawczym. Dlatego też, odzwierciedla ona jedynie częściowo działania mające miejsce w danym okresie. W rzeczywistości, jeżeli działania realizowane są blisko zakończenia okresu sprawozdawczego, związane z nimi płatności mogą być możliwe jedynie w kolejnym okresie sprawozdawczym, dlatego też koszty te powinny być zaksięgowane dopiero w kolejnym okresie sprawozdawczym.

Należy odnotować, że prognozy wydatków będą również przedmiotem analizy w trakcie procesu oceny. W szczególności, sztuczne rozbijanie całkowitych kosztów równo na cały czas trwania projektu będzie oceniane negatywnie.

4.5 Kwalifikowalność

4.5.1 Okres kwalifikowalności

W odniesieniu do czasu, wydatki w ramach Programu dla Europy Środkowej są kwalifikowalne jak następuje:

- a) **Koszty przygotowawcze** mogą być kwalifikowalne jedynie dla operacji ostatecznie zatwierdzonych do dofinansowania. Koszty te odnoszą się wyłącznie do przygotowania działań przeprowadzonych pomiędzy 1 stycznia 2007 a datą złożenia formularza aplikacyjnego. Tym niemniej, poniesienie tych kosztów nie może przypadać częściowo, bądź w całości po końcowym terminie składania wniosków. Kwalifikowalne koszty przygotowawcze ogranicza pułap **20 000 euro**. Należy zauważyć, że przepisy odnośnie do kwalifikowalności znajdują również zastosowanie w przypadku tych kosztów; w szczególności wybór usługodawców zewnętrznych (np. zewnętrznych ekspertów wspomagających partnerów w przygotowaniu wniosku) musi być dokonany na podstawie normalnie stosowanego prawa zamówień publicznych.
- b) Wydatki związane z **wdrożeniem projektu** są kwalifikowalne począwszy od daty rozpoczęcia, aż po datę zakończenia projektu. Najwcześniej, koszty są kwalifikowalne od dnia następującego po złożeniu wniosku aplikacyjnego, pod warunkiem, że dzień ten jest formalną datą rozpoczęcia projektu. Na tej podstawie, partnerzy mogą zdecydować na swoje własne ryzyko, czy rozpoczynać fazę wdrażania zanim projekt zostanie wybrany do dofinansowania.
- c) Wydatki związane z **zamknięciem projektu** (np. przygotowanie sprawozdań końcowych, w stosownych przypadkach koszty kontroli 1. stopnia) są kwalifikowalne aż do końcowego terminu dla składania raportów końcowych, który będzie ustalony w umowie o dofinansowaniu.

4.5.2 Ogólne kryteria kwalifikowalności

Program dla Europy Środkowej finansowany jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) a zatem znajdują w nim zastosowanie wszystkie ogólne zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków w odniesieniu do funduszy strukturalnych.

Na okres programowania 2007-2013 funduszy strukturalnych, podstawowe zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków określone zostały w Artykule 56 Rozporządzenia Komisji (EC) nr 1083/2006. Według paragrafu 4 tego artykułu, przepisy odnośnie do kwalifikowalności wydatków powinny zostać ustalone na szczeblu krajowym. Krajowe zasady stosowane w odniesieniu do

partnerów pochodzących z państw członkowskich uczestniczących w Programie dla Europy Środkowej, znaleźć można po zakładkę „Jak wdrożyć/ zarządzanie finansowe „Pracując z Programem dla Europy Środkowej/informacje odnośnie do poszczególnych krajów” (Working with CENTRAL/Country-specific information) na stronie internetowej Programu. W przypadku zatwierdzenia projektu, **należy pamiętać, że tych kosztów, które nie są kwalifikowalne na podstawie przepisów krajowych nie można ujmować we wniosku o płatność, nawet jeśli są wymienione w zatwierdzonym formularzu aplikacyjnym.**

Ponadto, konkretne przepisy na temat kwalifikowalności dotyczące programów operacyjnych w ramach osiągnięcia celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej wyłożone są w artykułach od 48 do 53 Rozporządzenia Komisji (EC) No 1828/2006.

Tak jak zostało to ujęte w rozdziale 4.3.2, należy zapoznać się z dalszymi wymaganiami zawartymi w Wytycznych w zakresie Audytu i Kontroli Programu dla Europy Środkowej.

W tym kontekście, ważne jest, aby przy przygotowywaniu budżetów przez kierowników projektów wzięli oni pod uwagę następujące kwestie:

- jeżeli pozycja w kosztach jest już w pełni sfinansowana przez inną krajową, bądź regionalną subwencję, nie jest ona uznawana za kwalifikowaną, jako że skutkowałoby to **podwójnym finansowaniem**.
- Wkład rzeczowy będzie uznawany za koszty kwalifikowalne, jeżeli spełnia on następujące wymogi:
  - jest kwalifikowalny według krajowych przepisów odnośnie do kwalifikowalności;
  - polega na wniesieniu ziemi, bądź nieruchomości, sprzętu lub surowców, badań lub profesjonalnej bądź bezpłatnej pracy na zasadach wolontariatu i ich wartość może być niezależnie oszacowana i poddana audytowi. W ramach Programu dla Europy Środkowej, świadczenie usług pomiędzy partnerami (np. szacowanie kosztów za udostępnienie własnych pomieszczeń dla zorganizowania spotkań i imprez) nie jest kwalifikowalne;
  - **wynosi poniżej 5% całkowitego budżetu partnera i nie przekraczają kwoty 5000 euro;**
- VAT nie stanowi kosztu kwalifikowalnego, chyba że jest faktycznie i definitywnie poniesiony przez partnera. VAT, który może być refundowany poprzez jakiekolwiek źródła nie może być uważany za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie nie został przez partnera odzyskany.
- Opłaty za transnarodowe transakcje finansowe są kosztami kwalifikowalnymi. Tam, gdzie wdrożenie projektu wymagać będzie otwarcia osobnego rachunku, prowizje bankowe za otwarcie i prowadzenie tegoż rachunku są również kwalifikowalne.
- Odsetki naliczone za długi, mandaty, kary finansowe, koszty sporów prawnych, i straty wynikłe z kursów wymiany walut nie są kwalifikowalne.
- Podobnie, koszty gwarancji finansowych nie są kwalifikowane (patrz paragraf 5.2.6).
- Nabycie gruntu nie jest kwalifikowalne w ramach Programu dla Europy Środkowej.
- Wydatki związane z mieszkalnictwem są kwalifikowalne, jeśli są zgodne z ogólnymi wymogami ustanowionymi artykułem 7 rozporządzenia 1080/2006 i szczegółową specyfikacją zawartą w artykule 47 rozporządzenia 1828/2006²⁶. Należy zauważyć, tym niemniej, że wszelkie interwencje w dziedzinie mieszkalnictwa powinny ograniczać się do działań pilotażowych mających charakter demonstracyjny i będących efektem procesu współpracy pomiędzy zaangażowanymi partnerami.

Dalsze zasady kwalifikowalności wydatków zawarte są w *Wytycznych w zakresie kontroli i audytu Programu dla Europy Środkowej*.

4.6 Inne zasady finansowe

Dalsze szczegółowe informacje związane z wdrażaniem projektu udostępnione są w *Podręczniku wdrażania* Programu dla Europy Środkowej i zostaną szczegółowo wyjaśnione uczestnikom

---

²⁶ Zmienione Rozporządzeniem 846/2009 (GU L 250 23.09.2009).

projektów wyłonionych do wsparcia. Jednak już na etapie przygotowania projektu wnioskodawcy powinni uwzględnić szereg zasad.

○ **Respektowanie polityk Wspólnoty**

Zgodnie z preambułą Rozporządzenia Rady Europejskiej (EC) No 1083/2006, działania podejmowane w ramach funduszy strukturalnych i operacje, które pomagają one sfinansować powinny być zbieżne z politykami Wspólnoty. Obejmuje to również przepisy dotyczące konkurencji, przyznawania zamówień publicznych, ochrony i ulepszenia środowiska, oraz zapobiegania dyskryminacji i promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn.

Oprócz zgodności z przepisami dotyczącymi pomocy publicznej, która jest gwarantowana przede wszystkim przez państwa członkowskie i instytucje Programu podczas procesu aplikacji, zapewnienie zgodności z przepisami Wspólnoty oraz przepisami krajowymi jest istotną funkcją systemu kontroli ustanowionego przez każde państwo członkowskie (kontrola pierwszego stopnia) i jest warunkiem *sine quo non* tego, by koszty zostały zatwierdzone. Tym niemniej, zgodność z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska i równouprawnienia będzie podlegać pierwszemu zatwierdzeniu już w trakcie oceny wniosków.

Oprócz końcowej weryfikacji efektywnego przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska i równouprawnienia, w ramach kontroli pierwszego stopnia dwa zbiory przepisów analizowane będą ze szczególną dokładnością:

A) Przepisy dotyczące konkurencji i zamówień publicznych

Nabycie towarów i usług, jak i zlecenie prac publicznych przez usługodawców o charakterze publicznym i inne instytucje publiczne, podlega przepisom krajowym, wspólnotowym oraz międzynarodowym. Przepisy dotyczące zamówień publicznych mają na celu zapewnienie przejrzystych i sprawiedliwych warunków konkurencji wolnorynkowej i powinny być przestrzegane przez partnerów w projekcie podczas zlecenia wyżej wspomnianych usług, prac lub dostaw. Zasady różnią się w zależności od rodzaju towarów i/ lub usług, które mają być zakupione, oraz ich wartości kupna. Informacje na temat przepisów UE dotyczących konkurencji i zamówień publicznych dostępne są na stronie internetowej DG Internal Market, pod adresem: http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/legislation_en.htm

Najbardziej aktualne progi ustanowione są rozporządzeniem Komisji (EC) 1177/2009 z 30 listopada 2009 i dostępne są na stronie internetowej Programu.

Należy zauważyć, że nawet jeżeli wartość zakupu nie przekracza wyznaczonych progów, nabywca musi wziąć pod uwagę ogólne zasady rzetelnego zarządzania finansowego ustanowione traktatem EU i zapewnić adekwatną przejrzystość i równe traktowanie przy nabywaniu dóbr i/lub usług. Ściślej rzecz biorąc, należy odnotować fakt, iż na szczeblu każdego państwa członkowskiego istnieć mogą inne zasady, i że te mogą być bardziej wiążące, szczególnie w odniesieniu do wysokości kwoty kontraktu wymagającej ogłoszenia przetargu. Ponadto, statutowe przepisy instytucji partnerskich odgrywają ważną rolę w tym względzie. Zastosowane muszą być te przepisy, które są bardziej rygorystyczne.

W ramach Programu dla Europy Środkowej przepisy dotyczące zamówień publicznych muszą być przestrzegane obowiązkowo również przez instytucje prywatne i organizacje międzynarodowe.

Dodatkowo, Program dla Europy Środkowej ustanowił reguły programowe dotyczące zamówień publicznych, które są opisane w rozdziale 3.3.2 Wytycznych w zakresie Audytu i Kontroli. Zachęca się Wnioskodawców do zapoznania się z dokumentem celu zapobieżenia uznania wydatku przez kontrolera 1. stopnia za niekwalifikowany.

B) Przepisy dotyczące informacji i promocji

Obowiązki beneficjentów związane z środkami informacji i promocji publicznej zostały jasno określone w artykule 8 rozporządzenia wdrażającego 1083/2006. Dodatkowo, znajdują tu zastosowanie szczególne wymogi Programu. Należy zauważyć, że przepisy te wychodzą poza obszar promocji i materiałów reklamowych, jako że dotyczą one również organizowania spotkań i innych wydarzeń i w tych przypadkach, gdzie projekt przewiduje zakup przedmiotów materialnych i realizacji prac.

Jak określono powyżej, dalsze szczegóły związane z wdrożeniem projektu dostarczone będą tym operacjom, które zostaną ostatecznie wybrane do sfinansowania.

○ **Przeliczenie na euro**

Sprawozdania finansowe składane Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu przez Partnera wiodącego będą dokonywane w euro. Jeśli przepisy krajowe nie narzucają ograniczeń, partnerzy spoza strefy euro mogą wybrać jedną z następujących opcji przy przeliczaniu swoich wydatków na euro:

- mogą zastosować średni miesięczny kurs ustalony przez Komisję, z miesiąca, w którym dokonano płatności faktury,
- mogą zastosować sześciomiesięczną średnią ze średniego miesięcznego kursu wymiany,
- mogą zastosować rynkowy kurs wymiany z dnia, w którym dokonano płatności faktury,
- mogą zastosować rynkowy kurs wymiany z ostatniego dnia okresu sprawozdawczego.

Jakikolwiek padnie wybór, wymiana na euro musi mieć miejsce już na szczepku partnerów. Wybrana przez partnerów metoda musi zostać wskazana w umowie partnerskiej oraz raporcie początkowym i nie wolno jej zmieniać do zakończenia projektu. Średnie miesięczne kursy wymiany ustalane przez Komisję dostępne są pod internetowym adresem: <http://ec.europa.eu./budget/inforeuro>

○ **Dochody**

Dochody są wpływami pochodzącymi ze sprzedaży produktów i towarów, z opłat za udział w konferencjach i, ogólnie, świadczenia płatnych usług. W przypadkach, kiedy oczekuje się, że projekt będzie generował dochód, jego kwota musi być odjęta od kosztów kwalifikowalnych w całości bądź na zasadzie proporcjonalnej, w zależności od tego, czy został on wygenerowany całkowicie, bądź jedynie częściowo poprzez wspierany projekt.

Nawet jeśli określenie potencjalnych dochodów nie jest wymagane na etapie składania wniosków, należy zauważyć, że efektywne generowanie dochodów będzie przedmiotem kontroli podczas procesu poświadczania wydatków. Szczególna uwaga będzie poświęcona tym przypadkom, w których przyjęte wnioski przewidują realizację inwestycji, które mogą być uznane za generujące dochody (tj. inwestycje, których wykorzystanie podlega opłatom pobieranym bezpośrednio od użytkowników). W tych przypadkach, należy odnotować, iż szacunkowy dochód będzie obliczany za okres obejmujący pięć lat po ich ukończeniu.

○ **Wykonanie finansowe i zasada anulowania zobowiązań (n+3/n+2)**

Aby być uznane za kwalifikowalne, wydatki muszą być faktycznie poczynione, a ich kwota musi być uzasadniona poprzez dokumenty księgowe mające wartość dowodową odpowiadającą fakturom i muszą zostać poświadczone. Wyniki finansowe zarówno na szczepku Programu, jak i projektu będą mierzone wyłącznie na podstawie poczynionych wydatków.

Zgodnie z Rozporządzeniem dotyczącym funduszy strukturalnych, wsparcie dla programów może zostać cofnięte przez Komisję Europejską w przypadku, gdy przydziały ustalone w tabelach finansowych Programu operacyjnego nie przekładają się na faktyczne wnioski o płatność składane w wyznaczonych ramach czasowych²⁷. Jeśli ta utrata środków byłaby wynikiem opóźnień w stosunku do swoich docelowych płatności (w oparciu o prognozę wydatków zawartą w ostatecznej wersji przyjętego formularza aplikacyjnego, Program zobligowany będzie do zmniejszenia budżetu dla tych projektów. Warunek ten będzie jasno określony w umowie o dofinansowanie.

W celu uniknięcia utraty środków zarówno na szczepku projektu, jak i Programu, ważne jest by:

- wnioskodawcy starannie przygotowali realistyczną prognozę wydatków
- zatwierdzone projekty były gotowe do wdrażania wkrótce po ich akceptacji.
- kierownicy finansowi monitorowali te aspekty podczas wdrażania i
- wszyscy partnerzy zapewniali regularne, dostarczane na czas, pełne sprawozdania przewidziane dla każdego roku w ich zatwierdzonych prognozach wydatków.

---

27 Cztery lata dla przydziałów z lat 2007 do 2010 (n+3, gdzie „n” oznacza rok powstania zobowiązania) i trzy lata (n+2) na przydziały z lat 2011 do 2013.

5 ZGŁOSZENIE WNIOSKU PROJEKTOWEGO, WYBÓR I ZAWARCIE UMOWY

5.1 Wniosek projektowy

5.1.1 Przygotowanie wniosku

Zalecane jest, aby wniosek opracowany był w ścisłej współpracy z przyszłymi partnerami. Dobra propozycja projektu może być przedstawiona jedynie wtedy, gdy stosowne dokumenty, wymienione w rozdziale 4.1, zostały starannie przeczytane i przeanalizowane: ograniczy to ilość błędów i ryzyko przedłożenia niekwalifikowalnej propozycji projektu, bądź wniosku o niedostatecznej jakości.

Wnioski muszą być wypełniane w języku angielskim, jako że jest to obowiązujący język Programu.

Szczegółowe wskazówki odnośnie do wypełniania formularza aplikacyjnego znajdują się w rozdziale 4.

5.1.2 Pakiet aplikacyjny

Wnioskodawcy muszą przeczytać dokładnie pakiet aplikacyjny dostępny do ściągnięcia ze strony internetowej Programu.

Na pakiet aplikacyjny składają się następujące dokumenty:

- Formularz aplikacyjny (wraz z Oświadczeniem partnera wiodącego o dofinansowaniu, deklaracją zdolności administracyjnych i finansowych oraz statusu prawnego)
- Oświadczenie o współfinansowaniu (Co-financing statement), deklaracja zdolności administracyjnych i finansowych, deklaracja statusu prawnego (do wypełnienia przez wszystkich partnerów UE w projekcie za wyjątkiem organizacji międzynarodowych działających na mocy prawa międzynarodowego);
- Oświadczenie o współfinansowaniu (Co-financing statement), deklaracja zdolności administracyjnych i finansowych, deklaracja statusu prawnego (dla organizacji międzynarodowych działających na mocy prawa międzynarodowego);
- Deklaracja statusu odnośnie zasad pomocy publicznej (nie dotyczy organizacji międzynarodowych i partnerów z Państw Trzecich);
- Oświadczenie o dofinansowaniu dla partnerów z państw trzecich i partnerów UE usytuowanych poza obszarem Programu dla Europy Środkowej;
- Mapa z zaznaczeniem lokalizacji partnerów;
- Uprozczone oświadczenie finansowe (do wypełnienia tylko przez prywatnych wnioskodawców wiodących w priorytecie 1).

Wnioskodawcy przedkładający propozycje projektów proszeni są również o przedstawienie, oprócz ww. aneksów diagramu przedstawiającego strukturę zarządzania projektem (Program nie przewiduje wzoru).

W przypadku projektu składanego w pierwszym priorytecie przez prywatnego partnera wiodącego, musi on przedłożyć dodatkowe dokumenty wymienione w 5.2.1.

Formularz aplikacyjny

Formularz aplikacyjny przygotowany został jako dokument w formacie programu Excel, obejmujący pewną liczbę automatycznych odnośników i wzorów. Jego konstrukcja przewiduje pojawienie się komunikatu o błędzie w momencie niewłaściwego wypełniania. Zredukuje to znacznie ryzyko składania niekwalifikowanych wniosków. Szczegółowe instrukcje odnośnie do tego, jak wypełniać formularz aplikacyjny przedstawione są w samym formularzu aplikacyjnym jak również w instrukcji wypełnienia wniosku, dostępnej w pakiecie aplikacyjnym.

Formularz aplikacyjny wraz z załącznikami musi zostać złożony za pośrednictwem poczty lub dostarczony osobiście **w jednej kopercie**. W obu przypadkach koperta musi zawierać oryginalny wydruk wszystkich niezbędnych dokumentów, a także CD-ROM lub inny nośnik zawierający elektroniczną wersję dokumentów wymienionych w rozdziale 5.2.1. Dostarczenie dokumentów drogą mailową nie będzie akceptowane. Należy pamiętać, że wydrukowany formularz aplikacyjny

będzie uważany za oficjalną wersję wniosku - musi być oryginalny, niezbindowany i należycie podpisany przez prawnego przedstawiciela/osobę upoważnioną reprezentującą partnera wiodącego.

Stosowna dokumentacja musi zostać przesłana do Wspólnego Sekretariatu Technicznego przed upływem terminu końcowego wyznaczonego dla danej rundy aplikacyjnej. To kryterium kwalifikowalności będzie zweryfikowane przez sprawdzenie daty stempla pocztowego na kopercie.

Uprasza się Wnioskodawców wiodących o przesłanie do Wspólnego Sekretariatu Technicznego e-mailem zawiadomienia o złożeniu wniosku. E-mail do sekretariatu (na adres: info@central2013.eu) wysłany przez wnioskodawcę wiodącego powinien zawierać informację o złożeniu wniosku, zawierać tytuł projektu oraz jego akronim. Komunikat ten powinien zostać wysłany do końca trwania naboru. Nie należy przysyłać z nim żadnych załączników.

5.1.3 Nabór wniosków i kanały informacyjne

Wnioski składane są poprzez rundy aplikacyjne, które będą organizowane regularnie aż do pełnego rozdysponowania środków EFRR.

WST zamierza informować o rozpoczęciu rundy aplikacyjnej za pośrednictwem odpowiednich kanałów informacyjnych, takich jak strony internetowe Programu, prasa specjalistyczna i Punkty Kontaktowe. Ponadto Program zapewni odpowiedni przepływ informacji poprzez organizację specjalnych spotkań (patrz rozdział 6) oraz sekcję często zadawanych pytań (FAQ) na stronie internetowej programu.

Wnioski składane będą do WST Programu dla Europy Środkowej przez partnerów wiodących.

5.2 Proces oceny

Po przedłożeniu, każdy wniosek będzie przedmiotem trzyetapowej procedury oceny.

Na początku, zostanie przeprowadzona przez Wspólny Sekretariat Techniczny ocena zgodności administracyjnej pod kątem kwalifikowalności, wymogów prawnych wymienionych w paragrafie. 5.2.1. Ocena ta ma na celu zweryfikowanie danych przedstawionych w dokumentacji projektowej i ich poprawności.

Potwierdzenie statusu prawnego zarówno partnerów wiodących, jak i partnerów w projekcie powinno być przeprowadzone na szczeblu krajowym przez odpowiednie instytucje. Na stronie internetowej Programu w sekcji „Informacje krajowe” (country specific information) przedstawiono informację o dokumentach, w oparciu o które zostanie przeprowadzona weryfikacja.

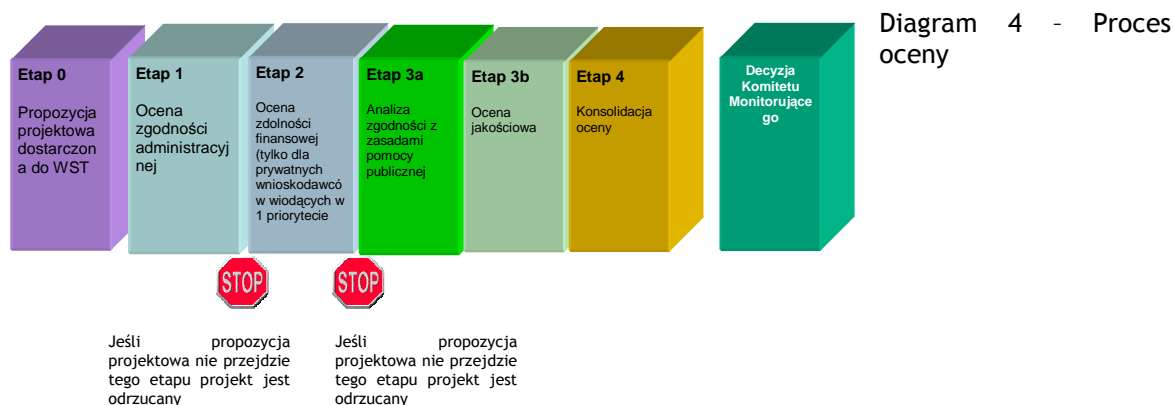
Wyniki oceny zgodności administracyjnej zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący. Wnioskodawcy wiodący zostaną poinformowani o wynikach tej oceny.

Tylko wnioski, które pomyślnie przejdą ocenę zgodności administracyjnej, będą następnie przechodzić opisane poniżej etapy oceny.

Dla takich projektów złożonych w pierwszym priorytecie przez prywatnych wnioskodawców wiodących, następny etap oceny ma na celu sprawdzenie zdolności finansowej partnera wiodącego (patrz 5.2.2). Ta ocena będzie przeprowadzana przez ekspertów zewnętrznych koordynowanych przez WST.

Wniosek, który pomyślnie przeszedł ocenę zgodności administracyjnej (a w przypadku wyżej opisanym również ocenę zdolności finansowej) stanie się przedmiotem dwóch ocen przeprowadzanych równolegle: oceny techniczno-finansowej oraz oceny zgodności z zasadami pomocy publicznej. Pierwsza z nich będzie przeprowadzona przez WST przy udziale ekspertów zewnętrznych (patrz 5.2.3); druga zostanie przeprowadzona przez ekspertów zewnętrznych koordynowanych przez WST (patrz 5.2.4). Ocena techniczno-finansowa kwalifikowalnych wniosków projektowych zostanie przeprowadzona w oparciu o kryteria wynikające z Programu Operacyjnego i wymienione w załączniku 6.

Wyniki oceny techniczno-finansowej oraz oceny zgodności z zasadami oceny publicznej zostaną przedłożone Komitetowi Monitorującemu, który podejmie ostateczną decyzję o przyznaniu dofinansowania.

5.2.1 Ocena zgodności administracyjnej

Ocena zgodności administracyjnej zostanie przeprowadzona w oparciu o poniższe kryteria:

1. Formularz aplikacyjny oraz załączniki zostają przesłane w stosownym czasie z uwzględnieniem terminu zamknięcia naboru (decyduje data stempla pocztowego) wyłącznie w jednej kopercie.
2. Wniosek można dostarczyć pocztą, kurierem lub osobiście, w kopercie zawierającej oprócz wydruku CD-ROM lub inny nośnik, na którym znajduje się wersja elektroniczna całej niezbędnej dokumentacji wymieniona w 5.1.2. W przypadku dostarczenia osobistego-wniosek należy doręczyć do godziny 17.00 ostatniego dnia naboru.
3. Tylko pakiet aplikacyjny dla trzeciego naboru projektów może zostać użyty.

1. Podczas złożenia wniosku należy dostarczyć następujące dokumenty:

Rodzaj dokumentu	wydruk	Wersja elektroniczna
Formularz aplikacyjny	✓	✓
Oświadczenie o współfinansowaniu (Co-financing statement), deklaracja zdolności administracyjnych i finansowych, deklaracja statusu prawnego dla każdego partnera	✓	
Deklarację statusu odnośnie zasad pomocy publicznej dla każdego z partnerów (nie dotyczy organizacji międzynarodowych i partnerów z Państw Trzecich);	✓	
Diagram przedstawiający strukturę zarządzania projektem	✓	
Mapę z zaznaczeniem lokalizacji partnerów	✓	✓

Dodatkowo, tylko dla projektów składanych w pierwszym priorytecie przez prywatnych wnioskodawców wiodących należy dostarczyć:

Rodzaj dokumentu	wydruk	Wersja elektroniczna
Uprozczone oświadczenie finansowe	✓	✓
Kopię najnowszego bilansu zgodnego z prawem krajowym	✓	
Kopię najnowszego rachunku zysków i strat zgodnego z prawem krajowym	✓	
Kopię raportu niezależnego audytora o najnowszym bilansie i rachunku zysków i strat Lub Oświadczenie niezależnego audytora o tym, że sprawozdania zawierają prawdziwe i uczciwe przedstawienie sytuacji finansowej wnioskodawcy wiodącego	✓	

2. Wydruk oraz wersja elektroniczna formularza aplikacyjnego musi być zgodna co do zawartości.
3. Wydruk oraz wersja elektroniczna uproszczonego oświadczenia finansowego musi być zgodna co do zawartości.
4. Wydruk oraz wersja elektroniczna mapy z zaznaczeniem lokalizacji partnerów musi być zgodna co do zawartości.
5. Formularz aplikacyjny:
  - a. Musi być w całości prawidłowo wypełniony zgodnie z instrukcją (tj. nie może pojawiać się żaden komunikat o błędzie);
  - b. Musi być wypełniony po angielsku;
  - c. Wersja wydrukowana **jest w oryginale**, opatrzona datą należycie podpisana przez prawnego przedstawiciela/osobę upoważnioną reprezentującą Partnera wiodącego. **Tylko oryginalny, ręcznie podpisany wniosek będzie akceptowany!**;
6. Załączniki (Oświadczenie o współfinansowaniu (Co-financing statement), deklaracja zdolności administracyjnych i finansowych, deklaracja statusu prawnego dla każdego partnera, uproszczone oświadczenie finansowe, deklaracja statusu odnośnie zasad pomocy publicznej dla każdego z partnerów):
  - a. Wersja wydrukowana jest w oryginale, opatrzona datą wypełniona po angielsku na papierze firmowym partnera, którego dotyczy, należycie podpisana przez prawnego przedstawiciela/osobę upoważnioną reprezentującą Partnera. **Tylko oryginalne, ręcznie podpisane oświadczenie będzie akceptowane!**;
  - b. W przypadku, gdy oryginały załączników nie są dostępne w siedzibie wnioskodawcy wiodącego w dniu wysłania wniosku projektowego, zezwala się aby wnioskodawca dołączył skan lub faks brakującego załącznika. Jednakże oryginały tychże załączników muszą zostać wysłane przez wnioskodawcę wiodącego do WST nie później niż w ciągu trzech dni roboczych licząc od dnia zakończenia naboru (decyduje data stempla pocztowego);
  - c. Ich tekst nie może być modyfikowany;
  - d. Kwoty wskazane z sekcji dotyczącej współfinansowania Oświadczenia o zdolności administracyjnej i finansowej muszą być zgodne z kwotami wkładu własnego w przypadku każdego z partnerów;
  - e. Sygnatariusz wskazany w załącznikach i z formularza aplikacyjnym musi być ten sam;
  - f. Załączniki muszą być w pełni i prawidłowo wypełnione, np. wszystkie wymagane rubryki muszą być właściwie wypełnione i spójne z informacjami dostarczonymi w tym oraz innych dokumentach przygotowywanych do złożenia.
7. Projekt:
  - a. Musi być wsparty udziałem co najmniej trzech finansujących partnerów, z co najmniej trzech różnych państw, z których co najmniej 2 pochodzą z regionów objętych Programem²⁸;
  - b. Wnioskodawca wiodący propozycji projektowych składanych w ramach priorytetów 2., 3., 4. może być władzą publiczną szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, instytucją o charakterze publicznym, lub organizacją międzynarodową działającą w na mocy przepisów krajowych, ulokowaną na obszarze wsparcia programu²⁹;
  - c. Wnioskodawca wiodący propozycji projektowych składanych w 1. priorytecie może być władzą publiczną szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, instytucją o charakterze publicznym, organizacją międzynarodową działającą w na mocy przepisów krajowych, lub instytucją prywatną ulokowaną na obszarze wsparcia programu³⁰;
  - d. Musi się zakończyć przed 31 grudnia 2014 r.

---

²⁸ Definicja ta obejmuje również partnerów zasymilowanych

²⁹ Ibidem

³⁰ Ibidem

Należy zwrócić uwagę, że jeżeli wnioskodawca wiodący w pierwszym priorytecie zadeklaruje się jako instytucja o charakterze publicznym, a w trakcie oceny okaże się, że jest instytucją prywatną, propozycja projektowa zostanie uznana za niekwalifikowaną. Zatem gorąco rekomenduje się wnioskodawcy wiodącemu zwrócenie się do Krajowego Punktu Kontaktowego w celu ustalenia zawczasu prawidłowego statusu prawnego.

5.2.2 Ocena zdolności finansowej

Należy pokazać zdolność finansową prywatnego wnioskodawcy wiodącego oraz jego zdolność do zarządzania budżetem projektu.

Ocena zdolności finansowej powinna mieć na celu weryfikację czy:

- Prywatny wnioskodawca wiodący jest/ nie jest w stanie ponosić własne wydatki z góry;
- Prywatny wnioskodawca wiodący posiada/ nie posiada zdolność zarządzania budżetem projektu w czasie jego realizacji.

Prywatny wnioskodawca wiodący zostanie poproszony o przedstawienie -w ramach swojej odpowiedzialności -oficjalnych danych finansowych pochodzących z najnowszych dokumentów finansowych w dokumencie „Uproszczone Oświadczenie Finansowe” (Simplified Financial Statement, SFS) Dodatkowo, w formularzu aplikacyjnym należy określić, czy instytucja prywatna ma charakter komercyjny czy niekomercyjny.

Analiza zdolności finansowej organizacji prywatnej komercyjnej.

W celu akceptacji prywatnego wnioskodawcy wiodącego należy spełnić wymienione poniżej kryteria:

Stopa płynności: wskaźnik „aktywa obrotowe”/”zobowiązania bieżące” jest większy niż 1	Wymóg obligatoryjny
Stopa zadłużenia: wskaźnik „całkowite zadłużenie”/”całkowite aktywa” jest mniejszy niż 0,8	Wymóg obligatoryjny
Stopa subwencjonowania: wskaźnik „całkowite wnioskowane dofinansowanie podzielone przez liczbę lat trwania projektu”/”Kapitał własny” jest mniejszy niż 1	Brak wypełnienia tych dwóch kryteriów może prowadzić do akceptacji prywatnego wnioskodawcy wiodącego
Stopa zysku operacyjnego: wynik na działalności operacyjnej jest dodatni	

Analiza zdolności finansowej organizacji prywatnej niekomercyjnej (NGO).

Akceptacja takiego wnioskodawcy wiodącego nastąpi, kiedy spełnione zostaną dwa z trzech kryteriów wskazanych poniżej:

1. Stopa subwencjonowania: wskaźnik „całkowite wnioskowane dofinansowanie podzielone na liczbę lat trwania projektu”/”Kapitał własny” jest mniejszy niż 1;
2. Stopa płynności: wskaźnik „aktywa obrotowe”/”zobowiązania bieżące” jest większy niż 1;
3. Stopa zadłużenia: wskaźnik „całkowite zadłużenie”/”całkowite aktywa” jest mniejszy niż 0,8;

Jeśli przeprowadzona analiza zdolności finansowej instytucji prywatnych komercyjnych i niekomercyjnych wykaże niespełnienie podanych kryteriów, propozycja projektowa zostanie uznana za niekwalifikowaną

5.2.3 Kryteria techniczno-finansowe

Ocena techniczno-finansowa będzie przebiegać w oparciu o następujące 5 kryteriów (patrz aneks 6):

- Adekwatność
- Potencjał techniczny i operacyjny
- Wdrożenie i metodologia
- Jakość produktów i trwałość osiągniętych rezultatów

➤ Budżet i opłacalność.

Arkusz oceny jakościowej składa się z kategorii i podkategorii. Każde kryterium i podkryterium jest mierzone według następującej skali oceny:

1. znakomity
2. dobry
3. właściwy
4. słaby
5. bardzo słaby

Całkowita punktacja w każdej kategorii jest sumą punktów uzyskanych przy ocenie subkategorii. Całkowita suma punktów jest sumą punktów we wszystkich kategoriach.

5.2.4 Analiza zgodności z zasadami pomocy publicznej

Analiza zgodności z zasadami pomocy publicznej dokonana zostanie podczas procesu oceny, w oparciu o dane z formularza aplikacyjnego i informacje dostarczone przez partnerów (partnera wiodącego i pozostałych) w „Deklaracji statusu odnośnie zasad pomocy publicznej”

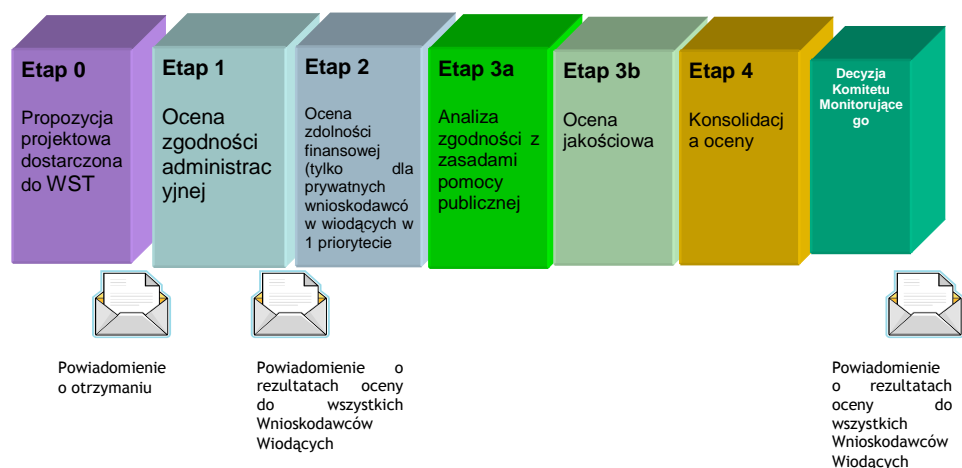
Analiza ta prowadzi do określenia zgodności z zasadami pomocy publicznej.

5.2.5 Procedura wyboru; podejmowanie decyzji i komunikacja z wnioskodawcami wiodącymi

Decyzja odnośnie do dofinansowania projektu podjęta zostanie przez Komitet Monitorujący Programu dla Europy Środkowej w oparciu o rezultaty opisanej powyżej oceny.

W przypadku wniosków przyjętych, Wnioskodawcy wiodący ocenionych projektów otrzymają list od Instytucji Zarządzającej za pośrednictwem Wspólnego Sekretariatu Technicznego. Komunikat ten zawierał będzie podstawy zatwierdzenia projektu do wsparcia (a w niektórych przypadkach określenie warunków, które należy wypełnić w określonych ramach czasowych) lub przyczyny odrzucenia projektu.

Diagram 5 Proces selekcji; podejmowanie decyzji i komunikacja z wnioskodawcami wiodącymi

5.2.6 Zawarcie umowy

Jeżeli wniosek projektu zostanie wybrany do dofinansowania i spełniać będzie wymogi określone przez Komitet Monitorujący, zawarta zostanie umowa o dofinansowanie pomiędzy Instytucją Zarządzającą w Programie dla Europy Środkowej oraz partnerem wiodącym. Umowa o dofinansowanie określać będzie zakres praw i obowiązków partnera wiodącego, zapisy odnośnie do wdrażania projektu, warunki finansowania, raportowania i kontroli finansowej, itd.

Wzór umowy o dofinansowanie dostępny jest na stronie internetowej Programu.

W przypadku zatwierdzenia projektu z prywatnym partnerem wiodącym w pierwszym priorytecie, partner wiodący zostanie dodatkowo poproszony o dostarczenie ważnej gwarancji finansowej jeszcze przed podpisaniem umowy.

Gwarancja finansowa powinna:

- Zostać wystawiona na sumę wydatków kwalifikowanych partnera wiodącego (EFRR+wkład własny);
- Obowiązywać do czasu zakończenia projektu, tj. rok po złożeniu raportu końcowego.

W przypadku gwarancji finansowej wystawionej przez instytucję publiczną, powinna ona obowiązywać do czasu zamknięcia programu.

Koszty gwarancji finansowych nie są kwalifikowalne

6 WSPARCIE PROGRAMU DLA PROJEKTÓW

6.1 Wsparcie Programu dla projektów

Oprócz swoich funkcji monitoringu i kontroli Wspólny Sekretariat Techniczny i Krajowe Punkty Kontaktowe spełniają ważną rolę usługową w stosunku do promotorów i/ beneficjentów projektu.

Oferowane usługi obejmują, między innymi:

- Stronę internetową Programu łączącą podstawowe informacje na temat Programu z internetowymi ofertami współpracy i wymiany doświadczeń.
- Krajową stronę Programu
- Transnarodowe spotkania informacyjne/fora poszukiwań partnerów
- Krajowe spotkania informacyjne
- Transnarodowe spotkania instruktażowe (ang. briefings) dla wnioskodawców wiodących
- Indywidualne konsultacje dla wnioskodawców projektów
- Krajową infolinię z ogólnymi informacjami na temat Programu i poradami początkowego etapu przygotowywania projektu.
- SeminaRIA dla partnerów wiodących
- Szkolenie finansowe
- Szkolenie komunikacyjno-medialne dla menedżerów ds. komunikacji zatwierdzonych projektów
- Warsztaty kapitalizacyjne

Rekomenduje się kontakt wnioskodawcy wiodącego z właściwym Krajowym Punktem Kontaktowym przed złożeniem wniosku. [Polska strona internetowa Programu: www.europasrodkowa.gov.pl](http://www.europasrodkowa.gov.pl), [wiadomości o programie można znaleźć na www.ewt.gov.pl](http://www.ewt.gov.pl).

W przypadku zatwierdzenia propozycji projektowej, koszty poniesione w związku z udziałem w wydarzeniach organizowanych przez instytucje programu w celu pomocy w przygotowaniu propozycji projektowej mogą zostać uznane za kwalifikowalne, jeśli są zgodne z wytycznymi krajowymi.

6.1.1 Strona internetowa Programu.

Portal internetowy Programu dla Europy Środkowej www.central2013.eu oferuje specjalne cechy mające ułatwić budowanie partnerstwa oraz współpracę i wymianę informacji pomiędzy promotorami projektów i/lub konsorcjami partnerskimi. Struktura strony jest zbudowana w odniesieniu do priorytetów tematycznych.

Podstrony dla członków umożliwiają zarejestrowanym użytkownikom przeglądanie danych osobowych innych użytkowników oraz zamieszczanie informacji na temat swoich preferencji odnośnie do współpracy, jak i pomysły projektów. Rozszerzona część strony z codziennie aktualizowanymi wiadomościami zaprojektowana została dla ułatwienia użytkownikom śledzenia biegu wydarzeń w ich dziedzinie na szczeblu europejskim.

Dodatkowo, dostępne są podsumowania i informacje o projektach zatwierdzonych.

6.1.2 Wydarzenia związane z Programem

Transnarodowe spotkania informacyjne/ fora poszukiwania partnerów

W trakcie oraz przed każdą rundą aplikacyjną WST organizuje szeroko zakrojone ponadnarodowe spotkania informacyjne/ fora poszukiwania partnerów, kierowane do wszystkich zainteresowanych wnioskodawców, oferujące zarówno podstawowe, jak i bardziej konkretne informacje na temat Programu, oraz platformę wymiany i promocji pomysłów projektów (sesje informacyjne, moderowane warsztaty, tereny wystawowe). Fora te

ogłaszane są na stronie internetowej Programu, jak i poprzez wiadomości e-mailowe wysyłane do zarejestrowanych użytkowników tej platformy jak i innych pośredników rozpowszechniania informacji.

Krajowe spotkania informacyjne

Oprócz, i w ramach uzupełniania ponadnarodowych spotkań informacyjnych, otwartych dla wszystkich zainteresowanych promotorów projektu, Krajowe Punkty Kontaktowe oferować mogą dodatkowe spotkania krajowe, na potrzeby wyłącznie krajowych słuchaczy.

Briefingi dla Wnioskodawców Wiodących

Usługą, która udostępniana jest na bardziej zaawansowanym etapie opracowywania projektu są briefingi dla wnioskodawców wiodących (LAB - Lead Applicant Briefings) dla promotorów projektów pracujących nad przygotowaniem wniosku do złożenia. Spotkania te skupiają się wokół informacji niezbędnych na zaawansowanych etapach opracowywania projektu, takich jak obowiązki partnera wiodącego, kryteria kwalifikowalności oraz zarządzanie projektem. Dostarczają one również wnioskodawcom możliwość zaprezentowania i omówienia składanych przez siebie wniosków podczas indywidualnych konsultacji z pracownikami WST po uprzednim ustaleniu terminu.

WST zachęca promotorów projektu do wykorzystywania terminów proponowanych na konsultacje indywidualne. Gdyby uczestniczenie w spotkaniu instruktażowym okazało się niemożliwe, możliwe jest zorganizowanie w wiedeńskim biurze WST indywidualnych konsultacji, po uprzednim uzgodnieniu terminu.

Należy zauważyć, że pierwszym punktem kontaktu dla promotorów projektu szukających indywidualnej porady na temat opracowywania projektu powinny być Krajowe Punkty Kontaktowe. Wspólny Sekretariat Techniczny służy pomocą w przypadku pytań i porad natury technicznej odnośnie do opracowywania projektu.

Seminaria dla Partnerów Wiodących

Seminaria dla Partnerów Wiodących (LPS - Lead Partner Seminars) skupiają się na zakwalifikowanych wnioskodawcach i są zwykle organizowane w trakcie pierwszych dwóch miesięcy od daty zatwierdzenia wniosku. Celem tych spotkań jest instruowanie Partnerów wiodących odnośnie do ich konkretnych obowiązków oraz wydajnej i efektywnej współpracy z instytucjami wdrażającymi Program. Typowe LPS będzie, na przykład, obejmowało szczegółowe informacje i szkolenia dotyczące zarządzania finansowego projektu, obowiązków związanych z monitorowaniem, sprawozdawczością oraz promocją, aspektów prawnych, wypełnienia warunków, fazy początkowej.

Seminaria szkoleniowe z dziedziny finansów

Szkolenie finansowe oferowane jest przez WST kierownikom finansowym przyjętych projektów. Jest to specjalne seminarium mające na celu wgląd w wymogi dobrego zarządzania finansowego projektami współpracy transnarodowej.

Szkolenia komunikacyjno-medialne

Dla podkreślenia znaczenia dobrej komunikacji w projekcie, WST oferować będzie regularne komunikacyjno-medialne spotkania szkoleniowe dla menedżerów ds. komunikacji zatwierdzonych projektów.

6.2 Promocja projektu

Zgodnie z wymogami dotyczącymi promocji projektu oraz według własnych planów komunikacyjnych, projekty odpowiedzialne są za propagowanie swoich działań, produktów i rezultatów. Jednakże, Program oferuje ograniczone możliwości wspierania projektów w ich wysiłkach propagatorskich promocyjnych, takich jak te podejmowane poprzez tworzenie broszur, biuletynów i własnej strony internetowej. Na przykład, ukazujący się dwa razy do roku biuletyn będzie zaprojektowany tak, aby przyczyniać się do zarządzania wiedzą

i czerpania z niej (kapitalizacji) podkreślając, między innymi, działania poszczególnych projektów według tematów/kwestii, których dotyczą.

Istotnym jest odnotowanie faktu, że podczas gdy każdy projekt zostanie przedstawiony na stronie internetowej Programu wraz z opisem związanych z nim działań i ich postępu, w gestii WST leży zaproszenie poszczególnych projektów do wzięcia udziału w publikacjach programowych lub prezentacjach na spotkaniach związanych z Programem, w zależności od kryteriów takich jak temat, współpraca partnerska, czy wyniki (produkty i rezultaty).

6.3 Kapitalizacja oraz sieci współpracy i wymiany doświadczeń

Program wspiera tworzenie sieci współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy projektami oraz kapitalizację/działania z dziedziny zarządzania wiedzą za pomocą następujących środków:

WST zorganizuje tematyczne seminaria wymiany doświadczeń dla ożywienia dialogu i wymiany doświadczeń pomiędzy projektami stojącymi w obliczu podobnych wyzwań i możliwości w ramach konkretnych priorytetów tematycznych lub też w perspektywie przekrojowej. Spotkania te ogłaszane będą poprzez stronę internetową oraz pocztę elektroniczną.

WST zamierza również oferować seminaria podkreślające innowacyjne narzędzia i metody w celu ulepszenia wdrażania, zwiększenia potencjału innowacyjnego i jakości działań prowadzonych w ramach projektów, zwiększenia widoczności oraz ulepszenia produktów i rezultatów. Spotkania te ogłaszane będą poprzez stronę internetową oraz pocztę elektroniczną.

Analizy tematyczne/ metodologiczne, działania pilotażowe oraz wskazówki mogą dopełniać tę ofertę i być pomocne w przygotowywaniu dalszych spotkań.

ANEKS 1 PRIORYTET 1 - OBSZARY INTERWENCJI

Obszar
interwencji

P1.1

Poprawa ramowych warunków dla innowacji

Wyzwania

Precyzyjnie ukierunkowane i efektywne organizacyjne, finansowe, prawne i administracyjne warunki ramowe dla innowacji mają fundamentalne znaczenie dla gospodarczej konkurencyjności Europy Środkowej. Istnieje wyraźne powiązanie pomiędzy zdolnością regionu/ kraju do generowania nowej wiedzy a jej ramowymi warunkami dla innowacyjności, takimi jak B+RT, współpracą w dziedzinie innowacji pomiędzy instytucjami wiedzy a sektorem prywatnym, oraz ogólnymi warunkami rynkowymi. Poprawa ramowych warunków dla innowacyjności stanowi istotne wyzwanie dla Europy Środkowej, co obrazują, na przykład stosunkowo niskie wydatki na B+RT i mały udział klastrów w obszarach wiejskich/ nieurbanizowanych.

Konkretne cele

Celem tego Obszaru interwencji jest **ulepszenie organizacyjnych, finansowych, prawnych i administracyjnych warunków ramowych dla innowacji i ogólne zastosowanie wiedzy** poprzez procesy obopólnego uczenia, transfer technologii i tworzenie nowych możliwości. Doprowadzi to do bardziej efektywnego zaplecza instytucjonalnego, jak ośrodków (ang. hubs) mających na celu rozpoznawanie, wspieranie i zarządzanie innowacją. Będzie to również prowadzić do zwiększenia możliwości i efektywności innych kluczowych aktorów, łącznie z instytucjami B+RT, MSP (i ich klastrów) oraz instytucji odpowiedzialnych za transfer technologii.

UWAGA: Niniejszy Obszar interwencji dotyczy głównie ramowych warunków do tworzenia wiedzy i rozwoju nowych technologii. Warunki ramowe dla rozprzestrzeniania i stosowania wiedzy w nowych produktach, procesach i usługach są głównym tematem zainteresowania w Obszarze interwencji 1.2.

Treść

tworzenie mechanizmów wymiany i koordynacji dla działań i polityk innowacyjnych w całej Europie Środkowej pomiędzy głównymi aktorami systemu innowacyjnego (agencje rozwoju regionalnego, izby handlowe, uniwersytety, instytucje badawcze, małe i średnie przedsiębiorstwa, itd.) np. poprzez perspektywiczne inicjatywy

wspieranie zakładania i rozwoju transnarodowych klastrów w obszarach kluczowych dziedzin

tworzenie powiązań między organami władzy a instytucjami finansującymi dla stworzenia możliwości współfinansowania (programy finansowania, kapitał ryzyka itd.) dla celów innowacji w całym obszarze współpracy

realizacja ponadnarodowej współpracy pomiędzy publicznymi i prywatnymi (regionalnymi aktorami) w dziedzinie innowacji

tworzenie i wspieranie instytucji odpowiedzialnych za transfer technologii ze szczególnym uwzględnieniem praktyk w zakresie transferu międzynarodowego i własności intelektualnej

wspieranie polityk mających na celu ułatwianie dostępu do placówek B+RT oraz ich wzajemnych powiązań.

inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji

Obszar
interwencji

P1.2

Tworzenie możliwości dla rozprzestrzeniania i stosowania innowacji

Wyzwania	<p>Możliwość rozprzestrzeniania innowacji jest krytycznym czynnikiem dla procesu innowacji w Europie Środkowej. Odnosi się to nie tylko do transferu rezultatów badań i nowych technologii do sektora biznesowego, lecz również do przepływu informacji i wiedzy pomiędzy regionami Europy Środkowej. Obecnie dostęp jest szczególnie trudny dla MSP usytuowanych w regionach słabiej rozwiniętych, bądź peryferyjnych. Dostęp jest również trudny w regionach, w których brakuje efektywnych instytucji transferowych mających za zadanie wspieranie rozprzestrzeniania wiedzy i innowacji.</p>
Konkretne cele	<p>Ogólnym celem w tym Obszarze interwencji jest zlikwidowanie przeszkód w rozprzestrzenianiu i stosowaniu innowacji w celu zapewnienia szerszego dostępu do rezultatów B+RT i efektywniejszego wykorzystania istniejącej lub nowostworzonej wiedzy. Pozwoli to zintensyfikować transfer technologii i poprawić współpracę pomiędzy kluczowymi aktorami. Doprowadzi to również do lepszej integracji wiedzy w celu zastosowania jej w konkretnych produktach i procesach usługowych.</p> <p><i>UWAGA: Niniejszy Obszar interwencji dotyczy głównie ramowych warunków do rozprzestrzeniania i stosowania wiedzy w nowych produktach, procesach i usługach. Warunki ramowe do tworzenia wiedzy i rozwoju nowych technologii są głównym tematem zainteresowania w Obszarze interwencji 1.1.</i></p>
Treść	<p>stymulowanie mechanizmów transferu technologii i wymiany wiedzy, w szczególności w regionach będących w mniej korzystnej sytuacji</p> <p>współpracę instytucji odpowiedzialnych za transfer technologii z sektorem produkcji</p> <p>ułatwianie dostępu do wiedzy naukowej i wykorzystania wiedzy już istniejącej</p> <p>budowanie ponadnarodowych sieci współpracy pomiędzy odpowiednimi instytucjami badawczymi i szkolnictwa wyższego</p> <p>promowanie wykorzystywania technologii ITC w celu stworzenia lepszej ponadregionalnej i ponadnarodowej komunikacji i współpracy między systemami innowacyjnymi</p> <p>nawiązywanie ukierunkowanej na konkretne zastosowania współpracy pomiędzy systemem badawczym a firmami</p> <p>stwarzanie na poziomie transnarodowym warunków dla ułatwienia dostępu do zaawansowanych technologii</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar
interwencji

P1.3

Wspieranie rozwoju wiedzy

Wyzwania	<p>W Europie Środkowej mobilność siły roboczej prowadzi do drenażu mózgów- odpływu młodych i dobrze wykształconych ludzi z niektórych regionów, podczas gdy inne regiony stanowią dla tej siły roboczej atrakcyjny cel. Ponadto, Europa Środkowa potrzebuje lepszego wykorzystania istniejącego potencjału coraz bardziej zróżnicowanego i starzejącego się społeczeństwa. Potrzeba szkoleń i edukacji, aby ułatwić wszystkim jednostkom konfrontację ze zmianami społeczno-gospodarczymi i uzyskać kwalifikacje niezbędne w gospodarce opartej na wiedzy.</p>
Konkretne cele	<p>Ten Obszar interwencji ma na celu ulepszenie ramowych warunków do rozwoju wiedzy w odniesieniu do kapitału ludzkiego w celu zapewnienia konkurencyjności gospodarczej, powiązań między systemem edukacji a wiodącymi praktykami z zakresu technologii i biznesu oraz dostępności do uzupełniającej się wzajemnie wiedzy różnych aktorów. Wzmocni to (transnarodowe) powiązania pomiędzy odpowiednimi aktorami takimi jak: decydenci, instytucje edukacyjno-szkoleniowe, instytucje badawcze, sektor przedsiębiorczości, organizacje rynku pracy i wielu innych, regionalnych i lokalnych aktorów.</p> <p><i>UWAGA: Niniejszy Obszar interwencji dotyczy głównie ramowych warunków do rozwoju kapitału ludzkiego. Warunki ramowe do tworzenia i rozprzestrzeniania wiedzy są głównym tematem zainteresowania w – odpowiednio - Obszarze interwencji 1.1. oraz 1.2.</i></p>
Treść	<p>budowanie nowych i ulepszanie istniejących ponadnarodowych edukacyjnych i szkoleniowych sieci współpracy w szkolnictwie wyższym (np. łącząc kwalifikacje akademickie i biznesowe)</p> <p>wdrażanie wspólnych strategii i planów działania dla wzmocnienia rozwoju wiedzy i zasobów ludzkich.</p> <p>realizację wspólnych strategii do konfrontacji ze zmianami demograficznymi, migracją i drenażem mózgów oraz</p> <p>nawiązanie ponadnarodowej współpracy pomiędzy placówkami szkoleniowymi i organizacjami obsługującymi rynek pracy</p> <p>promowanie akcji informacyjnych na temat rozprzestrzeniania technologii i rezultatów innowacji</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

ANEKS 2 PRIORYTET 2 - OBSZARY INTERWENCJI

Obszar
interwencji

P2.1

Poprawa wewnętrznych połączeń w obszarze Europy Środkowej

Wyzwania	Europa Środkowa jest połączona z głównymi Transeuropejskimi korytarzami transportowymi. Dalszy rozwój sieci transportowych musi być skoordynowany tak, by integrować regionalne, krajowe i europejski polityki transportowe. Konieczne jest rozwiązanie newralgicznych problemów w ramach tych sieci, koordynacja przyszłych inwestycji i zapewnienie dostępu do głównych węzłów takich jak porty morskie (Morza Bałtyckiego, Adriatyku i Morza Północnego). Ponadto należy się zająć strumieniami ruchu wynikającymi z rozszerzenia Unii Europejskiej w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju, jak i opracować rozwiązania transportowe zarówno dla rozwijających się obszarów wielkomiejskich, jak i obszarów wiejskich oraz rzadko zaludnionych.
Konkretne cele	Celem w tym Obszarze interwencji jest osiągnięcie lepszej korelacji (sieci wzajemnych połączeń) na szczeblu miejskim, regionalnym, jak i transnarodowym, w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju . Przyniesie to transnarodowe rozwiązania dla sieci wzajemnych połączeń w Europie Środkowej z jednoczesnym uwzględnieniem wpływów transportu i stworzeniem efektywnej sieci transportowej w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
Treść	<p>wdrażanie rozwiązań transportowych z uwzględnieniem konkretnych potrzeb obszarów metropolitalnych, miejskich, wiejskich, oddalonych oraz odosobnionych</p> <p>nawiązanie współpracy dla umożliwienia korzystania z europejskich portów morskich krajom bez dostępu do morza</p> <p>wdrażanie intermodalności i interoperacyjności systemów transportowych (drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego)</p> <p>promowanie strategicznej współpracy pomiędzy Transeuropejskimi Korytarzami Transportowymi, jak i na ich obszarze</p> <p>oszacowanie i optymalizacja wpływu i potencjału najbardziej priorytetowych europejskich korytarzy transportowych i ich powiązań z sieciami krajowymi i regionalnymi, pod względem wykorzystania środków transportu efektywnych energetycznie oraz odpowiednich dla zrównoważonego rozwoju.</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar
interwencji

P2.2

Rozwój współpracy w dziedzinie multimodalnej logistyki

Wyzwania	Logistyka multimodalna odnosi się do łącznego wykorzystania więcej niż jednego środka transportu. W Europie Środkowej silniejsza integracja ekonomiczna prowadzi do istotnego wzrostu natężenia ruchu w obszarze współpracy, w szczególności na drogach. W infrastrukturze transportowej istnieją znaczące luki i ukształtowanie multimodalnej logistyki stanowi ważne wyzwanie dla większości państw członkowskich. Transnarodowa koordynacja i efektywna współpraca w tych obszarach musi stać się efektywna na różnych szczeblach (transnarodowym, krajowym, regionalnym, jak i lokalnym)
Konkretne cele	Ten Obszar interwencji ma na celu wyższą atrakcyjność, synergie i lepsze rozwiązania w dziedzinie transportu multimodalnego, infrastruktury i logistyki . Podniesie to efektywność i zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju w obszarze współpracy.
Treść	<ul style="list-style-type: none"> nawiązywanie współpracy pomiędzy centrami i sieciami logistycznymi rozwijanie technologii informatyczno-komunikacyjnych (ICT) dla współpracy w logistyce współpracę pomiędzy platformami intermodalnymi i logistycznymi realizacja logistycznych rozwiązań multimodalnych inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji

Obszar
interwencji

P2.3

Promowanie mobilności bezpiecznej i zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju

Wyzwania

Transport ma istotny wpływ na środowisko. Czynniki takie jak istniejące struktury zasiedlenia, rosnące obszary miejskie i suburbanizacja, intensyfikacja natężenia ruchu (np. transport towarów i osób, transport wywołany turystyką) oraz wzrastająca liczba posiadanych samochodów stanowią zagrożenia środowiskowe takie jak zanieczyszczenie, konsumpcja energii i wykorzystanie gruntów. Przed aglomeracjami Europy Środkowej stoją również specyficzne wyzwania związane z utrzymaniem i finansowaniem systemu transportu publicznego. W kategoriach bezpieczeństwa, relatywnie wysoki odsetek śmiertelnych wypadków drogowych w niektórych krajach Europy Środkowej, jak i bezpieczny transport niebezpiecznych substancji jest istotnym problemem.

Konkretne cele

Ten Obszar interwencji ma na celu: **zmniejszenie obciążeń środowiska szkodliwymi skutkami ruchu, promowanie mobilności bezpiecznej i zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju**. Doprowadzi to do poprawy warunków życiowych w obszarze współpracy i zredukuje szkodliwe wpływy na środowisko wynikające z integracji.

Treść

dzielenie się doświadczeniem związanym z przygotowaniem i wdrożeniem rozwiązań dla transportu bezpiecznego i zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju

wspieranie opracowywania zaawansowanych technologicznie rozwiązań dla zarządzania ruchem (np. w oparciu o system Galileo)

promowanie jakości i atrakcyjności publicznego transportu miejskiego

realizacja innowacyjnych rozwiązań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju dotyczących uciążliwości transportowych (rozwiązywanie problemu przeciążeń w ruchu ulicznym, pobieranie opłat za korzystanie z dróg, integrowanie kosztów zewnętrznych itd.)

promowanie zastosowań, strategii i przygotowania decyzji dla polityki zwiększania bezpieczeństwa w transporcie

zastosowanie strategii wykorzystania analizy zgodności ze standardami bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju dla potrzeb głównych systemów infrastruktury transportowej

stosowanie rozwiązań i strategii mających na celu złagodzenie negatywnych skutków projektów z zakresu transportu

realizacja innowacyjnych koncepcji transportowych odpowiadających zmieniającej się sytuacji demograficznej

wspieranie działań dla poprawy jakości transportu w miastach

inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji

Obszar
interwencji

P2.4

Technologie informatyczno-komunikacyjne i rozwiązań alternatywne dla zwiększania dostępu

Wyzwania

Technologie informatyczno-komunikacyjne (ICT) oferują możliwości zastąpienia fizycznej mobilności poprzez umożliwienie łatwiejszego dostępu do usług i informacji. Dostęp do ICT stanowi również podstawowe uwarunkowanie rozwoju gospodarczego i integracji społecznej. Obecnie, dostęp do łącz szeroopasmowych jest utrudniony, szczególnie w obszarach wiejskich. Jednakże poprawa dostępności wiąże się nie tylko z dostarczeniem infrastruktury ICT, lecz również z promowaniem inteligentnego wykorzystania ICT, tak jak np. w usługach skierowanych do precyzyjnie określonych odbiorców (np. w obszarach rzadko zaludnionych). Ponadto, również rozwiązania inne niż technologiczne (np. organizacyjne, instytucjonalne i strategiczne) są niezbędne do poprawienia dostępności.

Konkretne cele

Ten Obszar interwencji ma na celu **poprawę dostępności informacji i usług, przy jednoczesnej redukcji natężenia ruchu**. Pozwoli to wypracować lepsze rozwiązania (technologiczne i alternatywne) dla zwiększonej mobilności i wyższej efektywności transportu.

Treść

promowanie ICT dla dostępu do usług publicznych i zapewnienia takich usług
zastosowanie ICT jako instrumentu zmniejszania ponadnarodowego ruchu (video-konferencje, strony internetowe, zarządzanie łańcuchem dostaw...)
zastosowanie ICT w tworzeniu wydajnych systemów zarządzania ruchem i systemów informatycznych do obsługi ruchu transnarodowego
poprawa dostępu do infrastruktury i ogólnych usług za pośrednictwem alternatywnych rozwiązań dla zwiększenia mobilności
inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji

Obszar
interwencji

P3.1

Rozwój wysokiej jakości środowiska poprzez zarządzanie zasobami naturalnymi i dziedzictwem oraz ich ochroną

Wyzwania	Zasoby naturalne spełniają istotną rolę ekologiczną oraz stanowią zasadniczy czynnik w rozwoju ekonomicznym obszaru współpracy. Wyjątkowe walory i zasoby naturalne Europy Środkowej oraz ich bioróżnorodność zagrożone są przez zanieczyszczenie wody, gleby i powietrza, fragmentację krajobrazu i wykorzystanie zasobów. Jednocześnie, bogate środowisko naturalne jest również źródłem przyszłego rozwoju gospodarczego, pod warunkiem uwzględnienia zasad zrównoważonego rozwoju.
Konkretne cele	Celem tego Obszaru interwencji jest poprawa jakości środowiska, z uwzględnieniem zlewnisk rzecznych, krajobrazów, obszarów objętych ochroną, powietrza, gleby i wody dla zachowania naturalnych walorów i zasobów i ich ekologicznego potencjału dla przyszłych pokoleń.
Treść	<p>wdrażanie wspólnych działań mających na celu utrzymanie i zagospodarowanie obszarów naturalnych, chronionych i krajobrazów (krajobrazów zagrożonych biodegradacją, zlewnisk rzecznych, lasów, krajobrazów kulturowych, obszarów przybrzeżnych itd.)</p> <p>wdrażanie wspólnych działań dla wzmocnienia bioróżnorodności gatunków i siedlisk</p> <p>realizacja wspólnych działań w celu podniesienia jakości środowiska (powietrza, wody, gleby)</p> <p>wdrażanie wspólnych strategii wykorzystania zasobów naturalnych i dziedzictwa zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju</p> <p>rekultywacja obszarów zdegradowanych, takich jak tereny pogórnice, skażone, bądź przemysłowe.</p> <p>opracowanie zintegrowanego systemu kontroli środowiska w celu podejmowania działań prewencyjnych i środków zaradczych.</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar interwencji P3.2	Redukcja ryzyka i skutków zagrożeń naturalnych i wywołanych działalnością człowieka
Wyzwania	Obszar współpracy narażony jest na istotne ryzyko katastrof naturalnych i wywołanych działalnością człowieka. Na przykład, w poprzednich latach obszar ten doświadczył katastrofalnych powodzi na skutek wylewów rzek. Inne przykłady dotyczą innych klęsk żywiołowych (jak trzęsienia ziemi, susza), lecz również zagrożeń związanych z działalnością przemysłową lub infrastrukturą i narażeniem ekosystemów i /lub ludzi na działanie niebezpiecznych substancji. Łagodzenie negatywnych skutków zmian klimatycznych stanowi konkretne wyzwanie dla państw obszaru Europy Środkowej.
Konkretne cele	Celem tego obszaru interwencji jest bardziej efektywne zarządzanie ryzykiem zarówno zagrożeń naturalnych, jak i wynikających z działalności człowieka, jako zasadnicze uwarunkowanie zrównoważonego wzrostu i rozwoju. Podniesie to świadomość ryzyka na szczeblu ponadnarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym, ulepszy sieci współpracy pomiędzy wszystkimi stosownymi sektorami, zapewni efektywniejszą komunikację i koordynację ponad granicami państwowymi, instytucjonalnymi i dyscyplinarnymi. Zintegrowane na szczeblu transnarodowym standardy, praktyki i podejścia pomogą uczynić obszar Europy Środkowej bezpieczniejszym i umożliwić lepsze szacowanie i zarządzanie ryzykiem.
Treść	<p>koordynowanie praktyk zintegrowanego zarządzania ryzykiem pomiędzy różnymi obszarami i sektorami (np. planowania przestrzennego, obrony cywilnej, przemysłu, infrastruktury, leśnictwa, zaopatrzenia w wodę, zdrowia, zarządzania ryzykiem powodziowym. ..)</p> <p>ulepszanie, integrowanie i harmonizowanie standardów oceny ryzyka i zarządzania ryzykiem (wytyczne, strategię, kwalifikacje, praktyki...)</p> <p>wdrażanie wspólnych planów zarządzania ryzykiem i strategii przeciwdziałania zagrożeniom</p> <p>opracowanie koncepcji bezpieczeństwa dla transportu i innych sieci infrastrukturalnych na wypadek zagrożenia</p> <p>stosowanie strategii komunikacyjnych/ narzędzi zwiększania świadomości ryzyka</p> <p>czerpanie z regionalnych polityk i systemów zarządzania dla zapobiegania ryzyku w wielu sektorach</p> <p>wypracowanie i stosowanie narzędzi i podejść łagodzenia i kontroli wpływu zmian klimatycznych i innych zagrożeń</p> <p>wdrażanie metod szacowania ryzyka związanego z jakością środowiska</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar interwencji	Wspieranie wykorzystywania źródeł energii odnawialnej i zwiększania efektywności energetycznej
P3.3	
Wyzwania	<p>Europa Środkowa musi zwiększyć swój udział odnawialnych źródeł energii oraz efektywność energetyczną. Toczy się restrukturyzacja sektora energetycznego na obszarze współpracy stwarza możliwość dywersyfikacji dostaw energii i przyczynienia się do spełniania wymogów z Kyoto. Obszar ten posiada również potencjał zwiększenia efektywności energetycznej, jak np. w odniesieniu do budynków, systemów ogrzewania i procesów przemysłowych.</p>
Konkretne cele	<p>Celem tego Obszaru interwencji jest lepsze wykorzystanie źródeł energii odnawialnej w celu zapewnienia długotrwałych dostaw energii w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Ograniczy to uzależnienie od kopalnych źródeł energii i stworzy nowy potencjał ekonomiczny dla regionów. Przyczyni się to również do redukcji emisji CO₂, zgodnie ze strategiami ochrony globalnego klimatu (Protokół 2012+ z Kyoto).</p>
Treść	<p>opracowanie wspólnej strategii oszczędzania energii i efektywności energetycznej.</p> <p>wdrażanie wyważonych strategii zastosowania i eksploatacji zasobów energii odnawialnej i endogenicznej (wiatr, woda, energia słoneczna, biomasa, hydroenergia, biopaliwa...)</p> <p>transfer technologii z nauki, przemysłu i polityka dotycząca potencjalnych negatywnych skutków produkcji odnawialnych źródeł energii</p> <p>opracowanie innowacyjnych działań wykorzystania zasobów energii odnawialnej w transporcie</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar
interwencji

P3.4

Wspieranie ekologicznych, przyjaznych środowisku technologii i działań

Wyzwania	Technologie przyjazne środowisku stanowią zarówno konieczność dla zapewnienia atrakcyjnego środowiska naturalnego i społecznego, lecz również kluczowy czynnik dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego Europy Środkowej. Wiele obszarów w Europie Środkowej doświadcza niekorzystnej jakości walorów i zasobów naturalnych w konsekwencji wysokiej intensywności działalności gospodarczej (np. górnictwa, zakładów przemysłowych) i/ lub nieefektywnego wykorzystania zasobów w procesach produkcyjnych. Zalety procesów czystszej produkcji i konsumpcji, jak i związane z nimi ekonomiczne, środowiskowe i społeczne korzyści nie zostały jeszcze wystarczająco zgłębione i rozpropagowane.
Konkretne cele	Celem tego Obszaru interwencji jest promowanie technologii i działań przyjaznych środowisku dla zapewnienia ekologicznie wydajnych procesów produkcji i konsumpcji . Współpraca pomiędzy kluczowymi aktorami w dziedzinie produkcji, środowiska i polityki spopularyzuje myślenie w kategoriach cyklu życia (produktu) i przyczyni się do trwałych zmian zmierzających do bardziej proekologicznych procesów produkcyjnych i zachowań konsumenckich.
Treść	<p>promowanie zrównoważonej produkcji i konsumpcji ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych łańcuchów wartości dodanej</p> <p>wspieranie miejskich i regionalnych technologii (gospodarka wodna i zagospodarowanie odpadów...) i opracowanie praktycznych rozwiązań z zastosowaniem ekologicznych technologii dla lokalnych i regionalnych dostawców infrastruktury</p> <p>promowanie ponadnarodowych sposobów motywacji (programy nagród, sieciowe platformy wyróżniania optymalnych działań, certyfikaty...) do innowacji ekologicznych</p> <p>stosowanie ekologicznych technologii w procesach produkcji</p> <p>opracowanie zintegrowanych systemów zarządzania środowiskiem i wprowadzenie przyjaznych środowisku praktyk</p> <p>wdrażanie polityk, strategii i technologii dla budownictwa nie naruszającego równowagi ekologicznej</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

ANEKS 4 PRIORYTET 4 - OBSZARY INTERWENCJI

Obszar
interwencji

P4.1

Rozwój policentrycznych struktur osadniczych oraz współpracy terytorialnej

Wyzwania	Cechą charakterystyczną struktury osadniczej na obszarze Europy Środkowej jest niewielka liczba aglomeracji miejskich o wysokim stopniu zaludnienia oraz liczne małe i średnie miasta, które odgrywają istotną rolę jako regionalne ośrodki gospodarcze i kulturalne. W nowych państwach członkowskich, z uwagi na wysoce wybiórczy napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich w obszarach miejskich, monocentryczne rozwój na szczeblu państw grozi wzmocnieniem dysproporcji pomiędzy ich regionami stołecznymi a pozostałymi. Bardziej policentryczny rozwój może przyczynić się do uniknięcia takowych dysproporcji.
Konkretne cele	Ten Obszar interwencji ma na celu osiągnięcie bardziej równomiernego rozwoju terytorialnego dzięki ulepszonej współpracy miast oraz miast i regionów . Stworzenie funkcjonalnych relacji pomiędzy miastami oraz pomiędzy miastami i ich zapleczem jest fundamentalne dla wykorzystania przewagi konkurencyjnej. W tym świetle, strategiczny, ekonomiczny i społeczny rozwój miast i ich zaplecza powinien być wspierany.
Treść	<p>wdrażanie zintegrowanych miejskich i regionalnych strategii rozwoju oraz lepszych warunków dla inwestycji</p> <p>ustanowienie trwałej współpracy obszarów metropolitalnych, jak również małych i średnich miast oraz ich aglomeracji i stowarzyszeń w kwestiach o obopólnym znaczeniu, w kontekście ponadnarodowym</p> <p>podjęcie działań na rzecz relacji miasto-wieś przy zoptymalizowanych przepływach materialnych oraz zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju miejskiego (np. rozwiązania kwestii niekontrolowanego rozprzestrzeniania się zabudowy miejskiej)</p> <p>współpraca na rzecz nowych rozwiązań w zakresie rekultywacji i przekształceń miejskich i podmiejskich obszarów funkcjonalnych</p> <p>stworzenie ponadnarodowych sieci współpracy miast i regionów dla zoptymalizowania wspólnego wykorzystania infrastruktury, usług, oraz obiektów wypoczynkowych i rekreacyjnych</p> <p>wdrożenie strategicznych działań w celu zoptymalizowania struktury ośrodków miejskich oraz ulepszania aktywnych powiązań między ośrodkami miejskimi</p> <p>wspieranie działań dla poprawy jakości środowiska i otwartych przestrzeni w miastach.</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar
interwencji

P4.2

Uwzględnienie terytorialnych skutków zmian demograficzno-społecznych w rozwoju miast i regionów

Wyzwania	W Europie Środkowej tendencje demograficzne, takie jak starzejące się społeczeństwo mają istotne reperkusje ekonomiczne, społeczne i kulturowe. Wobec zmieniającej się struktury demograficznej miast i regiony obszaru Europy Środkowej powinny zająć się zapewnieniem usług dla wszystkich grup ludności, tak z aglomeracji miejskich, jak i z obszarów słabo zaludnionych. Mieszkalnictwo i podstawowe usługi powinny być dostosowane do tendencji demograficzno-społecznych. W szczególności w obszarach miejskich konieczna jest walka z segregacją społeczną i przestrzenną.
Konkretne cele	Ten Obszar interwencji zmierza do redukcji negatywnych wpływów zmian demograficzno-społecznych na rozwój miast i regionów . W tym świetle, działania powinny przyczyniać się do podnoszenia jakości życia obywateli oraz osiągania lepszej integracji społecznej i zmniejszenia segregacji.
Treść	<p>stosowanie innowacyjnych rozwiązań kwestii dostaw usług oraz adaptacji i dostarczania kluczowych usług i infrastruktury (system służby zdrowia, gospodarki wodnej, mieszkalnictwa itd.)</p> <p>wspieranie działań dla przystosowania się miast i regionów do potrzeb konkretnych grup ludności (np. osób starszych, jednoosobowych gospodarstw domowych, osób niepełnosprawnych itd.)</p> <p>wdrażanie ponadnarodowych strategii przeciwdziałania segregacji społecznej i przestrzennej oraz włączenia aspektów udziału obywateli we wczesnej fazie planowania</p> <p>promowanie działań na rzecz zapewnienia dostawy usług publicznych w pobliżu osiedli mieszkalnych</p> <p>opracowanie i zastosowanie innowacyjnych rozwiązań kwestii utrudnień w rozwoju miejskim (np. mieszkalnictwo, infrastruktura usług, przeciążenia ruchu, bariery inwestycyjne, ograniczony obszar dla rozwoju mieszkalnictwa i przemysłu)</p> <p>stosowanie nowych technologii urbanistycznych mających przynieść innowacyjne i efektywne rozwiązania kwestii usług publicznych</p> <p>podejmowanie międzysektorowych działań celem adaptacji zasobów mieszkalnych do bieżących potrzeb (np. regeneracja terenów mieszkalnych) i włączenia mieszkalnictwa do polityki rozwoju miejskiego i regionalnego</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

Obszar
interwencji

P4.3

Wykorzystanie zasobów kulturowych dla uatrakcyjnienia miast i regionów

Wyzwania	Obszar Europy Środkowej obfituje w dobra kultury rozumiane jako miejsca, strukturalne krajobrazy i obiekty o znaczeniu kulturowym. Jednakże, bogactwo to jest zagrożone ogólnym niedoborem inwestycji bądź nadmierną presją ze strony alternatywnych inwestycji stanowiącą ryzyko jego zniszczenia. Zasoby kulturowe w obszarze współpracy stanowią istotny czynnik jego atrakcyjności i odgrywają zasadniczą rolę dla jego tożsamości.
Konkretne cele	Ten Obszar interwencji ma na celu wspieranie wykorzystania zasobów i dziedzictwa kultury zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju . Wzbogaci to zasoby kulturowe z korzyścią dla obywateli i stworzy gospodarczą bazę dla miast i regionów. Doprowadzi to również do generowania wyższych dochodów i silniejszej tożsamości regionalnej, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony dziedzictwa kulturowego.
Treść	<p>stwarzanie możliwości ochrony, konserwacji i eksploatacji zasobów kulturowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju</p> <p>promowanie waloryzacji tradycyjnych działań i wiedzy</p> <p>wdrażanie strategicznych działań mających na celu generowanie dochodu i zatrudnienia poprzez zintegrowane koncepcje kulturowe i gospodarcze</p> <p>wykorzystanie strategii wzmacniania kulturowych aspektów regionów</p> <p>wykorzystanie i zachowanie tradycyjnej wiedzy i kompetencji związanych z dziedzictwem kulturowym</p> <p>stosowanie nowych form zarządzania dziedzictwem miejskim/kulturowym, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału naturalnego i społecznego oraz możliwymi skutkami ubocznymi dla środowiska i społeczeństwa w dłuższej perspektywie czasowej</p> <p>inne zagadnienia zgodne z celami niniejszego obszaru interwencji</p>

ANEKS 5 WSKAŹNIKI

Niniejszy aneks stanowi podsumowanie wskaźników programu dla Europy Środkowej. Większość wskaźników zawarta jest w formularzu aplikacyjnym i musi być uzupełniona przez wnioskodawców. Niektóre z tych wskaźników są również monitorowane (to jest, stanowią część sprawozdania z postępu przyjętych projektów). Niewielki zestaw wskaźników (głównie odnoszących się do komunikacji) nie jest częścią formularza aplikacyjnego, ale został włączony jedynie do sprawozdania z postępu.

System wskaźników w Programie dla Europy Środkowej (2007 – 2015) składa się z dwóch zestawów wskaźników:

I. Wskaźniki produktu i rezultatu zawarte w Programie operacyjnym

Wskaźniki te tworzone są w oparciu o rezultaty rund aplikacyjnych bądź są głównie zbierane na szczeblu projektu (tj. podawane przez wnioskodawców i/lub podczas monitorowania przyjętych projektów) a następnie podsumowywane na szczeblu programu w celu udostępnienia wyczerpujących informacji na temat działań prowadzonych w ramach programu oraz jego osiągnięć.

Wskaźniki PRODUKTU w Programie Operacyjnym

Wskaźniki dla Osi priorytetowych

Oś priorytetowa 1: Całkowita liczba projektów wdrożonych dla wspierania innowacyjności na obszarze Europy Środkowej

Oś priorytetowa 2: Całkowita liczba projektów wdrożonych dla poprawy zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej

Oś priorytetowa 3: Całkowita liczba projektów wdrożonych dla odpowiedzialnego korzystania ze środowiska

Oś priorytetowa 4: Całkowita liczba projektów wdrożonych dla podniesienia konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów

---

Całkowita liczba projektów P 1-4

Wskaźniki odzwierciedlające stopień współpracy

Liczba projektów spełniających dwa z następujących kryteriów: wspólne opracowywanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel, wspólne finansowanie

Liczba projektów spełniających trzy z następujących kryteriów: wspólne opracowywanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel, wspólne finansowanie

Liczba projektów spełniających cztery z następujących kryteriów: wspólne opracowywanie, wspólne wdrażanie, wspólny personel, wspólne finansowanie

---

Wskaźniki REZULTATU zawarte w Programie operacyjnym

P1: Całkowita liczba wkładów we wsparcie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej

Liczba wkładów w poprawę zarządzania innowacyjnością

Liczba wkładów w wyrównany i szerszy dostęp do rezultatów B+RT i systemu innowacyjności

Liczba wkładów w ulepszone warunki ramowe dla rozwoju wiedzy

P2: Całkowita liczba wkładów w poprawę zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej

Liczba wkładów w ulepszone i bardziej trwałe połączenia na szczeblu miejskim, regionalnym i transnarodowym

Liczba wkładów w lepsze rozwiązania dla logistyki multimodalnej

Liczba wkładów w promowanie mobilności zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju

Liczba wkładów w ulepszenie dostępu do informacji i usług ICT (informatyczno-komunikacyjnych)

P3: Całkowita liczba wkładów w bardziej odpowiedzialne korzystanie ze środowiska na obszarze Europy Środkowej

Liczba wkładów w poprawę jakości i lepszą ochronę środowiska

Liczba wkładów w bardziej efektywne zapobieganie zagrożeniom i redukcję oddziaływań

Liczba wkładów w lepsze wykorzystywanie źródeł energii odnawialnej i wyższy poziom efektywności energetycznej

Liczba wkładów w zapewnienia ekologicznych procesów produkcyjnych

P4: Całkowita liczba wkładów w zwiększoną konkurencyjność i atrakcyjność miast i regionów

Liczba wkładów w bardziej strategiczny i zrównoważony gospodarczo-społeczny rozwój miast i regionów

Liczba wkładów w zredukowanie negatywnych skutków zmian społeczno-demograficznych i poprawę integracji społecznej oraz jakości życia

Liczba wkładów w wspieranie zrównoważonego korzystania z zasobów i dziedzictwa kulturowego

Całkowita liczba wkładów P1-4

II. Dodatkowy zestaw wskaźników

Dodatkowy zestaw wskaźników dostarcza informacje na temat zasadniczych cech projektu, takich jak zakres tematyczny, współpraca partnerska i działania komunikacyjne. Wskaźniki te gromadzone są na szczeblu projektu (tj. wprowadzane przez wnioskodawców i/lub podczas monitorowania przyjętych projektów) a następnie podsumowywane są na szczeblu Programu, dla dostarczenia przekrojowych informacji na temat związanych z nim działań i osiągnięć.

Dodatkowe wskaźniki podzielić można na następujące grupy:

1. Rozwój nienaruszający równowagi środowiskowej / wkład w agendę goeteborską
2. Trwały rozwój gospodarczy / wkład w agendę lizbońską
3. Trwały rozwój społeczny
4. Równouprawnienie i niedyskryminowanie
5. Dotyczące zasad i przebiegu współpracy partnerskiej

6. Dotyczące produktów i rezultatów (co obejmuje typy działań i kluczowe produkty w odniesieniu do typów działań)
7. Dotyczące komunikacji i zarządzania wiedzą

1. Rozwój nienaruszający równowagi środowiskowej / wkład w agendę goeteborską

- Liczba projektów przyczyniających się pozytywnie do rozwoju nienaruszającego równowagi środowiskowej
- Liczba projektów przyczyniających się do redukcji gazów cieplarnianych
- Liczba projektów przyczyniających się do redukcji spalin w transporcie
- Liczba projektów przyczyniających się do utrzymania bioróżnorodności
- Liczba projektów przyczyniających się do redukcji zagrożeń naturalnych i spowodowanych działalnością człowieka
- Liczba projektów promujących czystsza produkcję i konsumpcję
- Liczba projektów przyczyniających się do ograniczenia wykorzystywania gruntów dla potrzeb rozwoju miejskiego
- Liczba przeprowadzanych analiz oddziaływania na kwestie środowiskowe i zdrowie ludzkie (np. w projektach pre-inwestycyjnych, dla inwestycji pilotażowych).

2. Trwały rozwój gospodarczy / wkład w agendę lizbońską

- Liczba projektów przyczyniających się pozytywnie do innowacyjności i konkurencyjności
- Liczba projektów wspierających działania B+RT w MSP oraz dostęp MSP do usług B+RT
- Liczba projektów przyczyniających się do wzmocnienia współpracy pomiędzy firmami
- Liczba projektów przyczyniających się do wzmocnienia współpracy pomiędzy firmami a instytucjami badawczymi/ rozwoju technologicznego lub szkolnictwa wyższego
- Liczba projektów przyczyniających się do stworzenia/rozwoju ponadnarodowych klastrów
- Liczba projektów przyczyniających się do współpracy kluczowych graczy regionalnych systemów innowacyjności
- Liczba projektów przyczyniających się do wzmocnienia współpracy pomiędzy zapleczem szkoleniowym a organizacjami rynku pracy
- Liczba projektów wspierających wykorzystanie ICT (technologii informatyczno-komunikacyjnych) i dostęp do usług ICT
- Liczba projektów wspierających przedsiębiorczość

3. Trwały rozwój społeczny

- Liczba projektów przyczyniających się pozytywnie do społecznego wymiaru zrównoważonego rozwoju

4. Równouprawnienie i niedyskryminowanie

- Liczba projektów przyczyniających się pozytywnie do równouprawnienia i niedyskryminowania

5. Dotyczące zasad i przebiegu współpracy partnerskiej

5.1 Charakterystyka zaangażowanych partnerów

Status prawny partnera

- Liczba organów publicznych
- Liczba instytucji równorzędnych organom publicznym
- Liczba jednostek prywatnych

Zasięg geograficzny działań

- Liczba partnerów w projekcie mających lokalny zasięg geograficzny
- Liczba partnerów w projekcie mających regionalny zasięg geograficzny
- Liczba partnerów w projekcie mających krajowy zasięg geograficzny
- Liczba partnerów w projekcie mających międzynarodowy zasięg geograficzny

Obszar tematyczny działań

W przypadku wątpliwości należy sprawdzić listę adekwatnych tematów dla każdego obszaru tematycznego, na końcu niniejszego aneksu

- Liczba partnerów w projekcie z sektora innowacyjności, rozwoju technologicznego i wiedzy
- Liczba partnerów w projekcie z sektora ICT i transportowego
- Liczba partnerów w projekcie z sektora związanego ze środowiskiem
- Liczba partnerów w projekcie z innych sektorów

Funkcyjny typ partnera

W przypadku wątpliwości należy sprawdzić listę adekwatnych funkcji dla każdego typu funkcyjnego

- Liczba partnerów w projekcie z sektora publicznego / administracji publicznej
- Liczba partnerów w projekcie z sektora przedsiębiorstw/biznesu i usług pokrewnych
- Liczba partnerów w projekcie z sektora badawczego/ rozwoju technologicznego
- Liczba partnerów w projekcie reprezentujących usługi pośredników i sektor szkoleniowy
- Liczba grup nacisku
- Liczba dostawców / operatorów infrastruktury

6. Dotyczące produktów i rezultatów

6.1 Typ działania

- Liczba projektów opracowujących wspólną strategię i plan działania
- Liczba projektów opracowujących narzędzie we współpracy transnarodowej
- Liczba projektów ustanawiających wspólne zarządzanie

- Liczba projektów przygotowujących inwestycję
- Liczba projektów podejmujących działania pilotażowe
- Liczba projektów podejmujących inne działania

6.2 Kluczowe produkty dla każdego typu działań

Typ działania	Standardowe wskaźniki produktów kluczowych
Wspólna transnarodowa strategia i plan działania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba opracowanych/ ulepszonych strategii/ deklaracji programowych ▪ Liczba wdrożonych/ przystosowanych strategii/ deklaracji programowych
Narzędzie wypracowane we współpracy transnarodowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wypracowanych nowych narzędzi ▪ Liczba wdrożonych nowych narzędzi ▪ Liczba szkoleń odnośnie do opracowywania lub wdrażania nowych narzędzi
Ustanowienie wspólnego zarządzania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba przypadków nawiązania stałej współpracy ▪ Liczba ustanowionych stałych struktur zarządzania
Przygotowanie inwestycji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wielkość przygotowanej inwestycji ▪ Liczba miejsc pracy stworzonych poprzez te inwestycje ▪ Wysokość zaangażowanych funduszy prywatnych/publicznych
Działania pilotażowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba wdrożonych działań pilotażowych (z uwzględnieniem liczby inwestycji zrealizowanych) ▪ Wysokość inwestycji zrealizowanych poprzez działania pilotażowe ▪ Liczba miejsc pracy stworzona przez działania pilotażowe

7. Dotyczące komunikacji i zarządzania wiedzą:

7.1 Docieranie do wybranych grup docelowych

- Liczba jednostek sektora publicznego / administracji, do których się zwrócono
- Liczba jednostek sektora publicznego / administracji oraz usług pokrewnych, do których się zwrócono
- Liczba jednostek badawczych/ techniczno-rozwojowych, do których się zwrócono
- Liczba jednostek świadczących szkolenia i usługi pośrednictwa, do których się zwrócono
- Liczba grup zainteresowania, do których się zwrócono
- Liczba dostawców infrastruktury, do których się zwrócono

7.2 Docieranie do wybranych inicjatyw

- Liczba powiązań z programami FS cel 1 i Cel 2
- Liczba powiązań z programami współpracy terytorialnej (transnarodowymi, międzyregionalnymi, transgranicznymi)
- Liczba powiązań z inicjatywą Regiony na rzecz zmian gospodarczych
- Liczba powiązań z innymi, stosownymi dla danego Priorytetu, programami unijnymi (LIFE+, CIP, FP, itd.)*

- Liczba powiązań z innymi inicjatywami/ sieciami współpracy (badania, lobby, itd.)

7.3 Kontakty z mediami

- Liczba komunikatów prasowych
- Liczba artykułów prasowych (z uwzględnieniem mediów elektronicznych) w prasie lokalnej/ regionalnej/ unijnej nawiązujących do projektu (licząc każdą wersję językową)
- Liczba relacji telewizyjnych lub radiowych
- Liczba osób, do których potencjalnie dotarły relacje prasowe/ medialne

7.4 Strony internetowe

- Aktualizacja strony internetowej w ciągu ostatniego okresu sprawozdawczego (tak/nie)
- Liczba odwiedzin strony internetowej
- Liczba odsłon strony
- Liczba odnośników do strony (odnośnik: „nazwa strony” w przeglądarce Google)
- Średni czas spędzony na stronie

7.5 Publikacje/materiały PR

- Liczba wydanych publikacji (folderów, broszur, biuletynów, itd.)
- Liczba wyprodukowanych (innych niż publikacje) narzędzi PR (np. narzędzi multimedialnych)

7.6 Spotkania

- Liczba transnarodowych spotkań zorganizowanych w ramach współpracy partnerskiej (spotkania Grupy sterującej, spotkania grupy roboczej, itd.)
- Liczba zorganizowanych otwartych spotkań (konferencji, szkoleń, itd.)
- Liczba zorganizowanych krajowych / regionalnych spotkań
- Liczba uczestników na zorganizowanych spotkaniach
- Liczba przypadków widocznego udziału w innych spotkaniach (prezentacja i/lub stanowisko)
- Liczba dziennikarzy zaproszonych/uczestniczących
- Liczba doniesień prasowych na temat spotkania

Lista odpowiednich tematów dla każdego obszaru tematycznego

Tematy (tj. tematyczne ukierunkowanie głównych działań organizacji)	Obszar tematyczny (do wyboru w formularzu aplikacyjnym)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Innowacja ▪ Transfer wiedzy ▪ Rynek pracy	Innowacyjność, rozwój technologii i wiedza
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Transport ▪ Bezpieczeństwo w transporcie	Transport i ICT

Program dla Europy Środkowej
Podręcznik wnioskodawcy

<ul style="list-style-type: none"> Logistyka Technologie informatyczno komunikacyjne (ICT) 	
<ul style="list-style-type: none"> Środowisko Gospodarka zasobami naturalnymi Gospodarka wodna Zarządzanie ryzykiem środowiskowym Efektywność energetyczna 	Środowisko
<ul style="list-style-type: none"> Rozwój miejski i regionalny Mieszkalnictwo Kultura Turystyka 	Inne

Lista adekwatnych funkcji dla każdego typu funkcyjnego

Funkcja (tj. główna funkcja organizacji)*	Kategoria funkcyjna (do wybrania w formularzu aplikacyjnym)
<ul style="list-style-type: none"> Krajowy organ władzy Regionalny organ władzy Lokalny organ władzy 	Sektor publiczny/ administracja publiczna
<ul style="list-style-type: none"> Prywatna firma MSP Izba handlowa/ gospodarcza Regionalna agencja innowacyjności Instytucja finansowa Inkubator przedsiębiorczości 	Sektor przedsiębiorstw/ biznesu i usług pokrewnych
<ul style="list-style-type: none"> Instytucja badawcza Jednostka B+RT Uniwersytet Instytucja zajmująca się transferem technologii 	Badania/ rozwój technologiczny
<ul style="list-style-type: none"> Agencja rozwoju regionalnego Instytucja planistyczna Instytucja szkolnictwa wyższego Organizacja usług rynku pracy Ośrodek edukacyjny/szkoleniowy 	Usługi pośredników i szkolenia
<ul style="list-style-type: none"> Stowarzyszenie Stowarzyszenie pracodawców Związki zawodowe Lobby środowiskowe Spółdzielnie/korporacje mieszkaniowe Grupa inicjatyw kulturalnych/ organizacja pozarządowa 	Grupy nacisku (lobby)
<ul style="list-style-type: none"> Stowarzyszenie/związek transportu publicznego Operator transportu (publicznego) Operator infrastruktury Centrum logistyczne/ platforma logistyczna Dostawca energii 	Dostawca/ operator infrastruktury

* Chociaż wspomniane jako obszary tematyczne w PO, edukacja i szkolenia, badania i technologia nie są uwzględnione w niniejszym przeglądzie, jako że zostały one już ujęte jako kategorie funkcyjne.

ANEKS 6 TABELA OCENY TECHNICZNO-FINANSOWEJ

1. Adekwatność
1.1. Na ile wniosek odpowiada ogólnym celom Programu?
1.2 Czy wniosek przyczynia się do osiągnięcia celów wytyczonych w Lizbonie i/lub Goeteborgu oraz na ile odnosi się on do innych polityk unijnych i krajowych?
1.3 W jakim stopniu wniosek odnosi się do potrzeb oraz ograniczeń regionów docelowych i obszarów interwencji?
1.4 Na ile wyraźnie zdefiniowani są beneficjenci rezultatów projektu?
1.5 Czy wniosek zawiera konkretną wartość dodaną w kategoriach innowacji?
2. Potencjał techniczny i operacyjny konsorcjum partnerskiego
2.1 Czy Partner wiodący ma wystarczające doświadczenie w zarządzaniu projektami?
2.2 Czy konsorcjum partnerskie posiada wystarczającą fachową wiedzę techniczną (szczególnie znajomość kwestii, mających być przedmiotem interwencji).
2.3 Czy proponowane konsorcjum partnerskie jest stosowne i odpowiednie dla kwestii mających być przedmiotem interwencji?
3. Wdrażanie i metodologia
3.1 Czy plan i czasowy podział pracy są realne, spójne i przejrzyste? (w stosownych przypadkach: spójność i wykonalność przygotowania inwestycji wstępnych; spójność i wykonalność przygotowania inwestycji)
3.2 Czy budowa projektu (proponowana metodologia) są odpowiednie?
3.3 Czy struktury zarządzania i koordynacji są efektywne i przejrzyste?
4. Jakość produktów i trwałość oczekiwanych rezultatów
4.1 Czy kluczowe produkty są wyraźnie określone i założenie wykorzystania produktów (grupy docelowe, założenia dotyczące procesów) realne?
4.2 Czy produkty i rezultaty są przenaszalne, możliwe do powielenia oraz użyteczne poza granicami tak konsorcjum partnerskiego, jak i transnarodowymi?
4.3 Czy strategie komunikacyjne i strategie zarządzania wiedzą są jasno zdefiniowane i skuteczne?
4.4 Czy oczekiwane rezultaty proponowanych działań są trwałe na szczeblu instytucjonalnym i finansowym?
5 Budżet i opłacalność
5.1 Czy całkowity budżet charakteryzuje dobre wykorzystanie środków?
5.2 Czy budowa projektu jest odzwierciedlona w budżecie?
5.3 Czy wkład finansowy partnerów jest zrównoważony i czy obrazuje zakres odpowiedzialności partnerów w projekcie?